

ПОЛИТИКИ

Немачка 5.80 DEM, Швајцарска 5.00 CHF, Аустрија
40.00 ATS, Шведска 28.00 SEK, Македонија 65.00 DEN,
Словенија 250 SIT, Русија 3.50 USD, Хрватска 12.00
HRK, БиХ 2.00 KM, Грчка 750 GRD, 2.00 ЦГ DEM

ISSN 0032-339-x

9 770032 339010

ЗАБАВНИК

24. 8. 2001. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIII • ЦЕНА 40 ДИНАРА • БРОЈ 2585

БРОД КОЈИ СУ УБИЛИ!

ШТА
СЕ
ПЕВА
ОВОГ
ЛЕТА?

Za veseli početak školske godine,
Nesquik zeka vam poklanja
raspored časova!

СВИ НАШИ ВАМПИРИ

За све од 7 до 107

**40 ВЕЛИКИХ
КЯНТИ
НАПУЊЕНИХ СЯ
8 МИЛИОНА
НОВЧИКА ОД
1 ЦЕНТА**

ДЯО ЈЕ КЯО
ДЕПОЗИТ ЈЕ-
ДАН ПОВЕРИ-
ЛЯЦ СТИЛ
ВЕЛИ БЯНЦИ У
ДИПОНВИЛУ
У ОХЯЈУ
1994.
ГОДИНЕ.

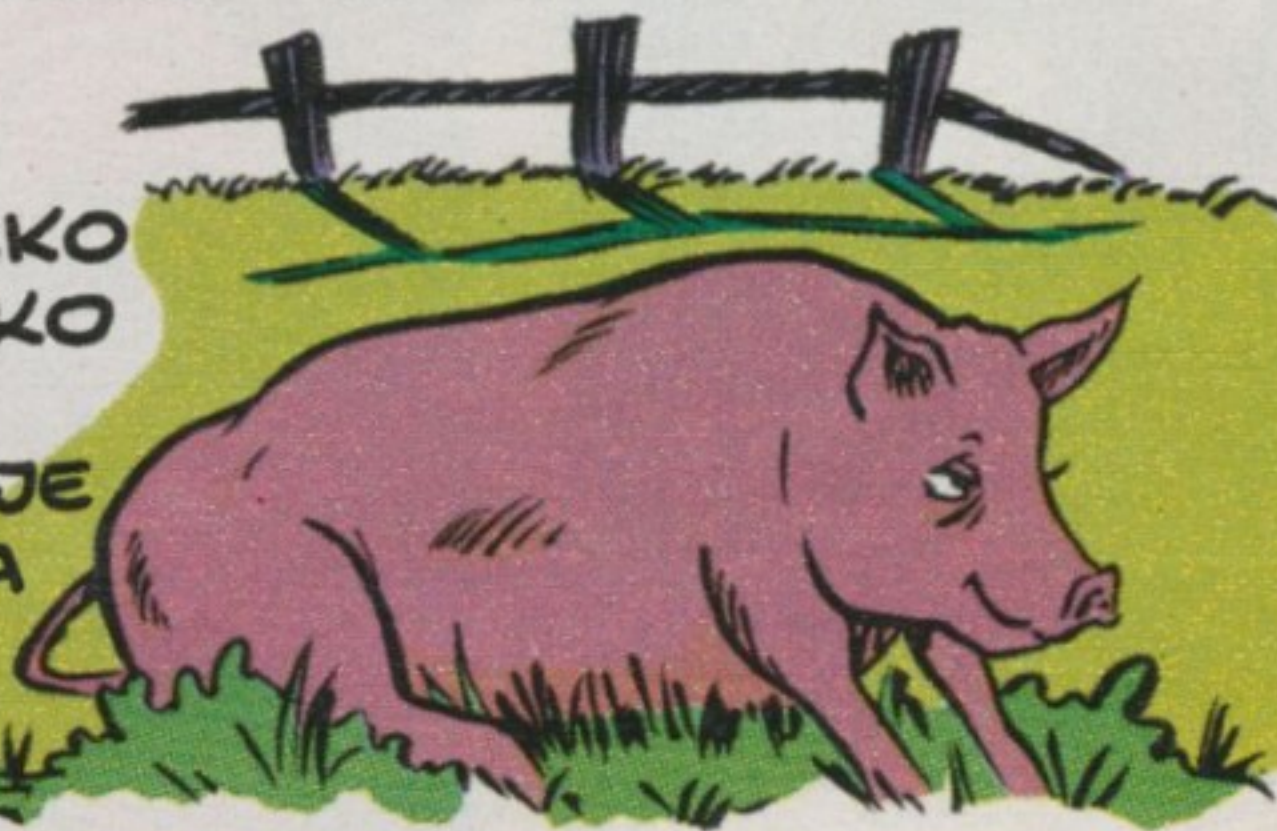
**КУКА СТАРА 120 ГОДИНА СРУШИ-
ЛА СЕ ОД ТРЕСКА УЛАЗНИХ
ВРАТА**

У СТАФОРДШИРУ У
ЕНГЛЕСКОЈ 1981. ГОДИ-
НЕ КАДА ИХ ЈЕ ЊЕН
ВЛАСНИК ЗАЛУПИО.

**РЕЦ СВИЊА НАЛАЗИ СЕ У НАЗИВУ
ВИШЕ ОД 2000 МЕСТА У ЈУЖНОЈ
КОРЕЈИ**

УКЉУЧУЈУКИ
ГРАД СВИЊСКО
УХО, СВИЊСКО
ОСТРВО И
ДОЛИНУ ГДЕ ЈЕ
СВИЊА ПАЛА
И КОТРОА-
ЛА СЕ
ДО
СМРТИ.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

●●● из чесме која капље за само тридесет секунди истече 35 милилитара воде. На крају дана, односно за тринаест часова, то је већ знатна количина, односно дневна потреба становника неке афричке земље у којој влада суша и у којој је вода „плаво злато“ ■

●●● за само један минут човек може да изговори 540 слогова. Најдужа реч, од чак 43 слога, нађена је у шведском језику, а Швеђанима је потребно само пет секунди да је изговоре ■

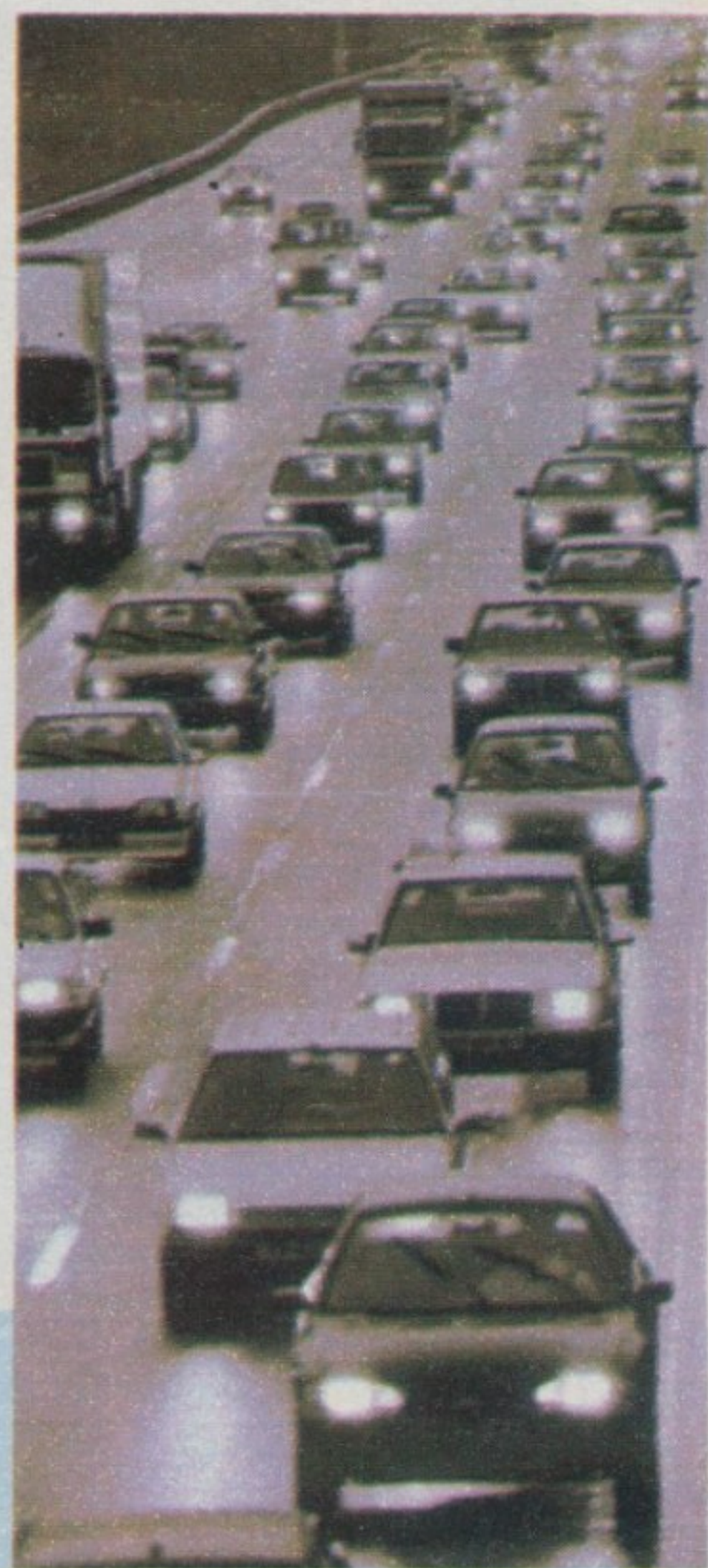
●●● од свих празника новогодишњи имају најдужу традицију. Још пре четири хиљаде година Вавилонци, иако нису имали писани календар, 25. марта су славили почетак новог лета ■

●●● поједине врсте птица које живе у кишним шумама Јужне Америке сваког лета се селе у Канаду да би се париле ■

●●● у америчкој држави Орегон постоје градови Систерс (Сестре), место које је добило име по оближња три виса позната као Три сестре, и Братерс (Браћа), варош тако названа да би била супротност сестринском граду ■

●●● код човека највећи број знојних жлезда се налази на длановима и на стопалима ■

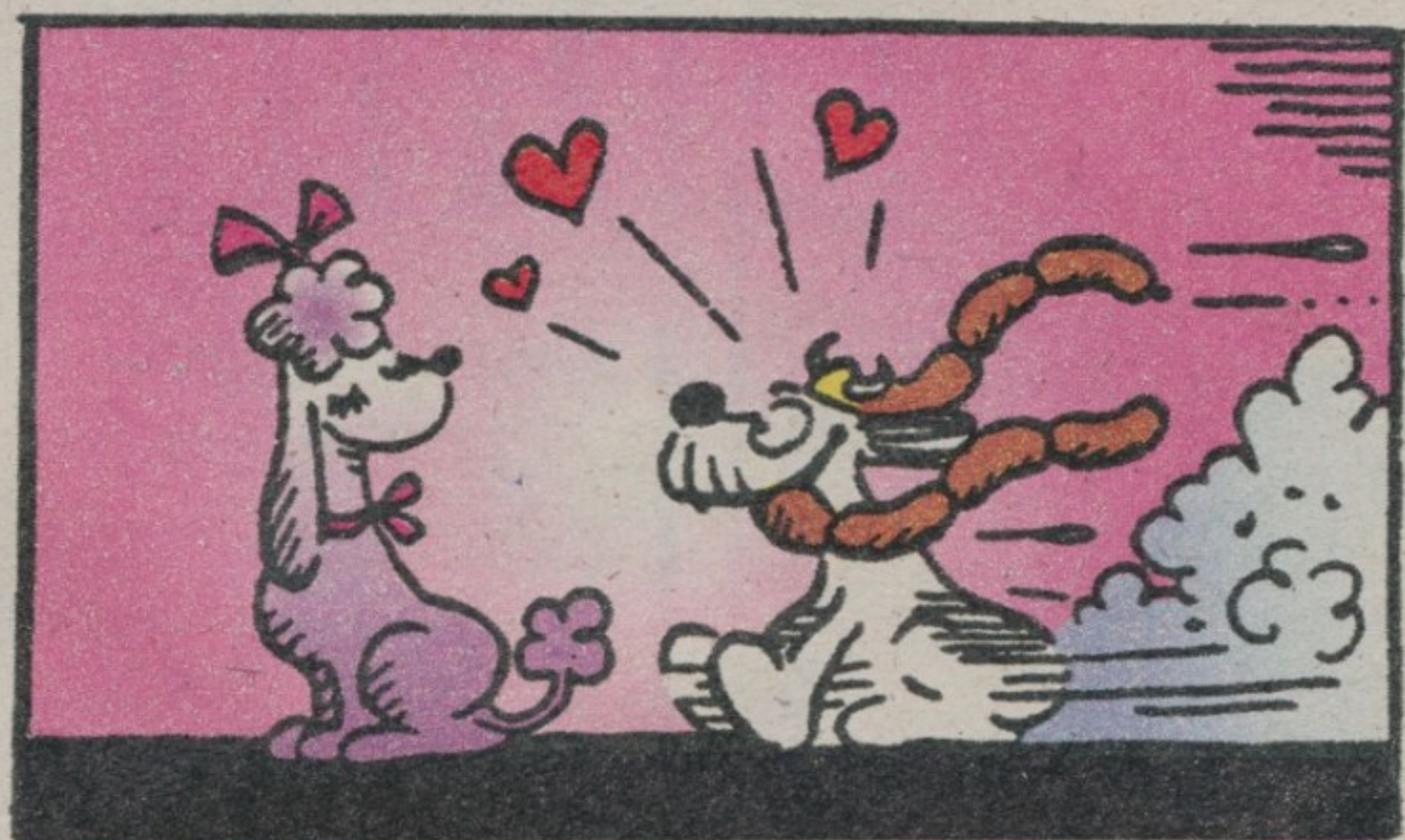
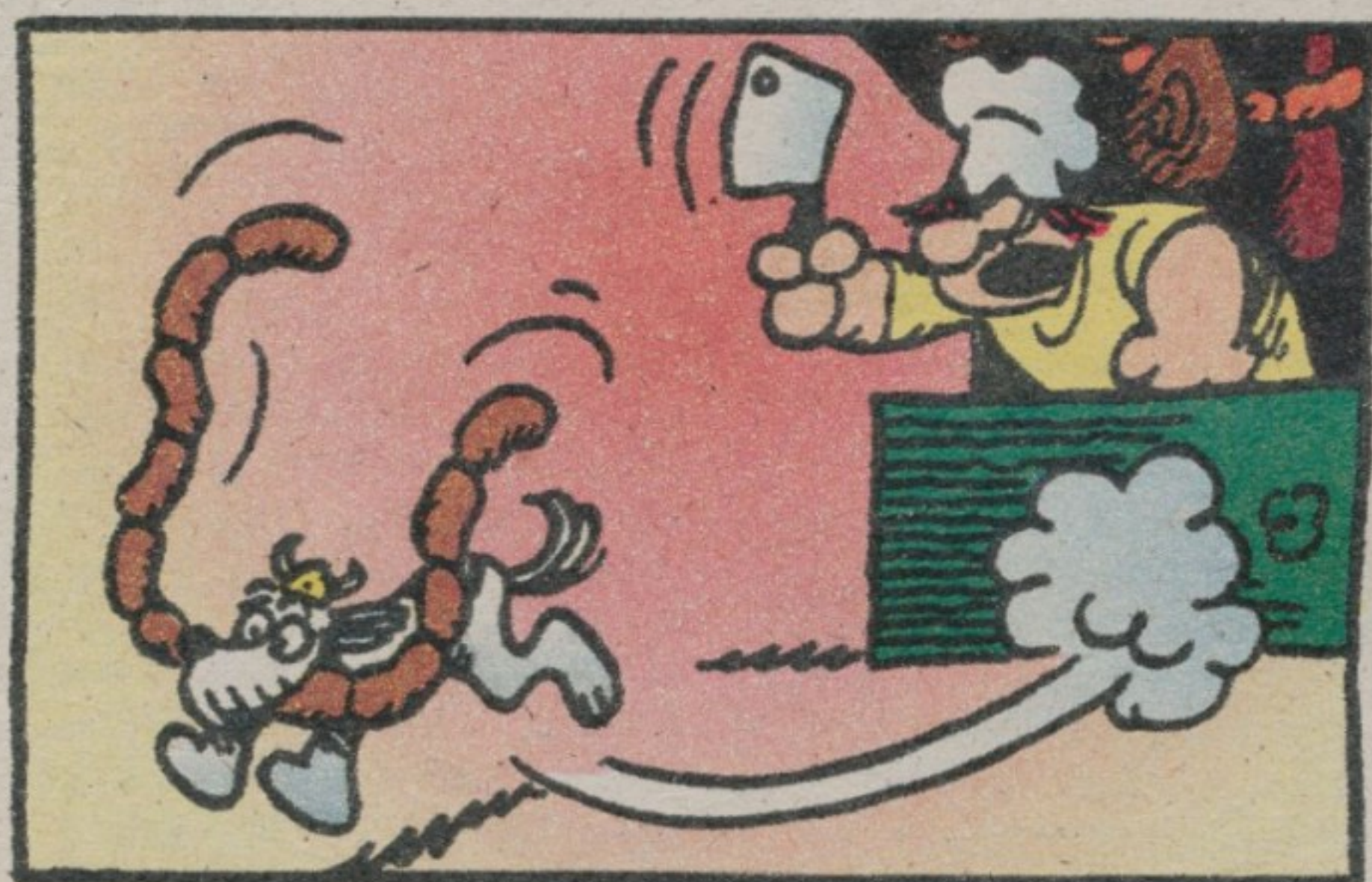
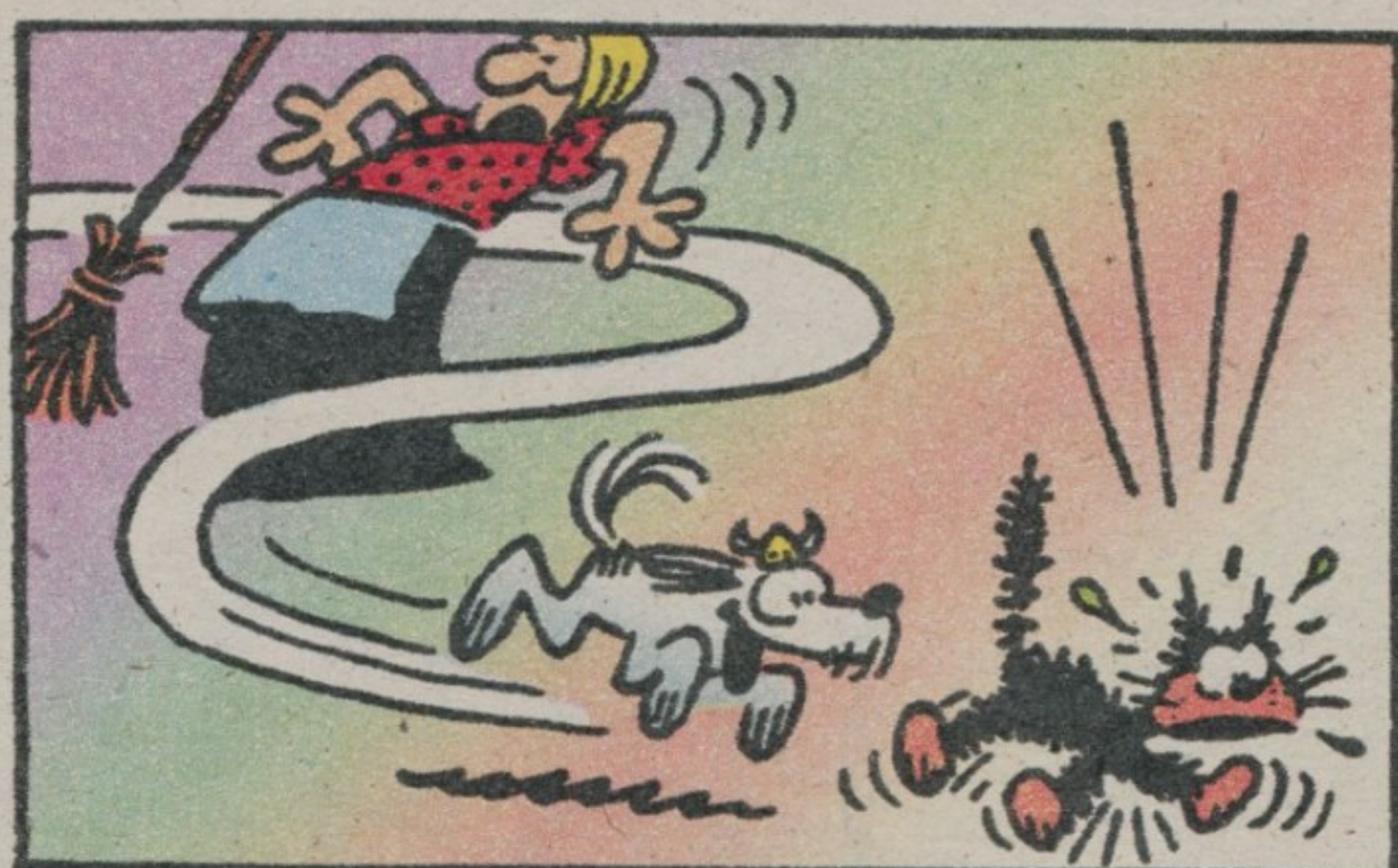
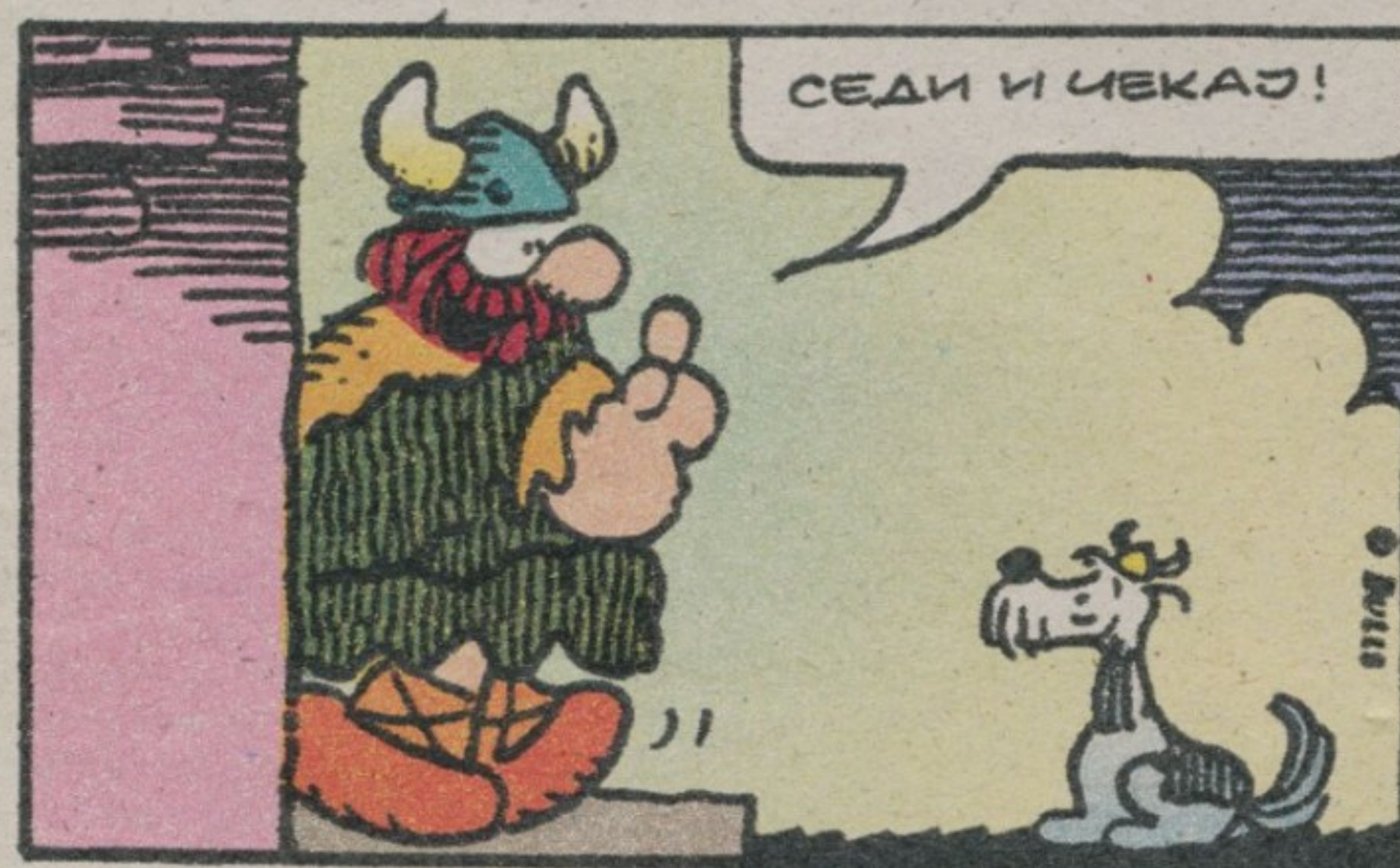
●●● сваких тридесет секунди у бројним фабрикама аутомобила у свету са траке изађе бар 35 нових четвороточкаша. Лако је, дакле, израчунати колико се аутомобила – очигледно и даље најпопуларнијег превозног средства – свакодневно произведе у свету ■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ПОДЪЕМНИК
ЗАБАВНИК

24. 8. 2001.

три

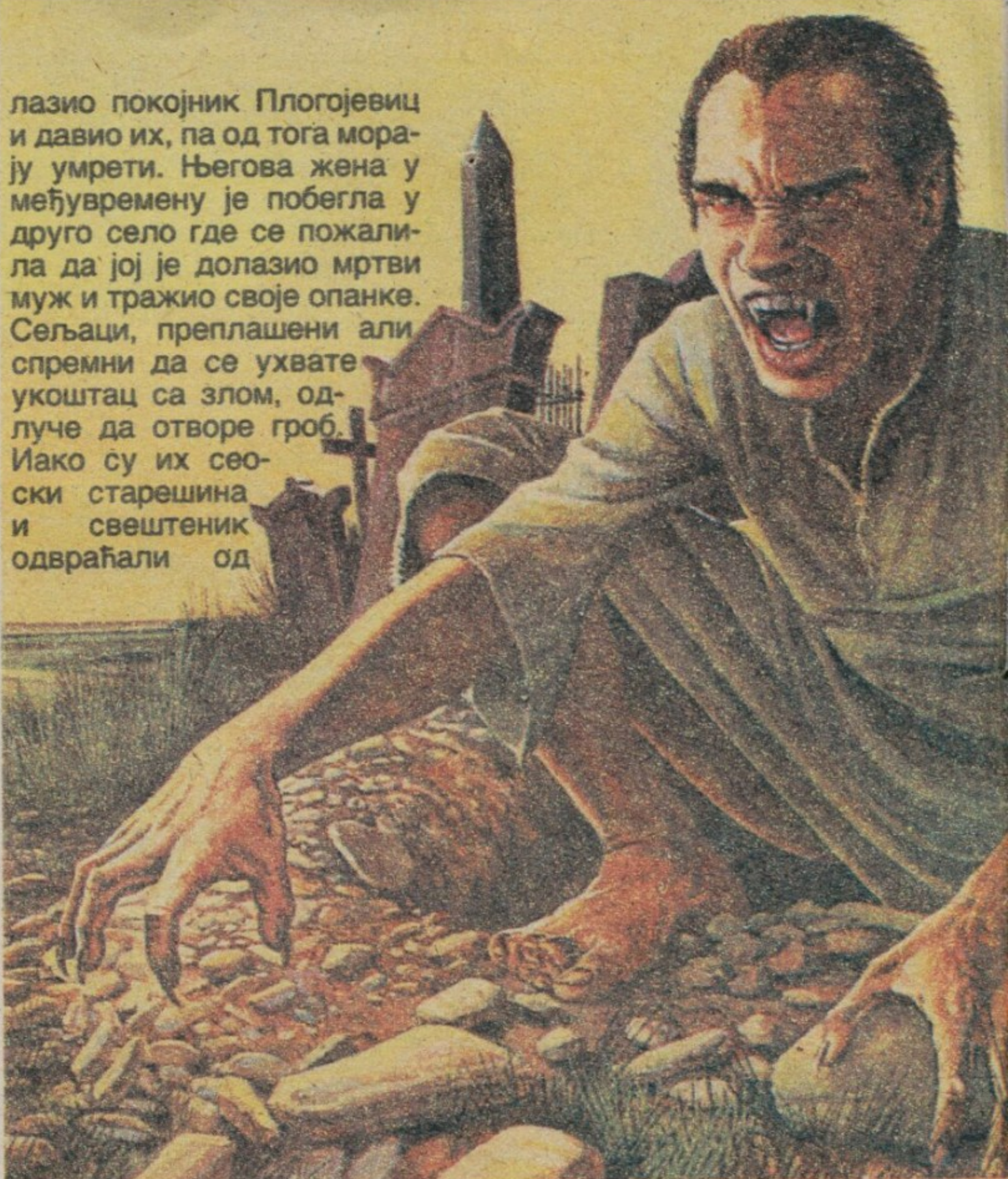
СВИ НАШИ ВАМПИРИ

ГДЕ ДАНОЖИ

И звештај је био запањујући, проткан неверицом и зебњом. Читаоци бечких новина, после написа у „Vossische Zeitung“, број 98, нису могли да дођу себи. Била је 1725. година, седма откад су Аустријанци овладали Србијом.

У тексту је подробно описана појава вампира у селу Кисељеву, срез рамски. Ту је, наиме, умро неки Петар Плогојевић (Благојевић?), а после њега још десет особа у истом селу, што младих што старих. Боловали су само по двадесет и четири сата, а на самрти су изјављивали да им је у сну до-

лазио покојник Плогојевић и давио их, па од тога морају умрети. Његова жена у међувремену је побегла у друго село где се пожалила да јој је долазио мртви муж и тражио своје опанке. Сељаци, преплашени али спремни да се ухвате укошта са злом, одлуче да отворе гроб. Иако су их сеоски старешина и свештеник одвраћали од

Бечке новине прве су писале, још 1725. године, о покојнику Петру Плогојевићу (вероватно Благојевић) чији је гроб откопан како би се јадник упокојио

ЦРНИ

ПЕТАО

Била је година 1732. Европа је била згранута. Берлински академици узели су ствар у своје руке, а неки чак заговарали да се Србија изолира. Ово је кратка повест о Сави Савановићу, његовим прецима и потомцима

Кристофер Ли, један од најубедљивијих филмских вампира

тог безумног чина, они учине по своме.

У помињаној бечкој новини писац текста цитира речи старешине села који је ипак стигао на гробље и ту затекао откопано тело Петра Плогојевића:

„Прво, нисмо осетили ни најмањи задах од овог тела, нити из његова гроба, нити онај општи мртвачки мирис. Тело, сем носа који је био нешто спљоштен, остало је потпуно свежје. Кости, брада и нокти место већ опалих израсли су нови. Место старе коже, која је постала светлоружичаста, појављује се нова свежа кожа. Лице, ноге и руке и цело тело тако су очувани да нису могли бити бољи ни за живота. У његовим устима приметио сам с највећим изненађењем мало свежје крви коју је по општем казивању и мишљењу исисао из оних које је уморио. Уоп-

ште, нађени су сви знаци које такви људи треба да имају... Пошто смо ја и поп све ово видели, народ је у највећој хитњи заострио један колац и њиме пробо мртваца посред срца. При овом бодуњу појавила се сасвим свежа и црвена крв која је потекла и кроз уши и на нос... После су, по обичају за овакве случајеве, спалили тело и претворили га у пепео...”

Комисија потврђује

Слични примери су се ређали и многи су то почели да приписују новинарском претеривању. Све док власт – на основу бројних и прилично поузданих обавештења – није схватила да је ђаво однео шалу и да ће, следствено томе, однети и део власти на тек освојеним територијама.

Наиме, крајем децембра

ПОДНАТИМ
ЗАБАВНИК

24.8.2001.

1731. године Врховна команда у Београду морала је у Медвеђу, у јагодинском округу, да пошаље комисију састављену од бербера и аустријских официра јер су извештаји с терена говорили да су се тамо заиста појавили вампири. И овлашћени стручњаци, после пажљиве и помало аветињске претраге гробова, „нађу да збиља вампира има. Мртвацима за које су нашли да су вампири, Цигани најпре подсецају главе, па онда и главе и телеса спале, а остало баце у Мораву”.

Вампири се у Медвеђи појављују и наредне године и, сад уз помоћ бечког лекара Јохана Фикинџера, аустријске власти из Београда поново шаљу „једног медика и једног хирурга”. У гробовима које су им мештани показали затекли су мртваци нераспаднуте и после много година боравка у земљи. То

се, пак, у писаном облику у нашем језику први пут појавила 1784. године у књизи „Совјети здравога разума Доситеем Обрадовичем сложене, прва част, у Лаипсигу... 1784”. У њој једна реченица гласи: „(Не да нам епископ ни вампире ископавати”.

А о вампирима код нас, кроз време и простор, у тексту који следи, а који је махом преузет из студије академика Тихомира Р. Ђорђевића, нашег познатог етнографа, за коју је белешке прикупљао више од педесет година. („Вампир и друга бића у нашем народном веровању и предању”, Београд, 1953. године.)

Веровање да понеки мртваци могу ноћу

појавио вампир, па ноћу узнемирава и плаши своју породицу и друге људе. У једном допису од 20. децембра 1933. јавља се како су два брата у селу Чичкови, у срезу ариљском, пробола у гробљу тело своје мртве матере држећи да се повампирила. У августу 1934. године појавили су се вампири у Смедереву. У једном допису опширно се говори о вампиру у селу Кнежевцу, „надомак Београда”, који сваке ноћи чини чуда по селу. И тако даље. У широкој маси народној људи се тешко одлучују да пролазе ноћу кроз гробља, или поред њих, јер се боје да се не намере

на вампира који је те ноћи напустио гроб.

Овако своју студију, досад најсцрпнију код нас објављену, започиње Тихомир Р. Ђорђевић и наводи бројне називе за мртваци који, по народном веровању, ноћу устаје из гроба. Најобичније му је име вампир, вапер, липир, лампир, лампијер, вукодлак, тенац, вједогоња, упир... Вук Карацић ће га у свом „Српском рјечнику” називати искључиво вукодлак и овако објаснити:

„Вукодлак се зове човјек у кога (по приповијеткама народнијем) последије смрти четрдесет дана уђе некакав ђаволски дух и оживи га (повампир се). По том вукодлак излази ноћу из гроба... са својим покровом преко рамена... и дави људе по кућама и пије крв њихову...”

И у Душановом законику

А да је вампир поодавно присутан код нас и у писаном облику, мада се не помиње поимено, сведочи и двадесети члан Душановог законика који, још средином 14. века, забрањује да се људи ваде из гробова и спаљују: „Оно село које би то учинило платиће вражду (казну за убијена човека), а распопиће се поп који би дошао на то”. Дакле, вампири су, ван сваке сумње, део нашег трајања и просто је невазпитано не одати им дужну пажњу кад смо већ свет задужили дарујући му ту општеприхваћену реч. Зато није згорег непосредније се упознати с

вампирима и сазнати, рецимо, ко може да га види, како изгледа, с ким се дружи, какво му је радно време, колико дуго живи и, наравно, како се заштитити од њега, ако неко то ипак пожели... Из немале грађе о животу и делу наших вампира ово су само делови...

Живот у трећој смени

Вампира је, ако је судити по

Вампир по „Српском митолошком речнику”, рад Растка Ђирића, а објављен у књизи А. Пераграша „Але и бауци”

ПРВИ ТРАГОВИ

Први веродостојан траг мита о вампиру откривен је у Персији на једној вази украшеној цртежом чове-

ка у борби против чудовишног створа који покушава да му сиса крв. Други траг је вавилонски мит о Лилиту, божанству познатом и по томе што деци пије крв. Неки стручњаци ипак сматрају да су прве легенде о „живим мртвацима” рођене у Кини у 6.

веку пре нове ере. Најтачније би било рећи да се не може одредити ни време ни земља у којој су такве легенде настале јер их је било не само у старој Кини већ и у Индији, Малезији и Полинезији, а биле су познате и међу Ескимима и Астесима...■

је додатно уверило чланове комисије да је Србија стварно земља вампира.

Тек тада је Европом за владао ужас. Списи и дисертације почели су да ничу као из воде, а с пролећа 1732. године проблем вампира стиже и пред Академију у Берлину. Запенушани гласови траже да се Србија стави у карантин, да ти живи мртваци не могу никуд из постојбине. Победили су трезвенији, они који су поверовали научном објашњењу да су разлози за заустављено распадање лешева у већ озлоглашеној Медвеђи природни и педолошки: земља је на том месту била песковита и сува и то је једноставно мумифицирало мртваци.

Ипак, реч вампир стигла је у Европу и до данас остала једина која је ушла у већину европских језика с назнаком да је српског порекла. Она

излазити из гробова, прерушавати се у различите прилике, узнемиравати свет, правити штету, морити људе и стоку и чинити свакојака друга зла, у нашем народу је, колико се зна, било раширено од давних времена. Оно у њему није ишчезло чак ни до дана данашњег. Симо Матавуљ прича како у његовом Шибенику „нема ноћи кад вукодлаци не лутају по улицама”. У Кучима се 1900. године пронео глас да се повампирео неки Ј. В. Ивановић. У селу Тупанарима, у срезу власеничком, појавио се вампир у мају 1923. У нашим дневним листовима и дан-дањи читамо с временом на време како се ту и ту

ВАМПИР

Реч вампир је једна од ретких речи која је ушла у већину европских језика са назнаком да је српског порекла.

Шљивовица, коју Немци воле па зову сливовиц, готово је једини конкурент. Али, ма колико та ракија од шљиве била пријатнија од речи вампир, ипак није у тако широкој употреби као та страшна реч за мртваца који се, по нашој древној легенди, јавља после смрти и пије људима крв.

По страним речницима за реч вампир најчешће пише да је српског порекла, укључујући и стари ауторитативни енглески речник „Вебстер“. Али свакој речи може да се нађе још старије порекло. Етимолози, стручњаци за порекло речи, не слажу се одакле потиче реч вампир. По једнима потиче од санскритске речи „вијампура“, а по другима од старе словенске речи сличног значења „упир“, која је прешла у турски у облику застареле речи „убир“, вештица.

Присталице теорије да је реч вампир словенског порекла сматрају да је реч у Старих Словена постојала у облику опир или онпир, с тим да о – или он – има значење не, а пир да је ватра, те да је то створење које није уништила ватра после спаљивања покојника. Неки страни речници пишу да је вампир мађарског порекла и да су је Немци преузели негде 1732. године када су пренели легенду о мађарским вампирима.

Синоним за реч вампир у српској легенди је вукодлак, јер се вампир описује као нека врста мехура са вучјом длаком.

У енглеском српска реч вампир је дала нову реч коју и ми данас употребљавамо као страну, а то је реч вамп. Вамп је реч настала почетком 20. века као термин за привлачну жену заносне и кобне лепоте. Посебну популарност реч је стекла 1918. године после музичке комедије са тим насловом – „Вамп“. У њој је приказан лик заводнице која је добила тај надимак. Често се употребљава за филмске диве типа једне Марлен Дитрих. Ко би могао помислити да ће реч за ружну авет дати реч која ће означаваати изузетно привлачну жену! Вероватно је реч настала тако што је почела да означава даму која је, у преносном значењу, опасна као сам вампир, пије мушкарцима крв (троши њихов новац и камчи поклоне) као вампир.

Јован Ћирилов

(„Политикин Забавник“, бр. 2440, 13. XI 1998)

причама које су дотекле до нас, прилично лако препознати, мада сваки крај код нас љубоморно чува портрет свог примерка. Уобичајено је, пак, да је он „без костију, пун крви. Увек је црвен, те се зато за понеког човека каже: Црвен као вампир... Хране се људском крвљу коју сишу кроз кожу на левој страни тела. Зато су крупни, надувени и врло црвена лица... Најпрепознатљивији знак вампира су црвене очи...”

Важна је и одећа. И ту може да дође до мале забуне с обзиром да углавном хода у одећи у којој је сахрањен, али је обавезно увијен и у бело платно које се вуче за њим. Наравно, важна је и обућа, па зато често посећује укућане у потрази за опанцима које је носио пре смрти, никако оним навученим на одру. Лакше хода у овоземаљској обући, ваљда из навике.

Е, сад, не може га баш свако свагда видети. И ту постоје правила. На пример, у Невесињу и Гацку кажу да се вампир „врло

Поштен човек не може да се повампире, каже наш народ. И Глишићев Сава Савановић, најпознатији српски вампир, „био је опак човек”

ријетко може видјети”. Међутим, у лесковачком крају они који су рођени у суботу – суботани – могу га лако срести а у околини Крагујевца оное ко баш не може без гледања вампира, ваљда до гробља: да уз крста-

чу стави огледало, па се могу очијукати до последњих петлова, односно до пред зору.

Јер, и вампири као и сви пристojни живи људи који ће, силом природе, отићи на ону страну имају своје углавном строго утврђено радно време. Заједничко им је, у свим крајевима, да раде трећу смену, од заласка до изласка сунца. Некад их натраг на гробље потерају певци, погдeгде се скрију од зрака и чекају повољан тренутак да се врате откуд су и дошли. Не излазе сваког дана, петак им је омиљен за провод, мада ни суботу не избегавају. Воле, у појединим крајевима, да пред зору застану и мало поплаше ноћобдије. Има, разуме се, и изузетака који одраде и прву и другу смену, углавном у касарни, с навученим завесима. Крв им је ту чист ђар, док се сами не посеку и „издуше”.

Уз то, и нису чисти самосталци. Умеју међусобно да се друже, па онда, удружени, да овоземаљцима смишљају различите пакости. Договор кућу гради исписао би Вук Ст. Караџић, а вампири су – по народном веровању – прилично кућевни. Улазе у куће, ноћу, кад им падне на ум или кад пожеде да се освете за неке пређашње неподопштине које су им учинили они који су их прогласили вампирима.

Воденица накрај села

Вампир, наравно, не може постати свако мада се у Босни и Херцеговини веровало да се „може повампирити и старо и младо, мушко и женско”. Вампир искључиво постаје онај ко је грешио за живота и чија душа не иде право на

други свет, већ остаје у гробовима, у телима која тако остају жива и способна да ходају по свету и чине зла.

У околини Горњег Милановца, пак, „вампир је мртавац кога не примају на не-

ЛИТЕРАРНИ ЈУНАК

Први запис у нашој старој књижевности о вукодлацима (вампирима) потиче из 1262. године. У једном номоканону свештеник је осудио празноверје сељака: они верују – када се помраче Сунце или Месец, да то „вукодлаци луну изједоше или сунце”.

А недавно је, 1998. године, Ана Радин направила антологију под насловом „Приче о вампирима”, у издању београдске „Просвете”. Антологија је, како је записао приређивач, начињена од „свега” двадесет и пет дела. Сам број не треба никога да заваја: у српској књижевности, наравно, има много више вампира но што ће их читалац овде наћи, али се њихов број ипак морао свести на разумну меру.

У антологији су заступљени следећи писци: Илија Огњеновић (Како су вампири нестали са света), Вук Врчевић (Сеоска осуда на смрт новог вукодлака), Стјепан Митров Љубиша (Тенац), Никола Кашиковић (Лампир), Милорад Поповић Шапчанин (Богослов), Милован Глишић (Награисао, Распис, После деведесет година, Брата Мата), Симо Матавуљ (Тенац Шкоранца), Милутин Ускоковић (Химна једној жени и Далила), Божидар Ковачевић (Госпођа вампирца), Момчило Настасијевић (Родослов лозе Вампира), Борисав Станковић (Покојникова жена), Милош Црњански (Велика, бела причина), Иво Андрић (За логоровања, Хазнадар Баки), Младраг Булатовић (Јозеф Франц Дракула), Борислав Пекић (Како упокојити вампира), Слободан Џунић (Гога Петрашков), Видосав Стевановић (Тестамент) и Мило-

бо. Нешто се огрешио или је нешто прескочио што није требало. Зато стоји на небеским вратима, куца, али га на небо не пуштају. Он се онда враћа на овај свет. Ноћу дође својој кући, лупа на врата, лупа по тавану и свуда по кући. Обара посуђе, јаше говеда и другу стоку. Дречи. Спава са женом. Од вампира она може да затрудни”.

„Поштен се човек не може повампирити, већ вампири само онај ко је грешан.” Тако је и Глишићев Сава Савановић, најпозна-

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

рад Павић (Доручак, Вампири и вампирице, Војвода Дракул). У светској књижевности вампирима, односно вампиризму нису одолели ни Шарл Бодлер, Чарлс Дикенс, Гете, Едгар Алан По...

Најстарији књижевни запис о вампирима несумњиво се налази у 11. певању Хомерове „Одисеје“, писане у 9. и 8. веку пре нове ере, када луталица Одисеј жртвује неколико оваца да би саку-

пио њихову крв и помоћу ње призвао духове који би могли да му помогну током његове пловидбе. Пошто су попили жртвену крв, духови мртвих, оснажени, помажу Одисеју...■

тији српски вампир, „био opak човек“.

И животни век вампира је различит од места до места. У неким крајевима довољно му је и четрдесет дана да почини неподопштине које одговарају његовом имену и делу, другде је то седам или седамдесет седам година, док је Сава Савановић посећивао Глишићеву воденицу деведесет лета. А сељаци Хомоља верују „да вампири могу живети сто и више година“. У многим крајевима се, пак, приповеда да они трају све док их људи не убију. А убијају се на различите начине, посебно ако заштита од њих не да одговарајуће резултате.

Најраширеније веровање да се може заштитити од вампира јесте молитва. Понајбоље је, још, ако је при руци и крст, и то онај од тисовине који може да се стави и на врата куће која очекује посету вампира. Негде помажу мађијске

ИПАК ПОСТОЈЕ!

Вампира има! Они су ту, међу нама, можда чак и у комшилуку! Ова тврдња која је пре петнаестак година одјекнула светом није била од било кога. Изрекао је биохемичар Дејвид Долфин, канадски научник, који је дипломирао на Харварду у Енглеској а специјализовао се у Америци и био ђак нобеловца Ворда Харда.

Разуме се, Долфин није мислио на оне крвопије и страшила из народних прича и књига, већ на људе од крви и меса. Дакле, вампири су сушта стварност а то што јесу постају због ретког наследног обољења – порфирије која има досад осам описаних врста. Најте-

же последице изазива она коју је Долфин назвао – вампиризам: болесник слаби, лице му се издужује, поприма нездраву жуту боју, усне се повлаче и откривају десни. Отуда свакако и они описи очњака које су вампири заривали у грло жртава. Уз то, оболели су, попут вампира, изузетно осетљиви на дневну светлост, а ни бели лук (успешна одбрана од вампира) није тек пуста измишљотина јер ова биљка садржи састојке који погоршавају порфирију. Без основа нису ни приче о томе да су вукодлаци обожавали да пију људску крв јер порфиричари осећају страховиту потребу за крвљу пошто је њихова болест последица и недостатка једне врсте пигмента у црвеним крвним зрнцима.

Срећом, болест је ретка, а зна се да је од познатих личности од ње боловао енглески краљ Џорџ II и, пошто је наследна и појављује се у сваком четвртном или петом колену, изгледа да од ње пати и принцеза Маргарета.

Један од најпознатијих убица-порфиричара био је Џон Џорџ Хејг, оргуљаш из Јоркшира. На суђењу одржаном 1949. године Хејг је оптужен за седмоструко убиство које је било утолико страшније што је пио крв жртава. Упитан због чега је то чинио, оргуљаш није могао да одговори ништа сем да му се то учинило као „добра идеја“. Лекари вештаци нису код њега утврдили никакво душевно обољење, али су га новинари, брже-боље, прозвали вампиром ■

ГРОФИЦА НАДМАШИЛА ГРОФА

Мада је, захваљујући роману Брема Стоукера „Дракула“, влашки гроф Влад Цепеш (1431–1476), неосновано проглашен вампиром и постао синоним крвопије у целом свету, та част несумњиво припада мађарској грофици Ержебет Батори. Она је 1611. оптужена да је отимала и до смрти мучила беспомоћне сеоске девојке које су живе у близини њеног замка Чахтице

Влад Цепеш и његов замак у Трансилванији

речи а, ако вампир није претерано опак, може човек и лично да му се обрати: молбом, грдњом или отпором. Поприлично успева и ватра јер вампири „беже од лампе и огња“, а није згорег испред куће ставити неки од бодљикавих и оштрих предмета пошто га

штима, гробљима, обавља се на различите начине, опет зависно од краја у ком обитава.

Најједноставнији је да човек, пошто га пред зору примети око своје куће, кришом крене за њим и прати га све док се поново не увуче у свој гроб. Онда

СТРАХ И ЊЕГОВ СЛУГА

Повод за ову дужу новинску причу о вампирима нађен је у роману Мирјане Новаковић „Страх и његов слуга“ коме је прошлогодишња НИН-ова награда за роман године измакла за један глас. Наиме, писцу је догађај из 1732, онај о аустријској комисији која је утврђивала постојање вампира у тек освојеној Србији, послужио као инспирација за причу која се, разумљиво, дотиче и нас и наших данаш

је страх да се не посече. Највише се боји, то знају и данашња деца, глоговог коца мада и трн уме да буде користан.

А ако ништа од тога не помогне ваља кренути у коначан обрачун с вампиром кога прво треба наћи на гробљу, кад мирује и кад је углавном беспомоћан.

Батине за вампирције

И налажење вампира у њиховим сталним стани-

се чека сунчев зрак и вампир се тада, најсигурније уз помоћ комшија, убија. Негде важну улогу има вран ждребац без белега који се, устреба ли, води на гробље и који гроб не сме да опкорачи, е ту је – он.

Главну реч у откривању станишта вампира у Хомаљу има црни петао. „Нађу

црног петла, па га пред ноћ однесу у гробље и оставе да у њему преноћи. Сутрадан дођу и виде на чијем је гробу преноћио, па тај гроб забележе јер је у њему вампир.“ У неким крајевима проспу пепео око свих гробова, па око чијег ујутру нађу какав траг ту је и неваљалко.

Сад, разуме се, ваља приступити егzekуцији. И то бива на различите начине.

Довољно је да се само боцне иглом, па је готов. Тако је „једна девојка, по савету баба, боцнула вампира иглом па се одмах опихтиосао“. То је помогло и извесној невести која је са-

(данас у Словачкој). Према ондашњем летопису, број њених жртава износио је између 80 и 300, мада је друга бројка изгледа тачнија.

Сви подаци се слажу да је она уживала у крви својих жртава иако је није пила већ се купала у њој да би, како су саветовале старе књиге о магији, сачувала младост и лепоту. Захваљујући везама са владарском породицом, избегла је смртну казну и до краја остала заточеница у једној одаји свог замка на којој су сви прозори и врата били зазидани.

знала да се удала за вампира па у постељу метнула иглу, „муж се набодне на иглу и сместа се спихтиоса“. Страда он и од других убода или се засече и од њега „остане само гомила пихтија или локва крви“.

Вампир се може упокојити и пушком која мора да

КАД ВАМПИР ВОДИ ЉУБАВ

Вампир, по увреженом веровању у неким крајевима, не узнемирава само људе који су му се за живота нешто замарили. Склон је да посећује жену, па чак и да са њом има децу. Ако му жена баш није склона миловању с углавном пихтијастом масом, могла је да га се ослободи тако што му спали опанак. А деси ли се да је вампир женског рода па још љубоморан на мужа који се на ново оженио, лупњавом и дреком спречава га да води љубав...

буде напуњена комадима од челика пошто му олово не може ништа. Тада му ваља главу одсећи. А може се, као и свако здраво чељаде, убити дављењем у води, али и ватром или негашеним кречом. Негде му, као у банатском Делиблату – што се збило 1752. године – ваља извадити срце, па га онда на јакој ватри прокувати и, пуф, нема га више.

НАСТАВНИК
ЗАБАВНИК

24. 8. 2001.

Најчешће је, међутим, убијање глоговим коцем јер глог у нашем народу има готово магијску моћ. Чак се и тек рођеном детету „ушије у појас парче црног глога и оно га носи док је живо против урока и сваке друге болести и невоља“. Понегде мушкарци носе глогов трн за капом, а девојке у коси.

У Хомољу, пошто утврде у ком је гробу вампир, „заостре глогов колац, ухвате у каквом суду воду с три извора, па се искупе и дођу на гроб с мотикама и будацима. Онај с коцем и онај с водом стану више главе, а остали ћутећи брзо копају и бацају земљу све на леву страну. Кад дођу до дасака од сандука, дигну их и онај с коцем сјури колац у вампиров трбух, а онај други поспе га водом, па гроб одмах затрпају. Многи после тога наложе ватру на гробу и вампир се више не појављује“.

Илустрације су преузете из књиге „Але и бауци“ А. Пераграша

А 8. јула 1838. године Суд окружија зајечарског решио је да се Новак и Радован, који су раскопавали и мрцварили вампире у Шарбановцу, казне са по седам дана затвора и да им се удари по тридесет штапова. Много више штапова зарадили су, шест година доцније, Спасоје Петрин и Демо Јовановић из села

ЖИВИ ВАМПИР

У неким крајевима Србије постојало је веровање да човек још за живота може постати вампир! Уколико је веома грешан и лош – у њега би ушао зао дух и он би му се једноставно предао. Пошто је живи вампир, дакле, много грешан човек, мислило се да не може лако умрети, већ да се на самрти дуго мучи јер земља не прима његово тело и избацује му кости. (Позната је, отуд, и клетва: „Земља ти кости измећала“.) Како му је зато приступ на други свет веома отежан, његова душа још за живота лута овим светом, чини пакости и иста она дела као и вампир који је то постао после смрти.

Ова веровања врло су раширена и свежа по источној Србији, нарочито код влашке етничке групе. Код њих се живи вампир звао „прикољиш“...

Нашем живом вампиру необично је сличан руски колдун. Према мишљењу руског научника Токарева, као један од најстаријих предмета религијско-мађијских представа јавља се сам човек. Из таквих представа настајали су волхви, маги, друиди, пророци, аскети и људи сличних особина. Они су били слуге богова или нечистих сила. Тој врсти припадали су и колдуни...

(Слободан Зечевић:
„Митска бића српских предања“)

Манастирице поред Пожаревца. По сачуваним траговима, изгледа да су понављало кажњаване вампирције из околине Пожаревца где је то, изгледа, уистину (био) уносан занат...

У сваком случају, то и историја потврђује, вампири су наше (непроцењиво?!) благо и не треба их се тек тако одрицати, мада није згорег повремено их упокојавати, чисто због (пре)размножавања...

Петар Милатовић

девет

СНОВИ КОЈИ СУ ПРОМЕНИЛИ СВЕТ

Постоје снови који су утицали на уметност, науку а када и на судбину целог народа. Велики грчки филозоф Сократ сањао је једне ноћи лабуду који му је изненада долетео у загрљај. Следећег да-

Платон

Данте

Сократ

АДАМОВА ЈАБУЧИЦА РАЗДОРА

Педесетих година прошлог века Клинт Иствуд потписује уговор с чувеним филмским студијем „Универзал“. У уговору је стајало да ће овај непознати глумац, као статиста у филмовима страве и ужаса, недељно добијати плату од седамдесет пет долара. Иствудова срећа била је кратког века, шефови студија убрзо га отпуштају с образложењем да се његова Адамова јабучица толико истиче да не вреди на њега трошити паре. Он, једноставно, никада неће постати прави глумац. Клинт Иствуд није имао куд, дуже време прихватао је најневероватније послове, као копање земље на месту где ће се направити базен, само да би зарадио за живот. Онда је 1958. године добио епизодну улогу у једној каубојској серији и тако започео пут ка звездама који и даље траје ■

КОЛИКО КО САЊА (СВАКЕ НОЋИ)

Човек сања 100 минута, кокошке и краве 25 минута, шимпанзе 90 минута, мачке 200 минута; за време сна мозак мачке показује исту електричну активност као и човеков мозак. Већина истраживача животињског света тврди да мали ловци попут мачака сањају како лове или истражују нове терене. То је, дакако, тешко доказати. Сигурно је да грабљивци сањају пуно више него дивљач. Вероватно зато што се ловац може са задовољством препустити уживању сна, док ловина, као антилопе или срне, мора бити вечно опрезна како би спасила властити живот ■

Б. Ш.

(Више о овоме на странама 30 и 31)

ШТА НАЈЧЕШЋЕ САЊАМО?

У лепим сновима најчешће човек сања: родитеље 18 одсто испитаника, пријатеље 10, путовање 10, љубљење и грљење 8, животиње 5, добитак награде 8, летење 5, пливање 4 одсто. У ноћним морама најчешће сањамо: мртва лица 19 одсто испитаника, трчање без циља 9, падање 7, испадање зуба 5, школске тестове 3 одсто ■

МАЈСТОРИ КАО

НАЦИОНАЛНО БЛАГО

Катана је традиционално оружје самураја. Претеча данашњег облика и начина израде усавршена је већ у 10. веку. До половине 19. века велики број радионица и мајстора је правио катане. Распадом феудалног друштва њихов број је опао, да би највећу кризу доживео за време америчке окупације Јапана после II светског рата. У то време је било забрањено поседовати и правити дуга сечива. После окупације преостали мајстори поново су почели да праве катане, сада само као уметничке предмете који вероватно никад неће бити употребљени у борби.

Да би добио звање мајстора за израду катана, сваки ковач мора да проведе најмање пет година код старијег мајстора и после тога, са његовим одобрењем, да полаже државни испит. Најбољи послератни ковач, Мијаири, ковао је два дуга сечива месечно, и по њему је уведено ограничење да месечно могу да се направе највише две катане, док број краћих сечива није ограничен. Ограничење је уведено да би се сачувао квалитет и цена, али данас има мајстора који, са помоћницима, могу да направе и десетак дугих сечива месечно (која су наравно и јефтинија). Поседовање сваког дугог сечива мора да се пријави полицији.

Процењује се да данас у Јапану има око 400 лица са положеним државним испитом, од којих тренутно ради мање од 200. Од тога, сваке године стотинак мајстора даје своје катане на оцењивање државној комисији. Свако сечиво оцењује се два пута, први пут са прекривеном дршком на којој су урезани подаци о изради и мајстору, и други пут са откривеном дршком. На основу оцена одређују се категорије и пласман, што утиче

НАЈБОЉЕ САБЉЕ НА СВЕТУ

Добра катана, чувена јапанска сабља, кошта колико и нов аутомобил, али за разлику од аутомобила, сабља је, што старија, то скупља и цењенија

на тржишну цену. Ковачи који су неколико пута били најбољи, прелазе у категорију ван конкуренције – муканса. Законом је предвиђена заштита и спонзорство за два најбоља ковача који се проглашавају за живо национално благо.

Четири мајстора, а једно сечиво

У феудално доба је било знатно више ковача који су правили катане, и тајне заната су биле добро чуване. Постоје легенде које кажу да су човеку који је умочио

прст у воду за каљење, да би видео које је температуре, одсекли целу шаку! Данас је мање мајстора, и тајне заната се међусобно деле да би се вештина очувала и напредовала. У поређењу са старим временима, данас се у просеку прави више одличних сечива. Међутим, пошто је у феудално време производња била већа, и конкуренција јача, стварана су ремек-дела која су боља од данашњих. Поготово зато што јапански челик временом добија на квалитету. Неки од данашњих мајстора жале што неће бити у стању да ви-

де своја сечива за 300 до 400 година. Анализе израде старих катана показују да је било катана које су рађене техником која се и данас користи, али и даље има сечива чија се израда не може у потпуности објаснити.

Једну катану праве четири различита мајстора

који је кују, глачају, праве дршку и каније. Ковач од гвоздене руде прави челик, затим га кује у сечиво које кали

и донекле глача. Његов посао је најзначајнији, док остали мајстори баве се дорадом. Полирач користи различите начине глачања да би нагласио сву лепоту челика. Дршка и каније праве се од истог комада дрвета, по мери катане, и у ствари су кутија у којој се сечиво држи. Посебно се прави и уобичајена опрема, лакиране каније, штитник, дршка од коже ајкуле оплетена свилом и пратећи метални украси и памучне траке.

Сечиво катане прави се од гвожђа, односно челика, чија тврдоћа зависи од количине угљеника који се додаје гвозденој руди. Традиционални јапански челик прави се на мало другачији начин него што је уобичајено, и јапански ковач је у стању да тачно одреди количину угљеника у челику који користи. Што је челик мекши, то је еластичнији и теже пуца, а што је тврђи то је кртији и

лаکше пуца. Каљењем сечива добија се чврстина, али се губи еластичност. Решење је нађено на следећи начин: језгро катане прави се од мекшег челика, омотач од тврђег, док се само оштрица кали. Тиме је добијено да сечиво има и чврстину и еластичност.

Ковани сендвич

Израда почиње од комада челика величине песнице, званог хагане. Хагане се прави у јединој преосталој традиционалној топионици, која се једном годишње пали и после седам дана добија се громада од неколико тона, која се касније чекићима ломи. Громада није добијена потпуним топљењем и задржала је зрнасту грађу, која обезбеђује већу отпорност сечива кад се искује. Хагане се неколико пута ковањем савија, као што се меси тесто, да би се добила већа хомогеност од грудвастих комада. Даље се кује у сендвич, са тврђим деловима споља, а меким унутра. Добијени комад се даље кује и издужује, док се не добије жељена дужина и облик.

Пећ на којој се загрева сечиво ради на угаљ. Комади угља се ручно ситне на комаде разних величина. За ковање се користе комади угља величине јајета, док се код каљења секу до величине трешње. Мех од пећи покреће се повлачењем ручке напред и назад. У оба смера дува ваздух, и брзином померања подешава се јачина дувања.

Приликом ковања, мајстору помажу два помоћника, али у њиховом одсуству мајстор може и сам да кује. При припремним фазама може да се користи машински чекић, који је једина машина која се данас користи при изради. Иначе, цео алат за

катана се премазује посебном смесом глине, и то танким слојем на делу који се жели окалити и дебљим слојем на деловима које не треба дирати. Сечиво се загрева до усијања и убацује под одређеним углом, сечивом надолу, у воду собне температуре. При каљењу катана се извија уназад. Ковач по искуству зна колико ће се савити уназад, и при ковању је толико мање закошена од жељеног облика.

После каљења почиње глачање. Ковач има двадесетак врста каменова, од грубих до скоро глатких, на којима ручно полира оштрицу. Али, то је тек

може бити и испресецан – као да се глина сливала ка оштрици, и изгледа као да има пуно полукружних делова величине отиска прста. Такав облик је настао касније и пружа већу попречну отпорност при удару сечива о тврде предмете. Обликовањем глине пре каљења могуће је добити и украсне шаре. Осим простог, најпрошћенијег облика лишеног непотребних детаља, као и најпрецизније израде, хамон даје катани посе-

бан израз, због кога се она сматра и уметничким делом.

После глачања израђују се дршка и корице, и катана је готова. Иначе, сечиво није отпорно на рђу, и не додирује се прстима,

Мајстор Казуја отковане сабље бруси на традиционалан начин. Десно показује комад челика од кога све почиње.

почетак.

Сечиво се даље носи полирачу на фино глачање и оштрење. Коначно полирање обавља се каменом прахом и хартијом, и на крају тог глачања катана добија велику оштрину, и сва лепота челика долази до изражаја. Најзначајнији детаљ је шара која означава границу између окаљеног и неокаљеног челика. Та шара се зове хамон, и по њој се може пре-

израду, попут чекића, клешта, ручки, турпија, мајстор прави ручно.

Пошто се ковањем добије жељени облик, почиње делимично каљење. Цела

познати врхунска израда. Хамон може бити раван, паралелан са оштрицом, а

дванаест

мора да буде стално науљено.

Тошихира национално благо

Мајстор ковач Казуја има 38 година. Почео је као шегрт код мајстора Осуми Тошихире, данас једног од двојице мајстора који, због своје вештине, имају статус

живог националног блага. Код њега је провео шегртујући једанаест година. Законски минимум за шегртовање је пет година, али мајстор није хтео да пусти раније свог ученика – јер је био добар. Понекад шегрти чак и плаћају да би били примљени код мајстора, углавном раде за смештај и

храну, а када постану бољи и кориснији, примају и малу плату. Казуја је на врхунцу шегртовања поред смештаја и хране примао 5000 јена (100 марака), што је по јапанским ценама довољно за десетак пића у кафићу.

Када га је мајстор пустио, са наученим занатом, почео је да ради у својој ко-

руци добро лежи, и чини се врло лака. Тежине је нешто мање од два килограма, а најбитније је да се тежиште налази што ближе палцу руке којом се држи, чиме се рука најмање замара. Сама катана је равних ивица, неукрашена и лако би се могла заменити за обично сечиво – док се не осети

у руци или не уочи хамон на оштрици.

Кошта два милиона јена, што износи око 40 хиљада DEM. Казуја тврди да она кошта колико и аутомобил који ће временом да изгуби на цени, а катана ће добити. Иначе, најјефтинија ручно кована катана кошта око пола милиона јена (код мајстора који кују две месечно), док катана Казујиног учитеља кошта целих осам милиона (око 160.000 DEM). Такође, праву катану уметничке вредно-

Казуја и готова сабља која ће се продати за око 40.000 DEM

сти тешко је изнети из Јапана, а за то су потребне посебне дозволе. Пошто у току израде има и шкарта, Казуја почиње да прави десетак катана, да би на крају добио четири. Током ковања ситни усијани комади челика распрскавају се под ударом чекића, и падају на ковача. Казуја, међутим, не прекида ковање, и челик полако прогорева одећу и остало што му се нађе на путу. Казуја не прекида рад, и тек кад врати ковину у ватру, извади већ охлађена зрна челика из коже. Добро

Казуја годишње направи четири до пет дугих сечива, и још неколико краћих. Катане по-

је, каже он, јер тако нема пливача, оживљени су чисти и добро зарастају ■

Милош Бојанић

тринаест

ПО ШУМАМА И ГОРАМА...

ШТА СЕ ПЕВА ОВОГ ЛЕТА?

Птице немају гласне жице. Да би певале, оне употребљавају један орган који је за ту сврху смештен у грудима, на споју између бронхија и душника. Овај мишић потискује опне (мембране) које вибрирају при проласку ваздуха и производе те сложене мелодије

КОЈЕ ЈЕ ЧИЈА КУЋА?

Дрвеће и жбуње су места на која птице радо слећу. Црвендаћ и мали царих гнесте се при земљи, у честару, где их трње и жбуње највише привлачи.

Старо дрво са својим шупљинама је омиљено станиште чворка и црвендаћа.

Кућице од дрвета закачене на зид или на стабло дрвета у башти привући ће птице дугљаре (сенице, баштенске пузавце, птице сличне детлићу, и др.).

Баре су врло привлачне за птице. Барица са иловачом ће добро доћи ластвама док праве своја гнезда.

Дивље биљке као што су коприва, чичак, сунцокрет, купина – привлаче својим плодовима инсекте, а ови, опет, добра су храна птицама. Птице лудују за бобичастим плодовима зове, оскоруше, дудиња, боровница...■

четрнаест

♫ обичан певач
♫♫ добар певач
♫♫♫ виртуоз

♫♫ ЧВОРАК

својом песмом подсећа на ко-са. Има кратак реп и тамно перје металног одсјаја. Што се тиче песме, он је рођени имитатор. Његов репертоар је прави потпури подражавања његових тренутних суседа – од кратких безбојних цвркута прелази на нежну флауасту мелодију

♫♫♫ ДРОЗД

је добар „музичар“, препознатљив по свом руху прекривеном мрким тачкама са доње стране тела, док му је горња страна прекривена перјем кестењасте боје. Његова песма је мелодична, звук пријатан, подсећа на флауту, разлеже се од раног јутра са врха дрвета, па чак и са ТВ антене■

♫♫ ШТИГЛИЦ

воли да живи у друштву, у осунчаним вртovima, воћњацима, али и у буџацима обраслим жбуњем. Његова песма је цвркут, трилер, колоратура, брзо се смењујући, мало утихне, да би се поновио истом јачином. Он пева седећи у гнезду, или лепршајући тамо-амо, са гране на грану■

♫♫ ЦРВЕНДАЋ

сав заокружљен, на високим ногама, наранџастим пластром, живахан, великих црних очију, воли ниску вегетацију – честар. Његова песма је јасна, кристалних трилера, заносна са меланхоличним призвуком■

ПТИЧЈИ КОПИРАЈТ

Цвркут птица певачица сличи људској музици, каже орнитолог Луис Батиста. Птице користе исте ритмичке ефекте, мењају интервале и изводе своје мелодије у различитим тоновима. При томе птица царић, на пример, пева хроматску музичку лествицу која октаву дели на 12 полутонова док једна врста дрозда (*Catharus guttatus*) „користи” петостепену лествицу на којој је базиран рокенрол.

На основу свега тога Батиста закључује: људи су без устручавања искористили генијалност животиња. Тако је Батиста у Бетовеновој Шестој симфонији открио песму препелице – пућпућарке и кукавице. Вивалди је свој концерт за флауту „Il Gardellino” позајмио од зеба, а Бартоков Трећи клавирски концерт надахнут је песмама птица певачица из Северне Каролине.

М. Мајсторовић

ЦРВЕНПЕРКА

црвеног репа, белог чела, велика као врабац и врло живахна птица. Свој црвени реп непрекидно покреће. Живи на хридинама али не избегава да се гнезди и по градовима. Њена песма је мелодична али неуједначена. Почиње трилером а завршава се цвркутом.

ЧЕШЉУГАР

са жутим перјем је дивљи рођак канаринаца у кавезу. Живи у близини насеља и воли воћњаке. Његова песма је оштра и брза, звучи као прапорац. Он често пева док кружи ваздухом, машући лагано крилима.

КУЋНА ЛАСТА

је елегантна, глава и леђа су плавичастоцрне боје металног сјаја, а са доње стране тела је бела. Живахна је, воли човекову близину. Оглашава се дугим цвркутањем. Рекло би се да је боља као брбљивица него као музичар. Низак лет предвиђа кишу а кад се вине у висине, под облаке, биће спарно.

ЦРНИ КОС

је врло распрострањена врста. Лако се препознаје по жутом клуну који својом бојом одскаче од перја црног као угљ. Његова песма је неуједначена, мелодична, јасног звука. Велико је задовољство слушати овог концерт мајстора у црном оделу.

ЧЕШЉУГАР ЦРНЕ ГЛАВЕ - СЛАВУЈ

има сиво перје прошарано црним. Црно је и на глави, као да има црну капу, воли начичкане баште и обично борави у сенци жбунова, у шибљаку. Песма му је мелодична. Почиње тихим чаврљањем уз постепено појачавање гласа док на крају не заврши песму снажним гласом, што траје неколико секунди. Да би певао, мужјак се смести на гнездо које је сам направио, баш за ту сврху.

МАЛИ ЦАРИЋ

је мањи од врабца. Овај враголан уздигнутог репа и пругастих шара, лети ниско при земљи кратким летом. Вештина којом изводи своју песму задивљујућа је за тако мало тело. Његова песма је смењивање кратког оштрог звиждука и трилера који траје. Живи у шибљаку и у близини насеља.

СВАКОГ МЕСЕЦА НОВА КОЖА

Људско тело је универзум који чине ћелије, молекули и атоми. У човековом телу ради 100.000 милијарди ћелија, 15.000 пута више но што на нашој планети има људи. Само наш имуни систем има 1000 милијарди лимфоцита као и 100 трилиона нарочитих молекула такозваних антитела која при свакој најезди страних тела ступају у борбу као какве невидљиве одбрамбене ракете.

Без одмора, целог живота, мења се ова невидљива биолошка заједница: тело производи сваке секунде око 7 милиона нових ћелија. Сваког дана у њему изумре 600 милијарди једних ћелија и створи се исто толико нових.

Десет на 28. степен (10^{28}) атома које тело створи протичу кроз њега као невидљиви ток времена. Они се стварају и нестају обнављајући наше месо и крв: скоро свака 24 сата настају нове стомачне жлезде, свака три дана нова слузокожа стомака и црева, сваких шест седмица нова јетра, сваког месеца нова кожа, сваких неколико месеци потпуно нов скелетни систем. Нечујно и без напора одвија се ова биолошка смена док наше срце свакодневно откуцава 100.000 пута, а ми удахнемо и издахнемо 25.000 пута ■

Илустровао Добросав Боб Живковић

С ОНЕ СТРАНЕ ТИТАН

● Године 399. пре наше ере грчки филозоф Сократ мирно је примио вест да је осуђен на смрт и није се жалио на казну. Објашњавајући такав свој став рекао је да га је читавог његовог живота водио глас неког невидљивог саветодавца и да је сада тај глас умукао. То може да значи, казао је, да је дошло време за умирање.

● Пред одлучујућу битку око опседнутог града Орлеана (1429) млада Девица Орлеанска – Јованка Орлеанка – унапред је „видела“ тачно место на свом рамену на које ће је погодити енглеска стрела. Тако се и збило. Као што знамо, рањена пала је у руке Бургундима, затим је продата Енглезима који су је живу спалили у Руану 1431. године.

Тренутак када Сократ мирно прима вест да је осуђен на смрт

● Почетком 19. века шведски научник и филозоф Емануел Сведенборг описао је својим знанцима пожар који је избио у Стокхолму удаљеном од његовог града 480 километара. Он је казао чак и тачан сат кад ће пожар бити угашен. Сведенборг је и почетак и крај пожара предвидео пре но што је вест о

ВЕРОВАТНОГ

И ТИТАНИК

његовом избијању и стигла у његов град Гетеборг.

Око 1800. године немачки песник Јохан Волфганг фон Гете „видео“ је самог себе, само осам година старијег, како прелази преко једног моста. Тачно осам година касније Гете је, одевен као у тој визији, прешао преко тог моста само у супротном правцу.

Енглески глумац Алек Гинис прорекао је свом холивудском колеги Џејмсу Дину да неће још дуго живети и то свега недељу дана пре аутомобилске несреће у којој је Дин изгубио живот.

Енглески романописац Морган Робертсон писао је у једном свом делу о суперброду „Титану“ који је у северном Атлантику налетео на ледени брег и потонуо односећи у дубину стотине настрадалих. „Титан“ је имао премало чамца за спасавање баш као и 13 година касније – „Титаник“.

На једној станици лондонског метроа је-

дан
млади
архитекта ба-
цио се испод ком-
позиције која је управо
наилазила. Кочнице воза
су зашкрипале и младић је
био спасен. Истрагом је
утврђено да машиновођа
никако није могао тако бр-
зо да реагује чак и ако је
приметио да се младић ба-
цио на шине. Зашто је воз

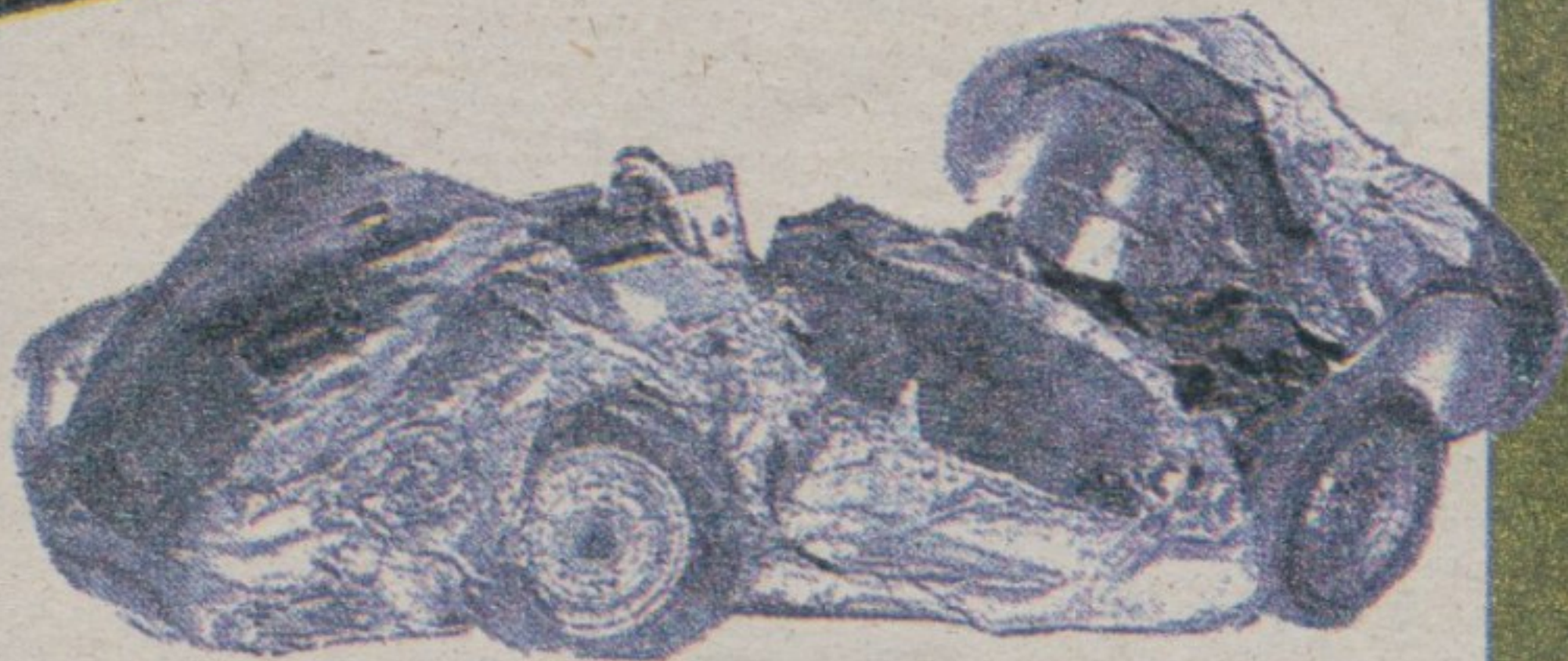

Гете на слици одевен као ка-
да је прелазио
преко моста у
својим
сновидењима

стао? У ствари, један пут-
ник који се налазио у ваго-
ну на крају композиције
повукао је, непосредно
пре но што се младић на-
шао на шинама, ручну коч-
ницу. Касније није могао
да објасни зашто је то учи-
нио.

Енглески статистичар
Фокс који се бави истраживањем паранормалних појава наводи необичан случај: пре самог укрцавања у воз неколико путника одустало је од намераваног путовања. Путовање се завршило великом саобраћајном несрећом. Случај или колективно предосећање?

Многи научници тешко
се одлучују да признају

Олутина „поршеа“ у ком
је погинуо Џејмс Дин

случајеве предосећања као чињеницу не стога што у такву могућност не верују већ што стрепе да ће их прогласити неозбиљним. А онима који су „неозбиљни“ најчешће се ускраћује свака научна сарадња и новчана потпора. И зато већина људи од науке одбија да јавно изјави „да у томе ипак има нечега“ ■

К. В.

седамнаест

"БИТЛСИ" (8)

NORWEGIAN WOOD

E
I once had a girl, or should I say,
D E
she once had me.
E
She showed me her room,
D E
isn't it good, norwegian wood?

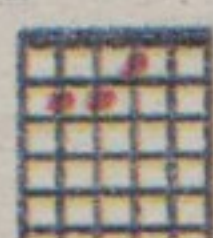
Em
She asked me to stay
A
and she told me to sit anywhere,
Em
So I looked around

F#m7 H7
and I noticed there wasn't a chair.

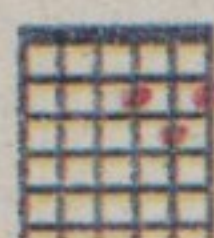
I sat on a rug, biding my time,
drinking her wine.
We talked until two and then she said,
"It's time for bed".

She told me she worked in the morning
and started to laugh.
I told her I didn't and crawled off
to sleep in the bath.

And when I awoke I was alone,
this bird had flown.
So I lit a fire, isn't it good,
norwegian wood.

E

D

Em

F#m7

H7

IMAGINE

C F
Imagine there's no heaven,
C F
it's easy if you try
C F
No hell below us,
C F
above us only sky
F Am Dm
Imagine all the people
G
living for today

Imagine there's no countries,
it isn't hard to do
Nothing to kill or die for,
and no religion too
Imagine all the people,
living life in peace

F G C E
You may say I'm a dreamer,
F G C E
but I'm not the only one
F G C E
I hope some day you'll join us,
F G C
and the world will be as one

Imagine no possessions,
I wonder if you can
No need for greed or hunger,
a brotherhood of men
Imagine all the people,
sharing all the world

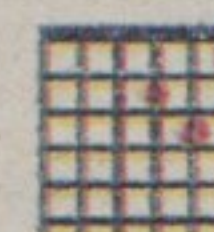
C

F

Am

Dm

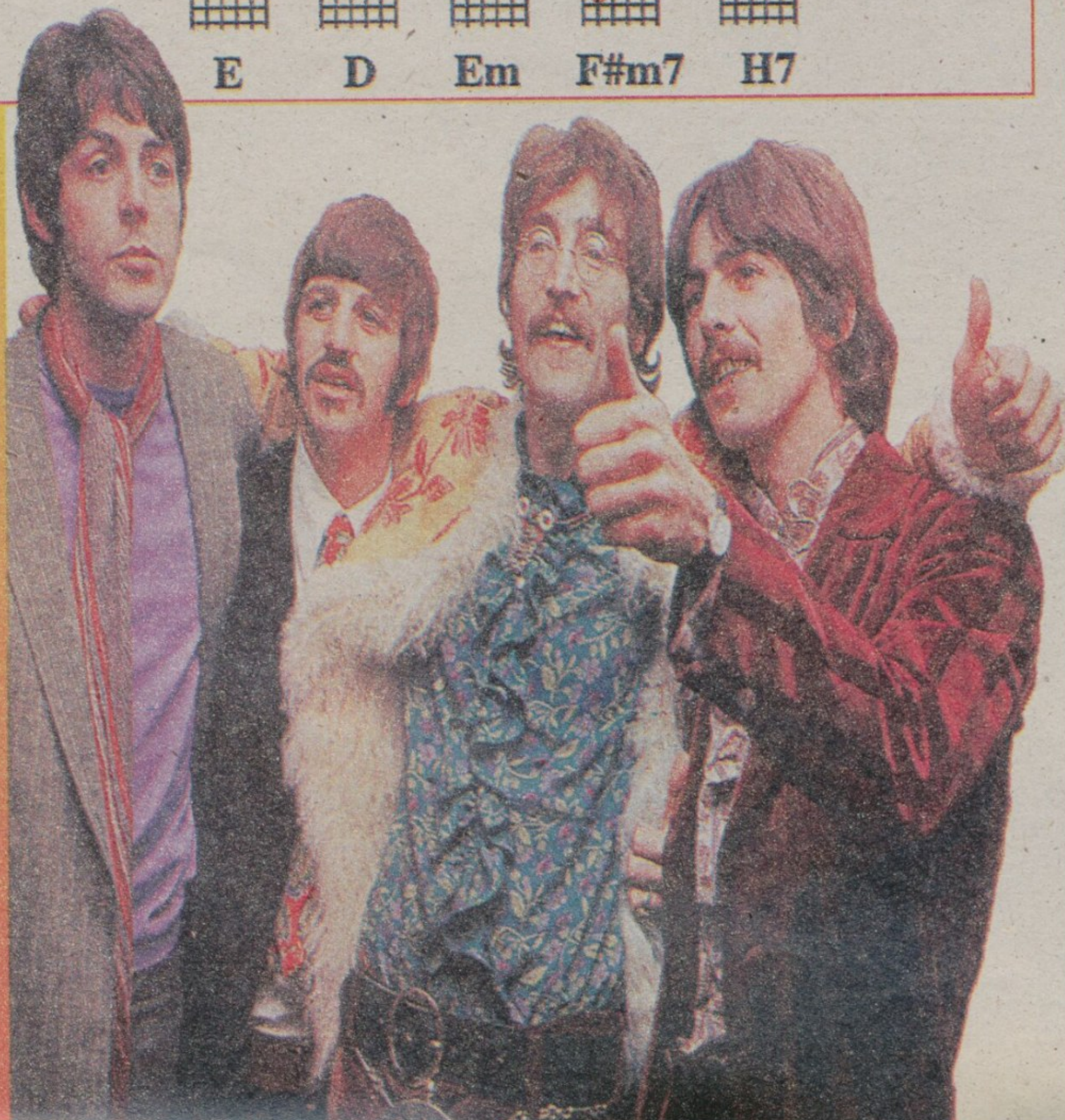

G

E

СВИРАЈМО ЗАЈЕДНО

ЗАУВЕК!

YESTERDAY

F Em
Yesterday,
A Dm
all my troubles seemed so far away
B C F A
Now it looks as though they're here to stay
Dm G7 B F
Oh, I believe in yesterday.

F Em
Suddenly,
A Dm
I'm not half the man I used to be,
B C F A
There's a shadow hanging over me.
Dm G7 B F
Oh, yesterday came suddenly.

Asus A Dm C B Gm6 C7 F
Why she had to go I don't know she wouldn't say.
Asus A Dm C B Gm6 C7 F
I said something wrong, now I long for yesterday.

F Em
Yesterday,
A Dm
love was such an easy game to play.
B C F A
Now I need a place to hide away.
Dm G7 B F
Oh, I believe in yesterday.
Dm G7 B F
Mm mm mm mm mm mm.

Можда би наши млади гитаристи требало да имају у виду да је лево-руки Пол Макартни имао само петнаест година када је, 1957. године, одлучио да са пријатељима оснује рокенрол бенд. Били су то „John and the Moon-dogs”. Већ 1960. године, група „Silver Beatles” наступила је пред менаџером, очекујући стални посао... Тако је почела једна нова музичка ера, чији су „Битлси” били и оснивачи, али и владари. Она није завршена 1970. године, када су ливерпулске „Бубе” снимиле последњи заједнички сингл – „Let It Be”. Ера „Битлса” још траје, сведочећи о томе да извесну музику – па и рокенрол – некада није могуће заборавити. Будући да је професор Растко Ћирић, илустратор „Забавника”, познат и као савршени, верни тумач музике „Битлса”, он је предложио (и нацртао акорде!) читаоцима нашег листа, младим гитаристима, неколико најпознатијих песама „Битлса” за вежбу.

LET IT BE

C G
When I find myself in times of trouble
Am F
Mother Mary comes to me
C G F C
Speaking words of wisdom, let it be.
C G
And in my hour of darkness
Am F
She is standing right in front of me
C G F C
Speaking words of wisdom, let it be.

Am G F C
Let it be, let it be, let it be, let it be
C G F C
Whisper words of wisdom, let it be.

C G
And when the broken hearted people
Am F
Living in the world agree,
C G F C
There will be an answer, let it be.
C G
For though they may be parted
Am F
There is still a chance that they will see
C G F C
There will be an answer, let it be.

Am G F C
Let it be, let it be, let it be, let it be
C G F C
Whisper words of wisdom, let it be.

C G
And when the night is cloudy,
Am F
There is still a light that shines on me,
C G F C
Shine on until tomorrow, let it be.
C G
I wake up to the sound of music
Am F
Mother Mary comes to me
C G F C
Speaking words of wisdom, let it be.

Am G F C
Let it be, let it be, let it be, let it be
C G F C
Whisper words of wisdom, let it be.

ЖИВОТ ПИШЕ
ДРАМЕ

ПОСЛЕДЊИ

ТАРЗАНОВ

СКОК

Дечак се верао уз падине високе стене у чијем су се подножју разбијали океански таласи. Скакао је с испуста на испуст, попут дивокосе. Кад је стигао до врха, стао је на малу зараван на којој се налазила капелица. Одозго се видео цео Акапулко. Црвени и зелени кровови малих гостионица шаренили су се на сунцу. Огромне стаклене коцке – модерни хотели – блистали су окупани сунцем.

– Хеј, Франсиско! Шта је, да ниси заспао? – чуо је одоздо глас свог пријатеља Ернанда.

Франсиско је погледао доле: улево, између две стене, у ували се налазио ресторан „Мирадор“. На његовој прелепој тераси гурали су се гости – „Американоси“.

Дечак се пред капелом спустио на колена:

– Помози ми, света Дево Марија. Пренеси ме изнад оштрих стена, дај да срећно стигнем до воде...

Затим је пришао ивици заравни, испружио руке и снажно се отиснуо са стене. Секући грудима ваздух, полетео је наниже. Летео је уз саме оштре литице које су пре наликовале на заборављене сабље. Само погрешан покрет и... Франсиско није стигао да мисли на то јер је, приближавајући се површини воде, морао да промени положај тела: испружио је руке уз главу и као иглица заронио у воду.

На тераси се разлегао пљесак.

Франсиско је допливао до обале где су му другови помогли да изиђе. Стене, небо, вода – све му се окретало пред очима, у грлу му се скупљала мучнина. Другови су га овлаш придржавали знајући то осећање.

Опклада

На улазу у ресторан сачекао га је власник. Он је увек после скока позивао дечаке у ресторан да би их представио својим гостима. Били су задовољни и гости и дечаци који су добијали шачицу пезета од газде, а, уз то, могли су и да ручају. Власник ресторана пљеснуо је неколико пута длановима и рекао:

– Даме и господо, дозволите да вам представим храброг мексичког младића који вас је све запањео скоком са стене!

Сви су га радознало посматрали. Неки су га фотографисали, други му стављали ситниш у руке.

– Храбар си ти момак! – пијано му је довикнуо неки човек и, пљунувши на новчаницу од једног долара, прилепио је Франсиску на груди. – Орден за храброст, ха-ха-ха!

Франсиско је у тренутку пожелео да баци тај влажни папир, али га је, обрисавши га о гаћице за купање, стиснуо у шаци. Тамо доле крај стене чекали су га дечаци, његови пријатељи, скакачи с Кебраде. Додуше, нису више сви скакали. Страховити удари главом о воду не пролазе без последица... Зато скакачи имају једно свето правило: сав добијени новац дели се на равне части јер су сви подједнако сиромашни.

– Дођи овамо, мали – пренуо га је из размишљања женски глас.

Газда га је гурнуо лактом и Франсиско је коракнуо према столу.

– Па он је скоро дете! Какво дечје тело. Кажи, мали, да ли ти је било страшно док си летео доле?

– Страшно, сењорита!

– Набијаш цену – викнуо је висок млад човек који је седео за истим столом.

– Не, сењор, ја од вас не тражим новац. Али је заиста страшно. Не молимо се ми тек тако Деви Марији.

– Зар ће он мени да прича шта значи скакати с висине од четрдесет метара?! – закикотао се млади човек. – Ја сам скакао и са стене више од ове.

– Можда, сењор – сагласио се Франсиско – али заиста је страшно скакати с Кебраде.

– Мали – поново се огласила жена – пред тобом је лично Том Хамерсет, Тарзан.

Том Хамерсет је, поред Џона Вајсмилера и низа других глумаца, играо Тарзана.

– Томе – наставила је жена – покажите тим дечацима прави скок.

Глумац је задовољно климнуо гла-

вом, док се у ресторану зачас направила кладионица. Цифре које су се стално пеле завртеле су Франсиску мозак. Пошто више није био у средишту пажње, газда га је одвео у кухињу.

Франсиско још није испразнио тањир кад му је неко од келнера рекао да се опклада попела на неве-

стични мишићи на његовим рукама и ногама. Франсиску је лакнуло јер је поверовао да тај човек може да скочи и са стене страшније од Кебраде.

Је л' он то полудео?!

На великој тераси гурали су се гости. Многи су у рукама држали фото-апарате и камере. Жена која је

ми балавци и да треба од Тарзана да научимо како се скаче.

– Ако скочи, добиће седам хиљада долара – одговорио му је Франсиско...

Дечаци су заћутали, а Тарзан се већ испео на врх. Нехајно је погледао капелицу, начинио неколико лепих гимнастичких вежби и изненада громко крикнуо, као Тарзан на филму. Франсиско је погледао према тераси: жена с догледом је ликовала.

Тарзан је испружио руке, одгурнуо се од стене и скочио. Замрлог срца дечаци су га пратили погледом. Видели су како човек покушава да савлада своје тело и заузме хоризонталан положај да би се макар за секунд задржао у ваздуху и што више удаљио од литице. Тек тада је схватио опасност. Али, тело га није слушало. Није успевао да „полети“. Падао је као камен, према подножју стене. Не „долетевши“ до воде, ударио је десним раменом о камен, преврнуо се у ваздуху и скотрљао у море.

Не скидајући одела, дечаци су поскакали у воду и извукли Тома Хамерсета. Тарзан је био мртав ■

П. З.

Илустровао Брана Јовановић

ПОДСМЕШЉИВО ОДМАХНУВШИ РУКОМ УПЛАШЕНИМ ДЕЧАЦИМА, ГЛУМАЦ ТОМ ХАМЕРСЕТ КРЕНУО ЈЕ ПРЕМА ВРХУ СТЕНЕ СА КОЈЕ СЕ ВИДЕО ЦЕО АКАПУЛКО

роватних 7.000 долара и да је филмски Тарзан кренуо према врху стене.

Дечак је скочио од стола и истрчао на терасу. Видео је како се Том Хамерсет већ пење уз литицу. Чинио је то спретно и лепо, као на филму. Чак и издалека видели су се ела-

била с глумцем држала је доглед понекад га скидајући да би чаврљала с људима из околине. Поред Франсиска окупили су се његови другови, неми од запрепашћења.

– Шта је, је л' то онај полудео? – запитао га је Ернандо. – Опомињали смо га, а он нам је одвратио да смо

КИТОВИ ПРЕ БАХА

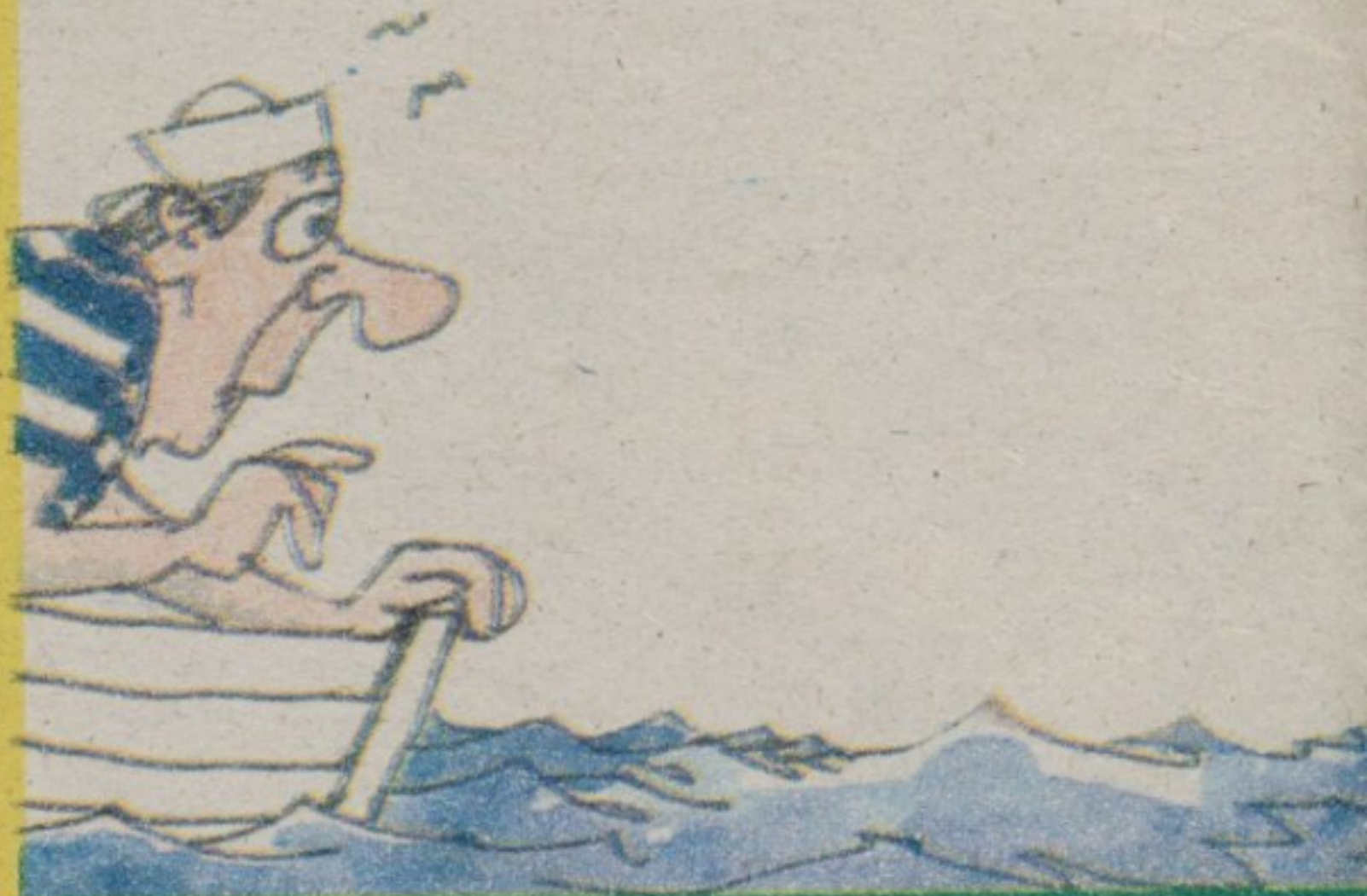
ЖЕНЕ ГЛАДИЈАТОРИ

Гладијаторке су вешто баратале мачевима. Мала слика: уљана лампа с ликом жене борца

Лирске баладе и љубавне песме нису привилегија људи: и животиње су мајстори у певању при чему се придржавају истих закона композиције и то већ милионима година. Ову тврдњу изнео је недавно амерички зоолог Роџер Пејн, оснивач Океанске алијансе за заштиту китова.

Подводни звуци које издаје грбави кит, Павароти мора, како он каже, компонована је као неко Бахово дело. Велики морски сисар почиње темом коју затим варира да би се најзад вратио на почетак. Сваке године грбави кит „ствара“ нови хит који може сатима да понавља.

Први пут археолози су открили гроб једне жене гладијатора. Тиме је потврђено оно што су историчари већ дуго претпостављали: у римским амфитеатрима на смрт и живот бориле су се и жене. У гробу који се налази на једном старом римском гробљу у околини Лондона нађени су многи остаци који недвосмислено указују чиме се ту сахрањена жена бавила: уљане светиљке са приказима погинулих гладијаторки и богиње доњег света. Остаци урми, бадема и смокава – плодови ретки и скупи у римским колонијама – сведоче да је покојница припадала вишем staleжу.

Римски историчари оставили су записе о борбама мачевима које су међу Римљанкама биле веома омиљене. Мачевање су училе чак и сенаторске жене све док тај спорт и наступање у арени није, 200. године пре наше ере, забранио цар Септимије Север.

УВРНУТА СТАБЛА

У шумама дивљег и питомог кестена, дивљег планинског јоргована и ариша могу се понекад видети стабла која не расту право већ спирално као да се окрећу око сопствене осе.

Још није сасвим разјашњено зашто се то догађа мада постоји неколико претпоставки. Једно од многих објашњења гласи да је вероватни разлог наслеђе. Друга могућност: тако „уврнуто“ стабло повећава отпорност на механичко преоптерећење. Као и код дебелих бродских ужади, спирални облик и код стабала успешније се супротставља налетима орканских ветрова и

Стабло као бродско ужа
„уврнуто“ дрво
најчешће се у канјонима
Бразила, у америчкој
држави Јута,
спирално стабло
подељено у две
једнаке ветрове и
оплоћено да се поред
у њему правилније
распореди.

ОЛОВО У БЕТОВЕНОВОМ ВИНУ

После малтене 200 година од његове смрти утврђен је узрок: славни композитор Лудвиг ван Бетовен није умро од сифилиса, како се дуго веровало, нити од неке загонетне болести, већ од тровања оловом. То је открило испитивање једног увојка његове косе који му је одсечен на самртној постељи.

Доктор Вилијем Волш са Истраживачког института у Нејпервилу, савезна држава Илиној, узео је шест од 422 власи из тог увојка, држао их у нарочитој киселини све док се нису растопиле, затим је оставио да киселина испари, а талог је потом истражио помоћу такозване атомупијајуће спектроскопије. Анализа је показала да у граму Бетовенове косе има 60 микрограма олова.

Бетовенови биографи установили су да је уметник редовно пио јефтино бело вино у које су виноградарии или винари уместо скупог шећера од шећерне трске

додавали јефтинији такозвани оловни шећер, оловоацетат $(\text{CH}_3\text{COO})_2\cdot\text{Pb}_3\text{H}_2\text{O}$ који вину даје слаткаст укус. Последница ду-

готрајне употребе овако заслађеног вина били су

веома болни грчеви у цревима. Што су болови постајали јачи, велики композитор пио је све више вина уверен да ће тако ублажити тегобе чиме је само погоршавао своје здравствено стање: постајао је нервознији и потиштенији све док у 57. години (1827) није преминуо.

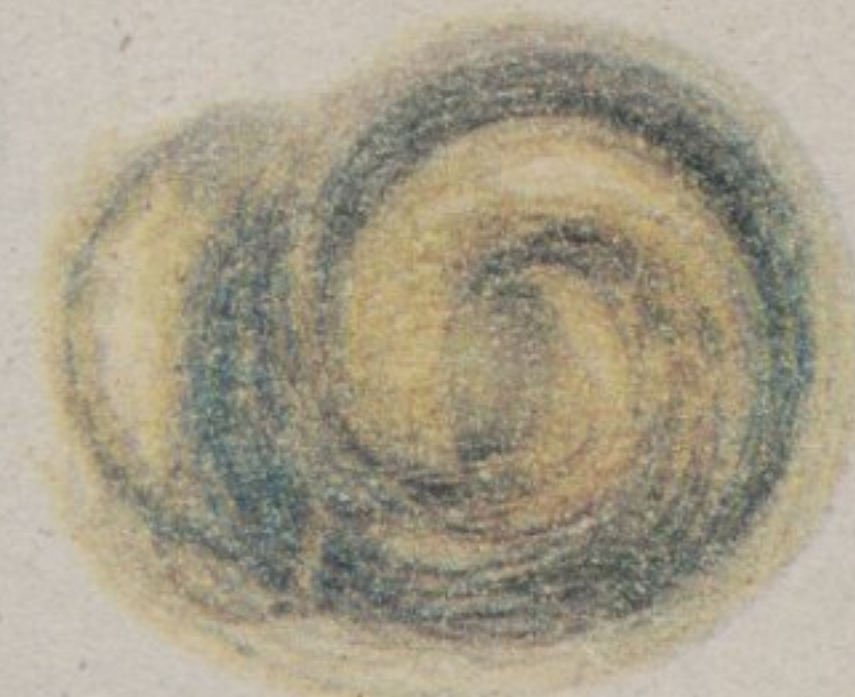
Иако мучен боловима Бетовен није узимао никакво средство за смирење и ублажавање својих физичких патњи што је испитивање његове косе такође показало. Доктор Волш сматра да

је Бетовен одбијао лекове који би му ублажили болове јер је очигледно желео да сачува бистру главу да би могао све до самртног часа да се посвећује својој музици.

Испитивања Бетовенове косе настављају се јер се научници надају да ће на основу њих решити и две велике загонетке његовог живота: шта је била покретачка снага његовог огромног стваралаштва и зашто је већ од своје тридесете године све више губио слух■ **К. В.**

Портрет Лудвига ван Бетовена из времена кад је имао 49 година. Грчеви у цревима стварали су овом генију пакао од живота. Анализа једног увојка његове косе открила је: композитор је боловао од хроничног тровања оловом

ПОВРАТАК ИЗ МРТВИХ

Широм света, с времена на време, појављују се неке животињске врсте за које се сматрало да су изумрле. Најчувенији од тих „повратника из смрти” је **келакант** (coelacanth), риба за коју се веровало да је изумрла још пре 60 милиона година – све док 1938. није био нађен један примерак који је пливао жив и здрав у водама недалеко од југоисточне обале Африке.

Чак и Индокина, опустошена педесетогодишњим ратовима, има своје приче о „ускрснућу”. Године 1982. једно мало стадо **купреја** било је опажено на граници Тајланда и Камбоџе. Купреј је дивље шумско говече, веома слично примерцима дивљих говеда које су људи из каменог доба цртали на зидовима пећина у Ласкону и Алтамири. Сматрало се да је изумрло пре најмање пола века.

Даље према југу, у Сараваку, био је 1986. откривен један чопор **длакавих носорога**. И за њих се сматрало да су изумрли пре педесетак година.

Понекад се упорност у трагању за наводно изумрлим врстама исплати – и то под најчуднијим околностима. Лов на **Џердоновог летача**, индијску птицу која је била само три пута опажена након њеног „открића” 1848. године, изненада се завршио 1986. године када је један ловац случајно угледао малу птицу коју је хипнотисала светлост његове бакље. Био је то један Џердонов летач. Тако се завршило трагање коме су само најватренији оптимисти предвиђали успех, мада – што се тиче запањујуће случајности – ништа не може да се пореди са „повратком из мртвих” још једне наводно изумрле птице зване **Макгиливрејева бурница**. Она се спустила право на главу особе која је за њом трагала!■

Један од длакавих носорога нађених у Сараваку 1986. године

одронима стена и земље. То је уједно и објашњење зашто се спирална стабла најчешће срећу на планинама, у изразито ветровитим областима.

Треће објашњење: боље снабдевање водом. У планинским и брдовитим пределима често се догађа да због каменитог тла дрвеће може да пружа корење само у једну страну тако да се, нарочито код четинара, вода задржава само на једној страни стабла, оној на коју се корење шири. Својим спиралним начином раста биљка покушава да воду коју корење усисава из тла распоређује целим пресеком све до круне■

МЛАДИ РУСИ НА МУКАМА

УМЕ ЛИ

ДА СЕ ПОТПИШЕ

Половином 18. века велики руски научник Ломоносов тражио је од Ивана Ивановича Шувалова, миљеника царице Јелисавете, да наговори Њено величанство да у Русији оснује гимназију за омладину и три факултета – правни, природословни и филозофски.

Шувалов је од престола молио за универзитет по 10.000 рубаља годишње, на шта је Јелисавета – прељубазна! – одговорила: „Кад би ме неко други молио, а не ти Вањушењка, шипак би од мене добио, јер је моја благајна подоста празна. Али, тебе, пријатељу мој мили, ни сада ни у будућности одбити не могу... Не десет, већ петнаест хиљада дајем!”

И, 12. јануара 1755. године царица Јелисавета потписала је указ о оснивању првог руског универзитета.

После тог указа од родитеља је строго захтевано да деца знају да читају и пишу. За мале дечаке широм царске Русије почеле су до тада непознате муке – школовање. По губернијским градовима, у такозваним херолдикама (установама које су водиле послове родослова) одржаване су племићке смотре: комисије су имале да процене дали су племићки синови писмени и шта и колико знају. Деца су на те смотре одлазила три-

пут – у седмој, дванаестој и шеснаестој години. Ако ли се до шеснаесте не описмене, царска власт претила је строгим казнама.

Један од дечака које је закачио нови закон био је и Григорије Александрович Потемкин, будући велики руски државник и миљеник царице Катарице II. Гриц, како су га у детињству звали, никако није волео да учи и до прве смотре није научио ама баш ништа.

Спасите мене несрећника!

Полако, али неумитно, дошао је и дан када је ваљало отићи у Смоленск, на смотру знања. Уочи одласка на имању Потемкинових служено је молепствије.

Гриши су навукли дубоке ципелице, опасали га црвеним појасом. На кола су натоварени дарови за чланове комисије – шунке и гуске, качице с медом, боце с воћним ракијама. Потемкин отац, у великом страху од смотре знања, рече сину: – Сад се још можеш извући, али на

Међу дечацима који су по новом закону, и указу царице Јелисавете, морали да се описмене био је и један будући државник. Учити није волео, а дан да покаже шта зна је дошао...

трећој смотри нема ти извлачења, отићи ћеш на крај света!

Крстећи се и спомињући Бога, отац и син кренуше.

Рано изјутра Потемкинови су се довели до уреда Херолдике. Отац је отишао да даје мито у новцу, сјатили су се окретни писари и за трен је са кола све било развучено. Смркнути отац привео је сина у уред. Тамо је седео чиновник испод чијег је стола била корпа с гускама које су гакале.

– Уме ли да се потпише ваш тикван?

– Ја ћу уместо њега – понизно се клањао отац.

Чиновник шчепа за шију једну гуску и пажљиво опипа је ли масна. Потом упита нешто љубазније:

– За коју стазу чедо своје извољевате припремити?

– Нека стаза сама њега одабере – уздахну Потемкин.

У канцеларији је било много малолетних племића. Из свег гласа ридали су одрасли момци који су пуцали од здравља када су их, јер су били неписмени, уписивали у морнарицу – као морнаре! А од малолетника треће смене војници су зграбили већ брадатог племића и повукли некуд низ степенице док се он хватао за доворотке и вапио дубоким гласом:

– Спасите мене несрећника! Људи добри, хоћу ли видети дечицу своју ситну?

Ту је Гриц дознао да се сви неписмени, који су достигли граничне године, по указу царице Јелисавете шаљу у град Оренбург без могућности да га напуштају.

– Оренбург, где ли је то? – упитао је дечак.

И сам отац за Оренбург је знао само по чувењу:

— Постоји град на крају света. Око њега песак и со, хлеба нема, људи ондашњи хране се само месом, као дивље звери, а

— Не знам, можда су неког и појели...

На двору се прочуло...

Дечак ово није заборавио. У свест му се урезао Оренбург — ужасна престоница племића месождера који неће да уче грама-

неопходно, него се уписао и на универзитет и био један од првих студената Московског универзитета. На високој школи тада се учило од јутра до вечери, а распуст је био кратак, двапут годишње (од 18. децембра до 6. јануара и од 10. јуна до 1. јула). Писац Денис Фонвизин и Григорије Потемкин добили су чак и медаље за

сковског универзитета — императорка Јелисавета желела је да упозна студенте.

Григорије Александрович Потемкин нашао се на списку примерних ученика универзитета и отпутовао у Петроград да се представи царици Јелисавети, престолонаследнику Петру и ње-

ЊЕ ВАШ ТИТАВАН?

помоли ли ко главу из града —

сместа му навуку омчу о врат и вуку на пазар у Хиву где све продају као овнове.

— Продају ли их, татице, за месо?

тику и аритметику.

Григорије Александрович узео се у памет. Сећајући се Оренбурга, учио је марљиво. Не само да је изучио оно што је било

изванредно залагање на универзитету.

На царском двору прочула се вест: Иван Иванович Шувалов позвао је у Петроград најбоље ученике Мо-

говој жени — великој кнегињи Катарини, будућој царици Катарици II. Тим сусретом почело је ново раздобље Потемкиновог живота ■

Љубиша Вићановић

Илустровао Брана Јовановић

КАД ПСИХОЛОЗИ ПОЛУДЕ...

Питање: Да ли сте икада размишљали о томе шта би било када бисте појели генија? Да ли бисте постали паметнији?

• Истраживачи са Универзитета у Мичигену научили су једну групу црва да се згрчи кад год се упали светлост, онда су је усмртили и њоме нахранили нову групу црва. „Црви црвоједи” научили су много брже од „црва хране” да на светлост реагују грчењем! Али, научници нису имали никакво објашњење за свој налаз.

• Знаменити психолог Скинер развио је теорију по којој понашање може да се обликује помоћу награда и казни. Он је у својим опитима успео да научи животиње да чине чуда. Али, једном је признао да је отишао предалеко. „Када бих сада морао да пређем цео истраживачки пут поново, никада више не бих мучио оне голубове да играју пинг-понг”, изјавио је.

• Истражујући последице недовољног спавања, научници су посматрали шта се догађа са људи-

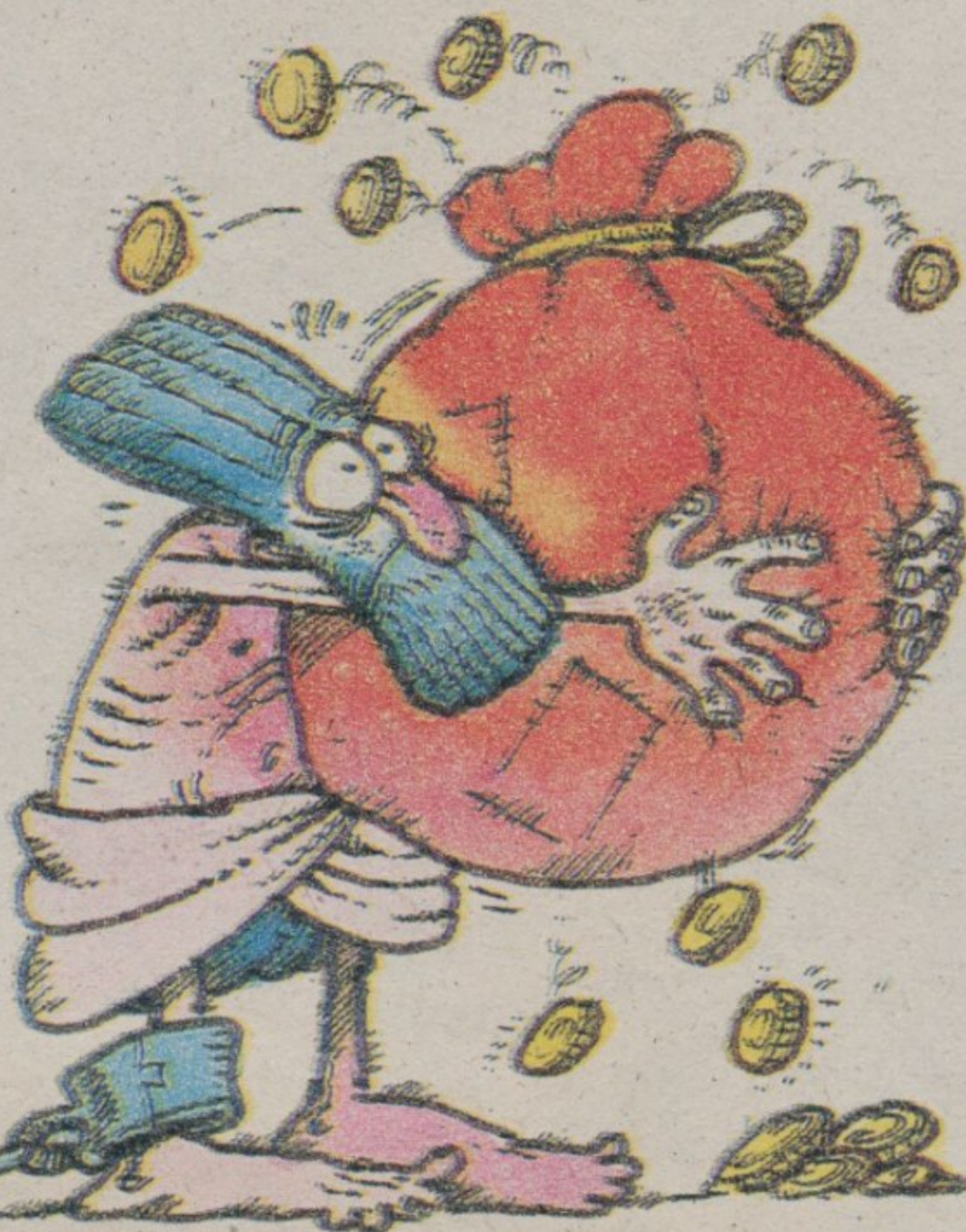

ма када не спавају 88 сати. Да би испитанике одржали будне захтевали су од њих да непрестано причају, а за сваки сат брбљања и неспавања давали су им новац. Несрећни испитаници су на крају почели да халуцинирају, испољавали су знаке душевне нестабилности, непреста-

ЗЛАТО ЗА ПОЛУСЛОБОДУ

Персијски цар Дарије I, који је у петом веку пре наше ере владао огромним царством, дозвољавао је подјармљеним народима да сами управљају својом државом, да живе у складу са својим законима и обичајима, да употребљавају свој матерњи језик и поштују своје богове. У замену за то захтевао је верност, да у случају потребе ратују за његов рачун и да плаћају годишњи данак који је био веома висок. Према неким изворима, поробљени су, поред данка у оружју, одећи, храни, стоци, морали за такву полуслободу да плаћају и златом: у царске ризнице се сваке године сливало око четрдесет тона овог племенитог метала■

ЗАБАВНИКОВ ИСТОРИЈСКИ ЗАБАВНИК

РЕМБРАНТОВА ПОСЛЕДЊА ЖЕЉА

Великог сликара и графичара Рембранта (1606–1669), највећег мајстора холандског сликарства, био је глас да је веома шкрт.

Кад се једном нашао у новчаној стисци одлучио је да прода нека своја платна. Сетио се, међутим, да се слике живих сликара не продају ни лако ни брзо, па је кришом напустио своју кућу и отпутовао. У месту у коме се настанио замолио је једног пријатеља да јави његовој жени да је изненада умро и да је пред смрт захтевао да она сместа прода већ издвојене слике. Кад је ожаловљена жена испунила „последњу” мужевљевоу жељу Рембрант се вратио и задовољно купио знатну своту која га је извукла из невоље■

Чика Кант светској деци

Велики немачки филозоф Имануел Кант (1724 – 1804) бавио се и питањима педагогије. Ево неких његових мисли о васпитању деце:

- Детету треба дати слободу, али само ако она не смета слободи других људи; треба му показати да своје циљеве може постићи само ако допусти да их и други остваре; треба му доказати да га дисциплина води његовој сопственој слободи.
- Ништа није штетније него приморавати дете на ропску дисциплину. Из тога произлази ропски начин мишљења.
- Да би дете било васпитано а не дресирано најважније је да га научимо да мисли.
- Дисциплина мења животињско у човечно. Ако је човеку у младости све остављено на вољу и ако му ништа није забрањено он задржава извесну дивљину кроз читав живот.
- Пример родитеља је свемоћан. Он учвршћује или поништава добру поуку.
- Многи људи мисле да су њихове младе године биле најбоље и најлепше у њиховом животу. Али, није тако. То су најтегодније године јер смо у њима увек под дисциплином и без слободе■

но су се наглас питали да ли су нормални или су полудели.

• Веома познат и дуго оспораван експеримент о покорвању ауторитету извео је Мајлграм 1965. године. Експериментатор је од једне групе испитаника захтевао да другој групи испитаника даје електрошокове. Ови други, „жр-

тве“, били су сарадници експериментатора, па су се, иако струја није долазила до њих, увијали и вриштали од „бола“. „Мучитељи“ су повећавали јачину струје кад год је то експериментатор захтевао од њих и поред тога што су били уверени да су електрошокови прави. Кад би се поколебали

експериментатор их је бодрио објашњењима да је опит од револуционарног значаја за науку и да је њихов допринос томе веома важан. „Мучитељи“ су давали електрошокове све док „жртве“ нису престале да дају знаке „живота“.

• У чувеном стенфордском „затворском експерименту“

из 1971. године Филип Зимбардо је поделио студентима улоге затворских чувара и затвореника. Уживљавајући се у улогу, „чувари“ су почели тако дивље и окрутно да се понашају према „затвореницима“ да је експеримент морао да се прекине да не би дошло до покоља■

МАТ ИЛИ СМРТ

У изузетним околностима партија шаха може чак и да спасе живот. Године 1392. Мухамед VII, владар маварског краљевства Гранаде, збацио је с престола свог брата Јусуфа и затворио га у тамницу. Шеснаест година касније, кад је већ био толико болестан да је осећао како му се ближи крај, Мухамед је одлучио да краљевску круну преда свом сину, што поред живог Јусуфа није било једноставно, и зато је издао наређење да његовог затвореног брата сместа усмрте.

Кад је наредба стигла Јусуф је управо играо шах са управником затвора. Краљевски заточеник је замолио управника да најпре доврше партију шаха па да га тек потом погубе. Управник му је услишио молбу и тиме ненамерно затворенику спасао живот. Последњи потези само што нису били повучени кад су у пуном трку стигла на коњима два гласника с вешћу о смрти Мухамеда VII. Јусуф је поново био владар■

Илустровао Добросав Боб Живковић

ПОДНИКИ

ЗАБАВНИК

24. 8. 2001.

двадесет седам

Ватра!

Власник једног лепог али скромног хотела у Вицанови, на Корзици, морао је због новчаних неприлика да знатно смањи све кућне и хотелске трошкове. Између осталог био је принуђен да се одрекне и апарата за гашење пожара као и алармног уређаја. Оба су се покварила а он није имао новца за нове.

Као савестан пословни човек сматрао је да му је дужност да о томе обавести и туристе, своје хотелске госте. У свим просторијама и ходницима извешао је обавештења у којима је писало: „У случају пожара треба сви да вичу 'Ватра'! Молим да вичете из свег гласа!"

HOTEL MORTADELLA

Милиони због осам мува

Када је осам мува једне врсте која се налази на листи угрожених било откривено крај самог градилишта за болницу у Колтону, у Сједињеним Америчким Државама, Организација за заштиту угроженог животињског и биљног света приморала је инвеститоре болнице да и поред штете од 3 милиона долара помери већ започету зграду за 100 метара. Гнездо мува било је поштеђено.

Ова иста организација успела је да у Лос Анђелесу помери локацију купљену за више грађевинских објеката, међу којима је била и зграда центра за прераду хартије. Округ Сан Бернадино морао је да плати 100 милиона долара за овај подухват и прибави друго земљиште за изградњу а све да би се заштитио редак инсект дугачког имена „пешчана мува која воли цвеће“.

Због овог инсекта заустављена је и изградња одвода против поплава и отпадних вода. Многе општине такође су морале да се одрекну знатног броја својих пројеката.

Стерлинг Бернет из Колтонске организације за заштиту угрожених животињских и биљних врста упућује опомену својим суграђанима и становницима насеља на пешчаним подручјима:

„Може вам се догодити да вам у кућу залута једна од ових мува и да је ви, не знајући да припада строго заштићеној врсти, убијете. Ако вас ухвате то вас може коштати до 75.000 долара и годину дана затвора“

Кад се Данци поделе...

Данску сматрају једном од најбезбеднијих земаља у Европи, а ипак се баш у њој збио догађај који је поделио јавно мњење.

У Копенхагену се на име група провалника некако прикрала у просторије националне ваздухопловне компаније АЛАГ верујући да су у предвечерје сасвим празне. Погрешили су. Изненадили су благајника који је управо завршавао посао. Везали су га, испразнили благајну и отишли.

Када су сутрадан сарадници нашли везаног благајника он је одмах од својих послодаваца захтевао да

му се сати које је провео везан у радним просторијама рачунају у прековремени рад и по закону исплате у двоструком износу.

Управа ваздухопловне компаније одбила је његов захтев као неоснован пошто он за то време ништа није радио. Благајник се тада обратио суду и вест о спору доспела је у новине које су му на првим страницама посветиле крупне наслове. Догађај је поделио данску јавност: једни су одлучно стали на страну благајника а други су се изјаснили против његовог захтева. Суд још није донео одлуку

РЕКЛИ

СУ О ХОМОСЕКСУАЛИЗМУ

**ХОМОСЕКСУАЛИЗАМ, ТО ЈЕ
ЉУБАВ ШТО СЕ НЕ УСУЂУЈЕ
ДА КАЖЕ СВОЈЕ ИМЕ ■**

Оскар Вајлд
ирски писац
(1854–1900)

**Педерастаја је корисна, ако
не ни због чега другог, оно
због тога што доприноси ау-
тономији поморске флоте ■**

Хорације Нелсон
енглески адмирал
(1758–1805)

**СВАКИ МУШКАРАЦ МОРА
ДА ОДРЕДИ СВОЈЕ ЈА, БЕЗ
ПРИСУСТВА СВОЈЕ МАЈКЕ.
У ПРОТИВНОМ, ОН СЕ ЈЕД-
НОСТАВНО ВРАЋА ЊОЈ И
БИВА ПРОГУТАН ■**

Камила Пеља
америчка глумица и
књижевница
(рођена 1947. године)

**ОНО ШТО ХОМОСЕКСУА-
ЛАЦ ВОЛИ КАО СВОГА ЉУ-
БАВНИКА, СВОЈУ ДОМОВИ-
НУ, СВОЈЕ ДЕЛО, СВОЈУ
ЗЕМЉУ – ТО НИКАДА НИЈЕ
ЉУБАВНИК, ВЕЋ САМА ХО-
МОСЕКСУАЛНОСТ ■**

Маргерит Дирас
француска списатељица
(1914–1996)

**ПРЕ НЕГО ШТО ПОСТАНУ ВО-
ДОИНСТАЛАТЕРИ, ИЛИ ПИСЦИ,
ИЛИ ТАКСИСТИ, МУШКАРЦИ
СУ МУШКАРЦИ. БИЛО ДА СУ
ХЕТЕРОСЕКСУАЛЦИ ИЛИ ХО-
МОСЕКСУАЛЦИ. ЈЕДИНА РАЗ-
ЛИКА ЈЕ У ТОМЕ ШТО ЈЕДНИ
ЖЕЛЕ ДА ВАМ СЕ ОДМАХ ПРЕД-
СТАВЕ, А ДРУГИ САЧЕКАЈУ ДА
ПРОЂЕ МАЛО ВРЕМЕНА ■**

**Био сам јединац. Изгубио сам
оба родитеља. Временом сам
постао ћелав. Ја сам хо-
мосексуалац. С обзиром на
околности, ако занемаримо
неке детаље, имао сам све
што један уметник може да
пожели. То је био и практично
– добар план ■**

Ален Бенет
енглески драмски писац
(рођен 1934. године)

**ОНО ШТО ЖЕНАМА КОЈЕ СУ
ЗАТОЧЕНЕ У СОПСТВЕНОЈ
ХОМОСЕКСУАЛНОСТИ ДА-
ЈЕ МУЖЕВНЕ ЦРТЕ, НИЈЕ
ЊИХОВ ЕРОТСКИ ЖИВОТ,
КОЈИ ИХ ЗАПРАВО СТАВЉА
У ГРАНИЦЕ ЖЕНСКОГ УНИ-
ВЕРЗУМА, ВЕЋ ОДГОВОР-
НОСТ КОЈУ СУ ПРИХВАТИ-
ЛЕ ЈЕР МОГУ БЕЗ МУШКА-
РАЦА ■**

Симон де Бовоар
француска списатељица
(1908–1986)

**БИСЕКСУАЛНОСТ НИЈЕ
ТОЛИКО БЕЗНАЧАЈНА
КОЛИКО ЈЕ СТРАШАН
КОМПРОМИС ■**

Џил Џонстон
америчка новинарка и критичарка
(рођена 1929. године)

**БИТИ ХОМОСЕКСУАЛАЦ ЗНА-
ЧИ БИТИ У СТАЊУ ДА ПРИ-
ВУЧЕТЕ ПАЖЊУ, ДА ЗАБЛЕ-
ШТИТЕ БЕЗ ОБЗИРА НА ЦЕНУ,
ДА ВАС ОСУДЕ ОЗБИЉНИ ЉУ-
ДИ И ДА ВАС ЦИТИРАЈУ БУ-
ДАЛЕ ■**

**Наша велика снага да се по-
кажемо као лезбејке лежи у
чињеници да смо изван па-
тријархата. Изазов нашег
опстанка управо је живот ■**

Шарлота Банч,
америчка феминисткиња,
књижевница и професорка
(рођена 1944. године)

**Дошла сам да живим у зем-
љи коју волим; неки људи су
ме прогласили дезертером.
Волела сам и мушкарце и
жене; обележена сам као
„дезертер-бисексуалац”.
Желите ли да сазнате још
једну тајну? Веома сам пре-
предена. Не волим етикете.
Просто ме зовите Мартина ■**

Мартина Навратилова
америчка тенисерка
чешког порекла
(рођена 1956. године)

**ХОМОСЕКСУАЛЦИ БИ МО-
ГЛИ БИТИ НАЈБОЉИ МУЖЕ-
ВИ НА СВЕТУ КАДА ОД СЕ-
БЕ НЕ БИ ПРАВИЛИ КОМЕДИ-
ЈУ КАКО СУ ВЕЛИКИ ЖЕН-
СКАРОШИ ■**

Марсел Пруст
француски писац
(1871–1922)

Најмање времена у сну проводе: жирафе, магарци и коњи. Најдуже и најслађе спавају: све врсте горила, опосуми и шишмиши.

Животиње се деле на ноћне и дневне типове. Ноћни спавају дању, а лове ноћу. Као да су се тако животиње природно поделиле ради лакшег преживљавања, поделе ловишта и „радног“ времена. Дневне животиње буде се у зору, а ноћне у сумрак. Стога ноћне животи-

ње у народним причама лако замењују за вампире, демоне и друга ужасна бића. Међу ноћне животиње спадају шишмиши, зечеви, сове, црвене лисице, тигрови, вукови, опосуми, ракуни, неке врсте жаба и пацови. Зечеви, срне, јелени и друга шумска дивљач најживахнији су у сумраку и раној зори. Тада се, вероватно, осећају најсигурнијим. Животињама се, као и људима, штошта догађа док спавају. Амерички камелеон мења боју чак и кад спава: изглед његове коже мења се са променом температуре. Позелени кад је топло, а добија смеђу боју у хладним данима. Ракови постају светлији ноћу, док неки инсекти чак и светле. Сви инсекти и љускари постају ноћу осетљивији на

светло. Сисари не доживљавају веће промене, али им ноћу опада телесна температура и успорава се метаболизам. Животиње воле да спавају у групама. Осећају се тада најсигурнијима. У том случају неко из групе чува стражу, док се други мирно препуштају чарима сна. Заједно спавају и они који путују у јату или крду. Мајмуни, лавови, газеле, жирафе, слонови, морски лавови, птице и пингвини спавају у колонији. Породичне животиње, такође, спавају заједно. Само што је у птичјем гнезду често одвојен простор за младе од родитеља. Загрижени самци су тигрови, панде, игуане, коале и већина змија.

Животињске спаваонице су различите: пећине у којима се скривају шишмиши, медведи и планински лавови, дрвеће – стамбени простор за птице; подземља – царства кртица, жаба, преријских паса, мравља и многобројних инсеката. Животиње могу спавати и у води, не само рибе. За њих се још са сигурношћу не зна спавају ли или не: сигурно је да никада не затварају очи! Патке спавају на води. Фоке и морски лавови могу да спавају на сувом и у води – са носом изнад површине. Видре пливају на леђима. Северни медведи спавају у снегу, чак и на сантама леда, пливајући вечном тишином северних мора.

Различите су најдраже позе у којима животиње спавају. Морска крава, лењивица и шишмиши спавају наопачке – главом окренутом надоле. Лисица спава свијена, а китњаста јој реп служи као јастук. Птице скривају главу под крило. Многобројни сисари могу да спавају стојећи, али у дубоком сну мењају положај. Младунци пингвина спавају лежећи, али одрасли бирају усправан став – вероватно због сигурности. Чапља и фламинго спавају на једној ноzi. Овце воле да спавају у пози сфинге и за време дубокога сна увек се испруже и мичу очима, стрижу ушима, а повремено истегну и ноге. Жирафе у дубоком сну легну на тло и спусте главу. И коњи морају да легну желе ли да окусе чари дубоког сна.

Делфини и неке врсте фока спавају на посе-

КАКО СПАВАЈУ ЖИВОТИЊЕ

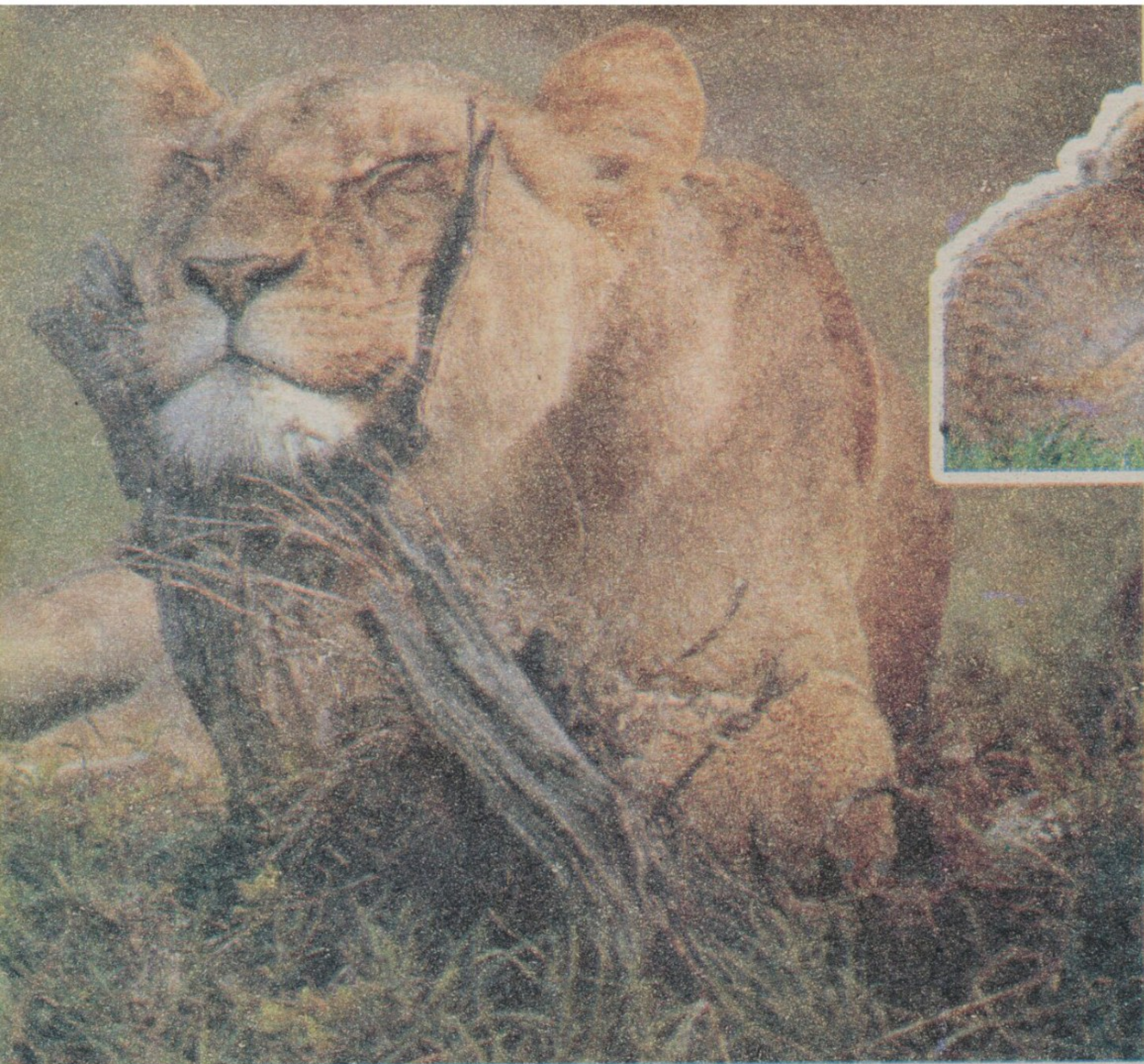
бан начин. Као и човеков, и њихов мозак је подељен на два дела. Међутим, за разлику од човека те животиње могу да спавају само једном половином мозга, док другу држе будном. Делфини искључиво спава-

ју на тај начин. Најновија истраживања показала су да тако спавају и патке, китови и морске краве. На тај начин, одмарајући наизменично једну па другу половину мозга, животиње су у стању полубудности и сто-

Истраживања на 150 различитих врста животиња показала су да дужина сна зависи првенствено од метаболизма, али и од величине животиње – гломазни примерци животињског рода мање су спавалице од сићушних. У поређењу са животињама, човек припада умереним спавалицама. Довољно му је у просеку 8 сати на дан, баш као свињи и зецу

га су мањи изгледи да их непријатељ изненади.

Зимски сан још је заго-
нетка. Тачно одређење
зимског сна и данас изази-
ва расправе међу научни-
цима. Неки зоолози сматра-
ју да сезонски сан мора
пратити драстично снижа-
вање телесне температуре.
За време таквог дубоког
сна животиње се смотају у
крупко и охладе само на
неколико степени изнад
температуре смрзавања.
Поново се враћају на уоби-
чајену телесну температу-
ру. При том се користе вла-
ститим „акумулаторима“.
За време зимског сна животи-
ње не узимају храну ни
пиће. Тако спавају: јежеви,
веверице, неки шишмиши.
Јежеви у јесен једу више
него обично да би накупили
масноћу потребну за зиму.
Телесна температура веве-
рица пада са 32,2 на само
4,4 Целзијусова степена, а
пулс са 150 на 5. Велике
веверице не желе да заспу
пре него што се увере да су
накупиле довољно масног
ткива за зимско преживља-
вање. Оне се чак могу и
пробудити да би се нахра-
ниле оним што су претход-
но навукле у рупу.

Колико у 24 сата спавају
сисари? Два сата – жирафа;
3 сата – магарац, коњ, срна;
4 сата – слон, коза, овца,
крава; 7 сати – делфин; 8 са-
ти – човек, зец, свиња, замо-
рац; 9 сати – кртица, пас; 10
сати – шимпанза, резус-мај-
мун, јеж; 11 сати – видра, ли-
сица, јагуар; 12 сати – гори-
ла; 13 сати – чинчила, вук,
ракун, пацов, миш; 14 сати –
хрчак; 15 сати – мачка, ве-
верица; 19 сати – опосум; 20
сати – шишмиш.

Медведи слове као вели-
ке спавалице. Неки зоолози
тврде да они само дремају,
зими. Њихова телесна тем-
пература никада не опада
испод 15 Целзијусових сте-
пени, а женка црног медве-

да може се чак и окотити у
време спавања. Медведи
могу издржати три до шест
месеци без хране и воде.
Међутим, насупрот животи-
њама које спавају прави
зимски сан, медвед се може
пробудити за две, три се-
кунде. Није му потребно пот-
пуно „загревање“. Стога су
зими у шуми они опасни чак
и кад мислимо да спавају
зимски сан.

Које животиње дремају?
Многи месоједи обичавају
да дремају – више пута на
дан накратко склопе очи и
одмарају се. То је олакшано
нарочито онима који се не
морају бојати да ће тада по-
стати лак плен грабљиваца.
Животиња која најслађе

дрема је кућна мачка. Осе-
ћај заштићености пружа јој
миран сан. И нојеви су пра-
ви мајстори дремежа. Они
чак никада и не спавају ду-
же од 15 минута. Зечеви
спавају на махове. Тада не-
престано стрижу ушима и
ослушкују долази ли опа-
сност. Лавови краљевски
уљуљкани у сигурност, дре-
мају сатима.

Какав је сан кућних љуби-
маца? Домаће животиње
имају другачије навике спа-
вања од оних одраслих у
дивљини. Птичицама у ка-
везу треба прекривач преко
крлетке како би могле мир-
но уснути. Мачке предност
дају кревету, као и човек,
али угодно ће се сместити и
на прозорској дасци или на
пећи, или испод пећи. Пас и
мачка најрадије спавају под
вашим ногама. Пас воли да
спава умотан у ћебе, али
примерци скромнијих прох-
тева прихватиће и псећу ку-
ћицу, па чак и корпу испред
врата. Зечеви у кавезу тра-
же мекани лежај: траву, се-
но, тканину. Тако се онда
удобно сместе, иако нису
одвише избирљиви. Златне
рибице боље ће се осећати
ако у акваријуму имају
скривени кутак, најрадије
спавају заклоњене од зна-
тижељних погледа. Хрчко-
ва спаваоница мора бити
довољно удаљена од спа-
ваће собе његових власни-
ка, јер обожава да се ноћу
забавља гласним грицка-
њем свега до чега дође.

Лав може у сваком тре-
нутку задремати, кад не ло-
ви и кад не једе. За сове се
може доиста рећи да су
ноћне птице.

За разлику од животиња
које спавају зимски сан, ме-
дведи се врло брзо буде.

Вукови углавном лове на-
кон мрака, а тада изгледају
врло застрашујуће, па је по
свему судећи баш то разлог
што је човек исковао стра-
шне приче о вукодлацима.

Ђуро Шурлан

ОСМОСМЕРКА

У дијаграму осмосмерке заокружите презимена познатих сликара из пописа. Неискоришћена слова, читана редом, дају презиме познатог немачког сликара и гравера, једног од највећих представника ренесансе.

БОШ, БРОЈГЕЛ, ВАН АЈК, ВАН ГОГ, ВАТО, ГРО, ЂОТО, ЕЛ ГРЕКО, КАНДИНСКИ, КАРАВАЋО, КИРХНЕР, КЛЕ, КОС, КУРБЕ, ЛИПИ, МАТИС, МИКЕЛАНЂЕЛО, МУНК, РЕНОАР, РУБЕНС, СЕЗАН, ТИНТОРЕТО и ТИЦИЈАН ■

КУЋИЦЕ

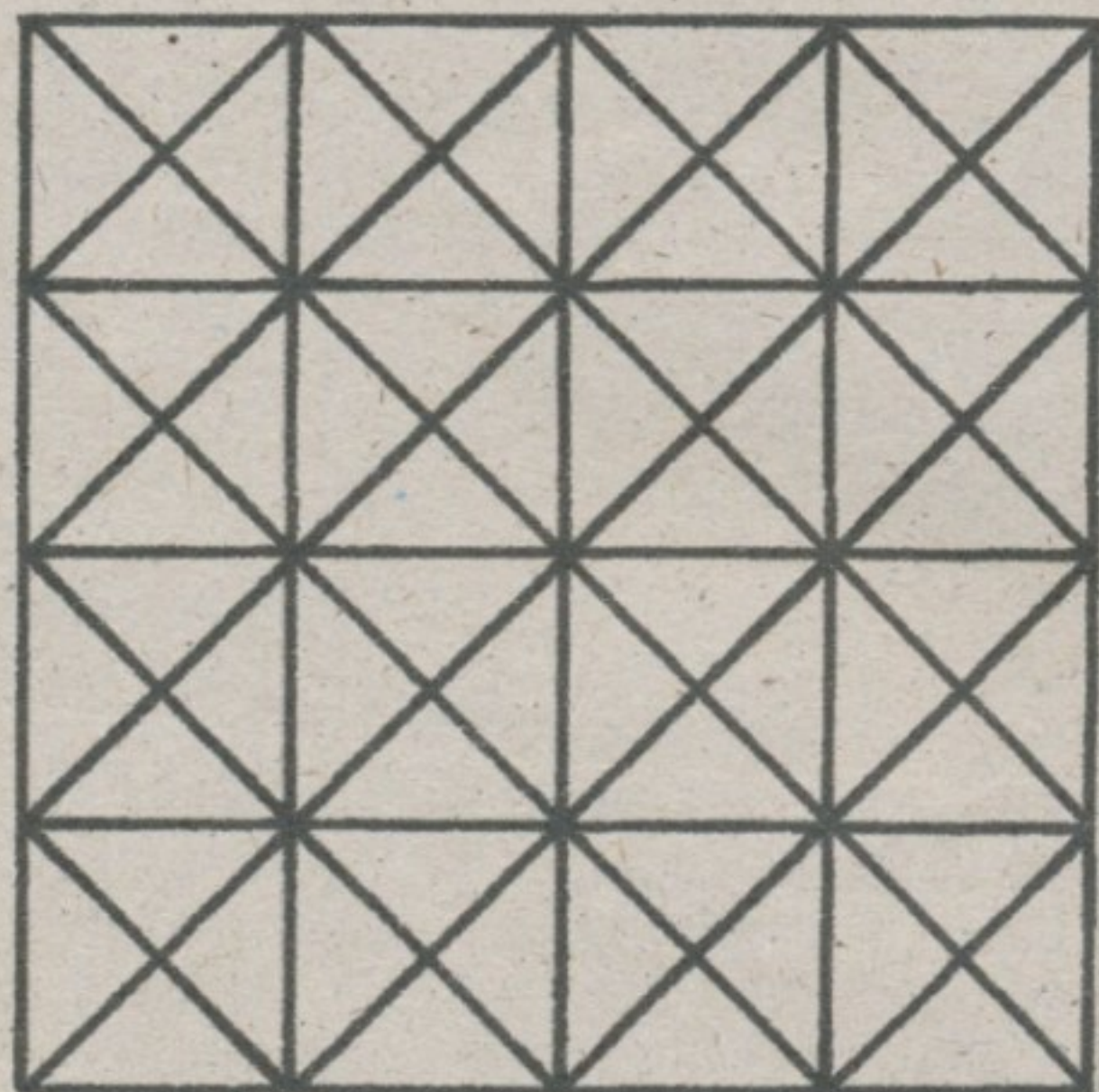
Колико је кућица на слици? ■

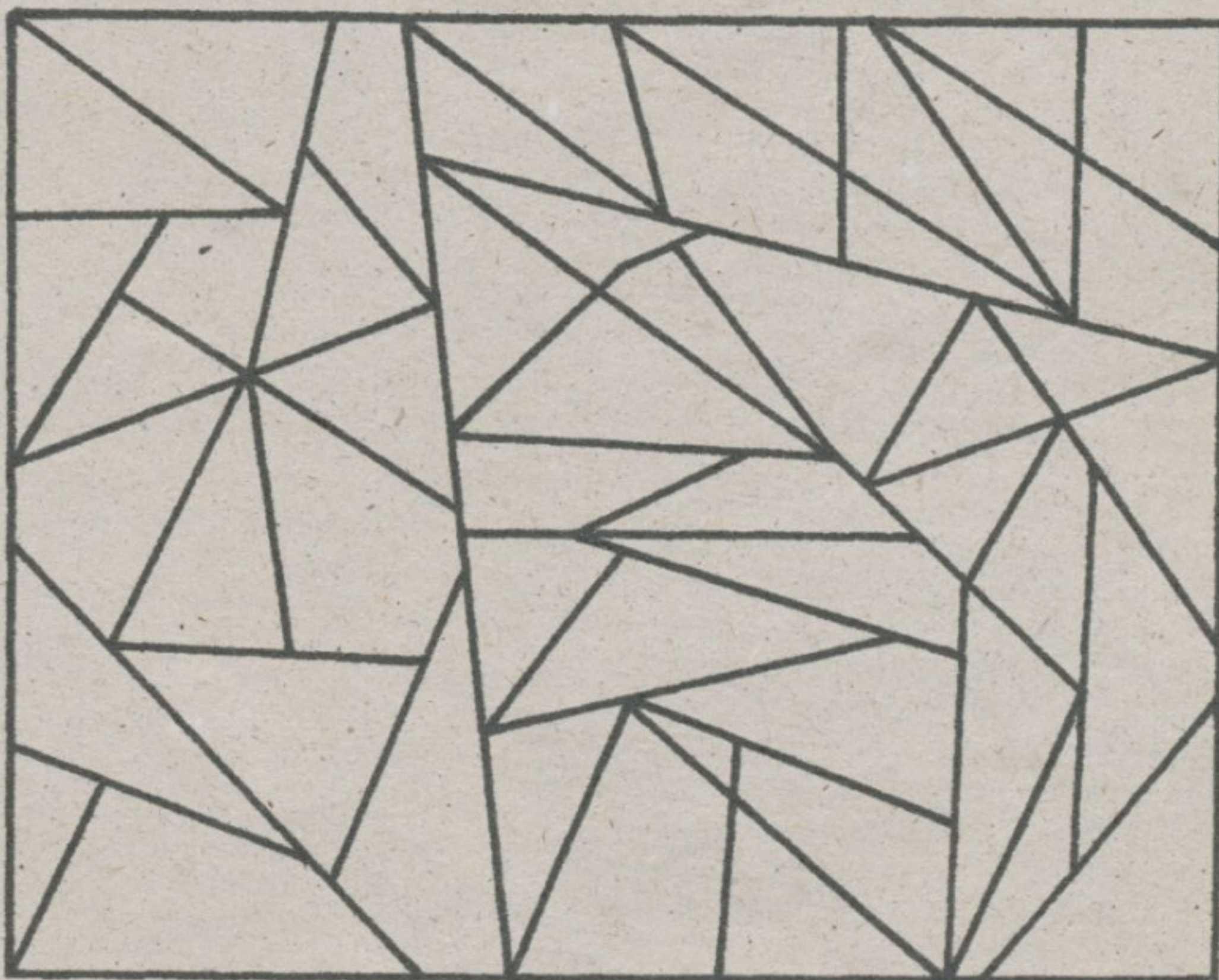
М	И	К	Е	Л	А	Н	Ђ	Е	Л	О
А	У	А	Д	Ш	О	Б	О	Т	О	Ђ
Т	И	Н	Т	О	Р	Е	Т	О	Б	А
И	О	Д	К	И	Р	Х	Н	Е	Р	В
С	К	И	О	Т	А	В	А	И	О	А
Н	Е	Н	В	А	Н	А	Ј	К	Ј	Р
Е	Р	С	Е	З	А	Н	И	У	Г	А
Б	Г	К	Р	О	Р	Г	Ц	Р	Е	К
У	Л	И	П	И	Е	О	И	Б	Л	О
Р	Е	Н	О	А	Р	Г	Т	Е	Р	С

КВАДРАТИ

Колико је квадрата на слици? ■

МОЗАИК

Нађите на слици издвојени затамњени део ■

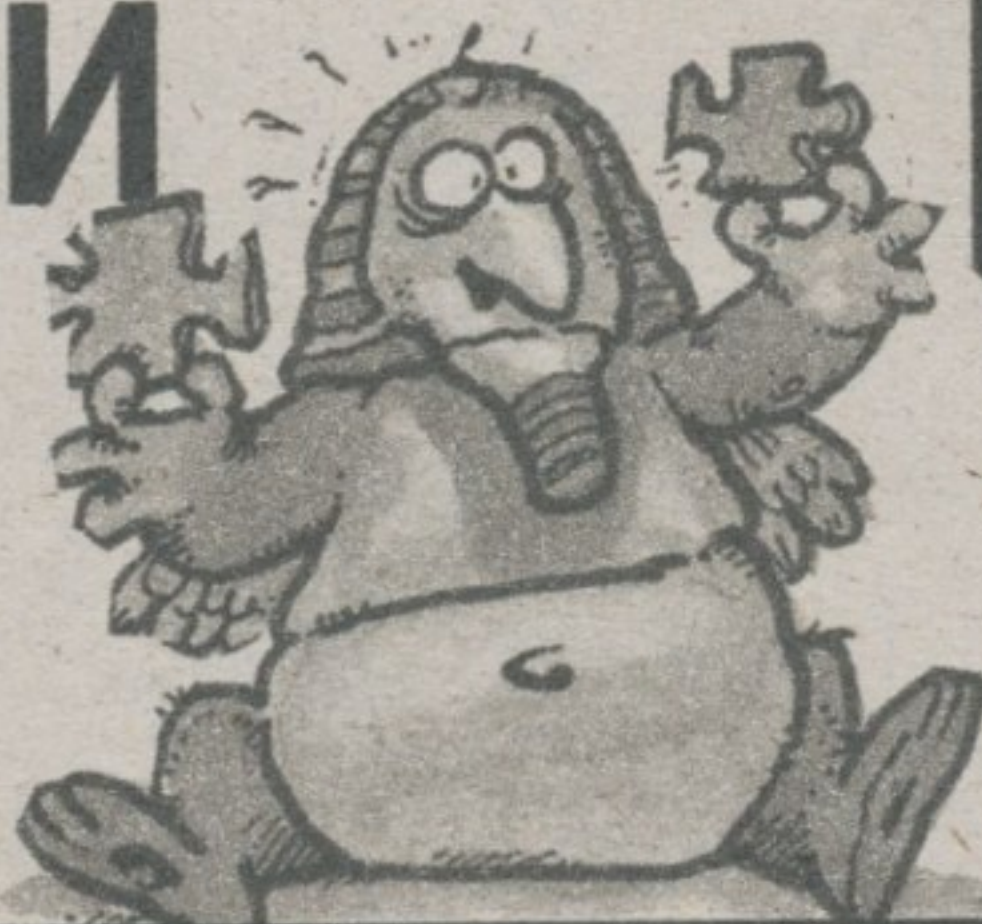
тридесет два

16	46	21	17	25	9
10	11			3	34 13
28	43	24	7	29	42
	2		18	11	21 47
26	37	20	5		31
	45		15	1	38
35	33	30	23	27	
14	48	39	4		41 16
	1	19	32	24	36
12	50	6			5
	40	22	49	8	30 44

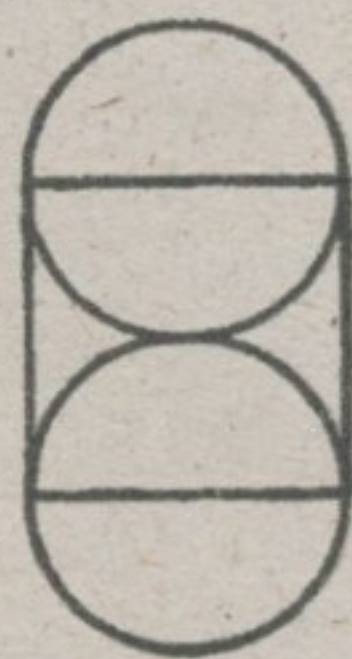
БРОЈЕВИ

Од свих уписаних бројева седам се јавља два пута. Који су то бројеви?■

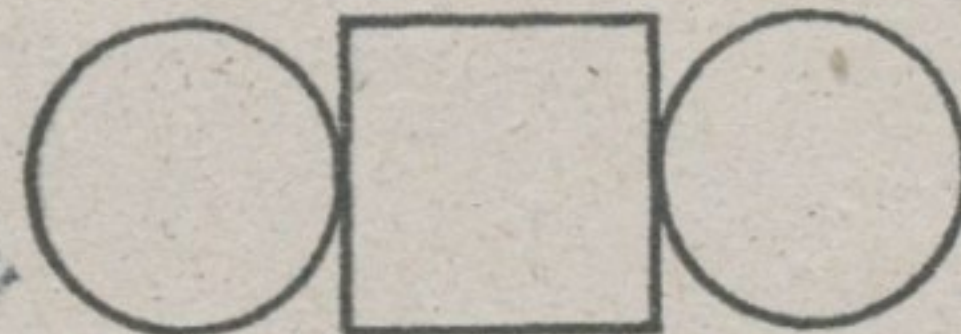

ФИГУРЕ

На слици је приказано шест фигура од којих је пет по нечему слично, а једна се разликује од осталих. Која је то фигура?■

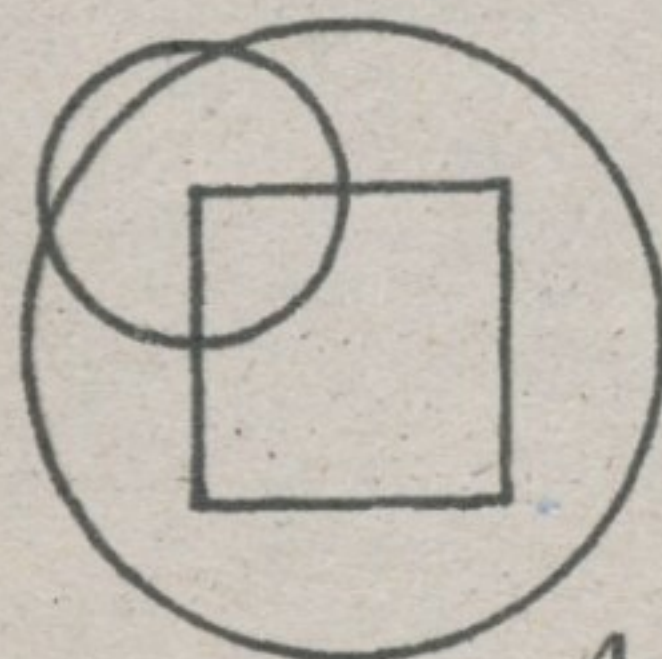
1

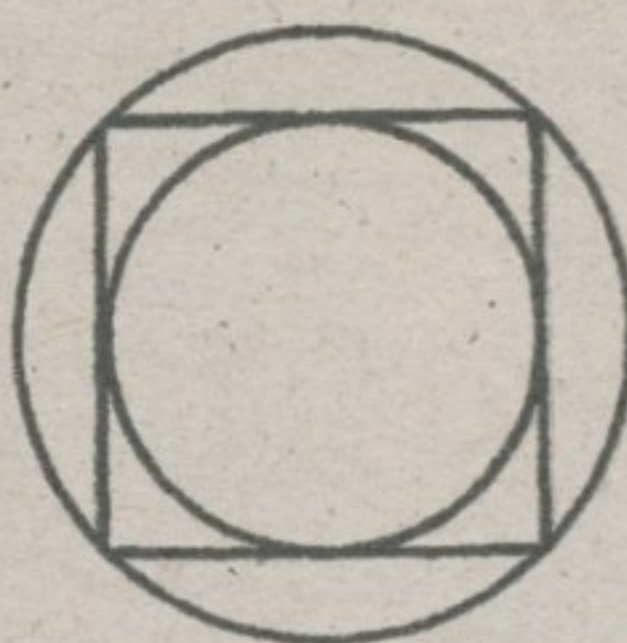
2

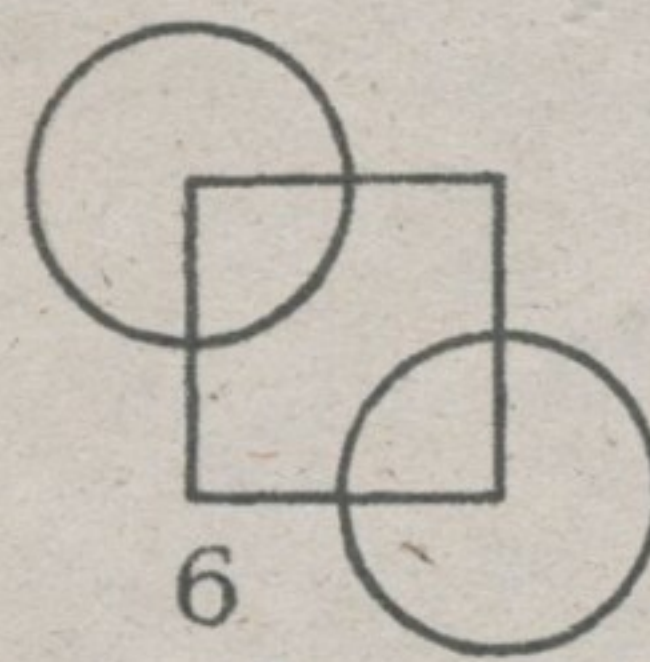
3

4

5

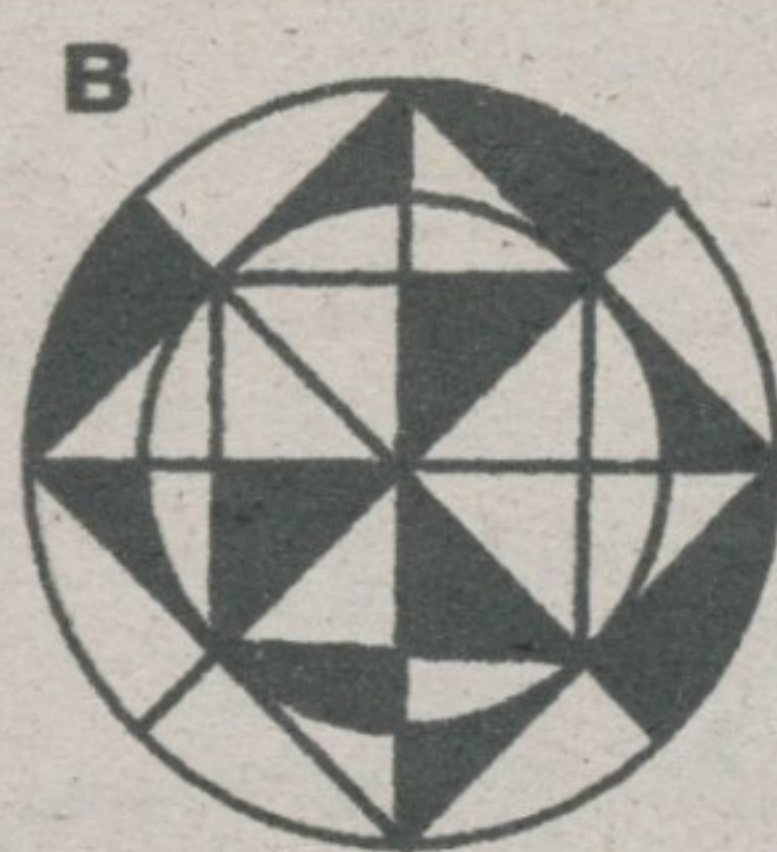

6

РЕШЕЊА НА СТРАНИ 49

Од шест кругова на слици само су два иста. Која?■

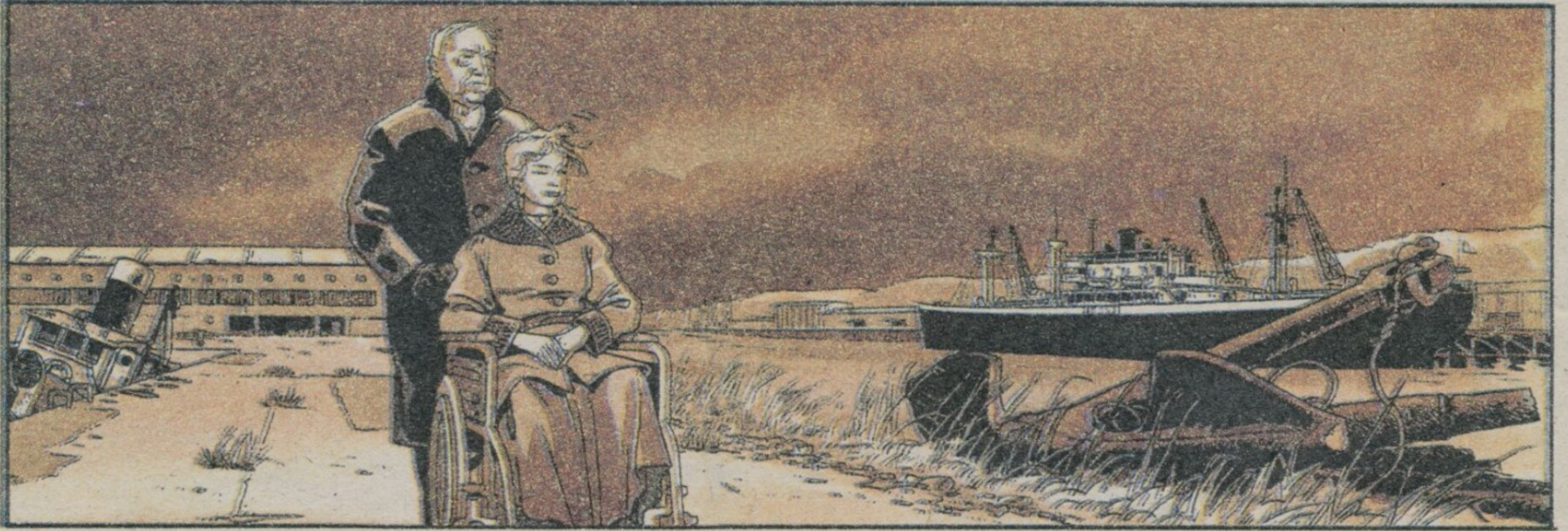

БРОД КОЈИ СУ УБИЛИ

НАПИСАО КРАН НАЦРТАО ЖИСОМ

НОВЕМБАР, 1949. ГОДИНЕ. ЖИЛИЕН ТРИШЕР БРОДОВЛАСНИК ИЗ РУАНА, НА КВАНЦИ ЈЕ СТЕЧАЈА. ЗАТО ОДЛУЧУЈЕ ДА НАМЕРНО ПОТОПИ ЈЕДАН СВОЈ БРОД КАКО БИ ИЗВУКАО НОВАЦ ОД ОСИГУРАЊА И ЊИМЕ ПОПРАВНО СТАЊЕ СВОГ ПРЕДУЗЕЋА. СА ТИМ ЦИЉЕМ ОДКУПУЈЕ ЈЕДАН ПРЕДНО ОТПИСАН БРОД ТИПА LIBERTY* ДА БИ ГА САМО ПРИВИДНО ВРАТИО У ПРВОБИТНО СТАЊЕ...

ЗА ВРЕМЕ ПОПРАВКЕ ТРИШЕР ОДЛАЗИ У ВЕНЕЦУЕЛУ ГДЕ УЗ ПОМОЋ ДОН ПЕРЕЗА ЕСКАЛОНЕ, СВОГ ПОМОРСКОГ АГЕНТА ЗА ТАЈ ДЕО СВЕТА, УПОЗНАЈЕ КАПЕТАНА КОРТМАНА. ОВАЈ БИВШИ НАЦИСТИЧКИ ПОДМОРНИЧАР ПРИХВАТА ДА УЗ ДОБРУ НАДОКНАДУ ПОТОПИ БРОД...

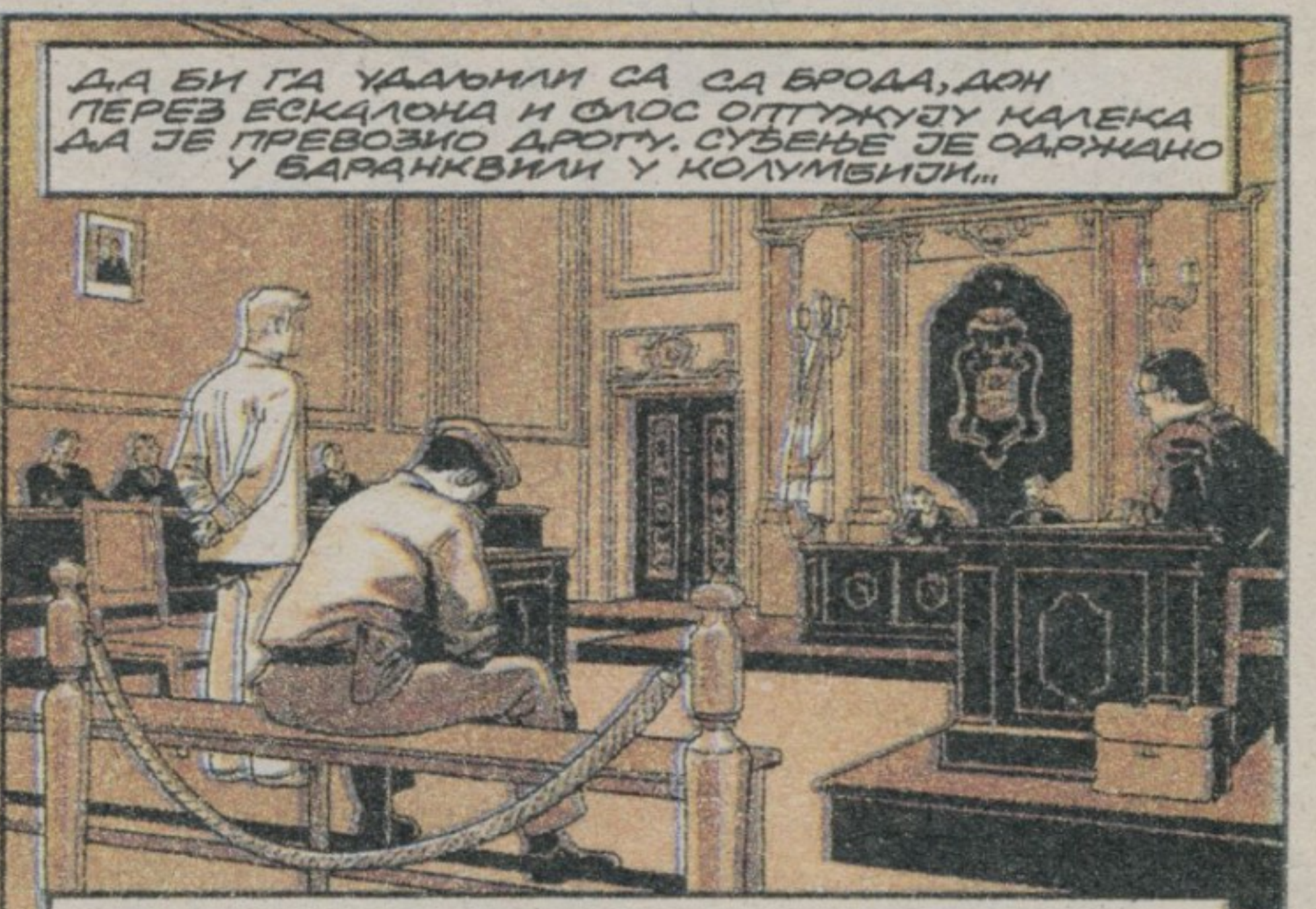
КАДА ЈЕ "ЛЕПА ЈЕЛЕНА" НАПУСТИЛА РУАН НА СВОЈ ПУТУ ЗА КАРИБЕ, САМО СУ РЕНЕ ФЛОС, ПРВИ ОБИЦИР, И РАДИОТЕЛЕГРАФИСТА БИЛИ УПОЗНАТИ СА НАМЕРОМ БРОДОВЛАСНИКА...

"...АЛИ ЈАН КАЛЕК, МЛАДИ КАПЕТАН КОГА ЈЕ ТРИШЕР УНАЗМИО ДА КОМАНДУЈЕ БРОДОМ, НИЈЕ БИО ТАКО НАИВАН КАКО ЈЕ БРОДОВЛАСНИК МИСЛИО..."

КАЛЕК ЈЕ СУМЊАО ЈОШ ДОК ЈЕ БРОД БИО НА ОПРАВЦИ, А ЈОШ ВИШЕ ПОСЛЕ ЗАГОНЕТНЕ СМРТИ СВОЈЕ ПРИЈАТЕЉИЦЕ, БРОДОВЛАСНИКОВЕ СЕКРЕТАРИЦЕ...

КАЛЕК НА КРАЈУ ОТКРИВА ИСТИНУ УЗ ПОМОЋ ЈЕДНЕ ПУТНИЦЕ КОЈА СЕ ПОТАЈНО УКРЦАЛА НА БРОД У ТОКУ ПУТА ЗА КАРИБЕ...

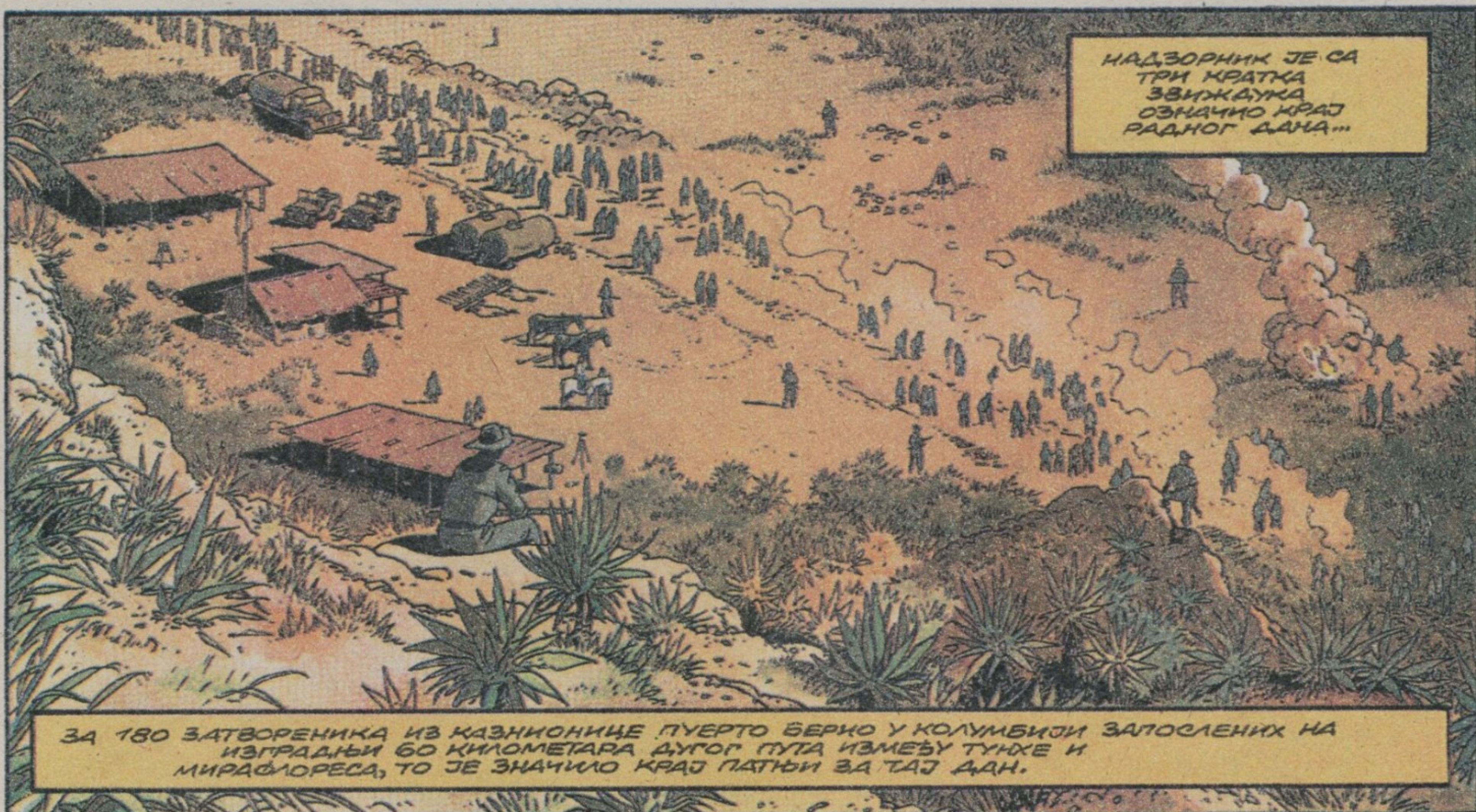
ДА БИ ГА УДАЉИЛИ СА ОД БРОДА, ДОН ПЕРЕЗ ЕСКАЛОНА И ФЛОС ОПТУЖУЈУ КАЛЕКА ДА ЈЕ ПРЕВОЗИО ДРОГУ. СУЂЕЊЕ ЈЕ ОДРЖАНО У БАРАНКВИЛИ У КОЛУМБИЈИ...

ПОШТО ЈЕ ПУТНИЦА НЕСТАЛА БЕЗ ТРАГА, ЈАН КАЛЕК, НЕМАЈУЋИ НИКАКВЕ ДОКАЗЕ ЗА СВОЈУ ТВРЂЉУ, НА СУЂЕЊУ НИЈЕ БИО УБЕДЉИВ И ОСУЂЕН ЈЕ НА 19 ГОДИНА ТЕШКЕ РОБИЈЕ...

1

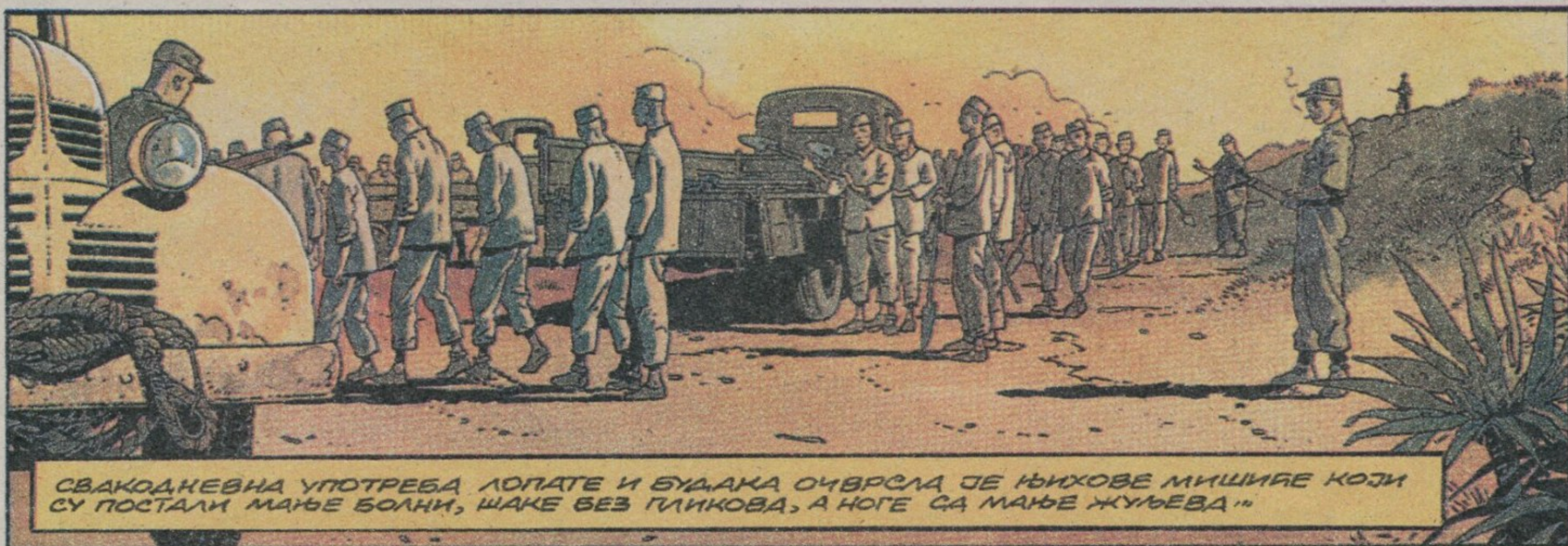
* БРОДОВИ ТИПА LIBERTY ПРАВЉЕНИ СУ У САД ЗА ВРЕМЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА У ВЕЛИКИМ СЕРИЈАМА КАКО БИ ПРЕНОСИЛИ АМЕРИЧКУ ПОМОЋ САВЕЗНИЦИМА У ЕВРОПИ.

НАДЗОРНИК ЈЕ СА
ТРИ КРАТКА
ЗВИЖДУКА
ОЗНАЧИО КРАЈ
РАДНОГ ДАНА...

ЗА 180 ЗАТВОРЕНИКА ИЗ КАЗНИОНИЦЕ ПУЕРТО БЕРНО У КОЛУМБИЈИ ЗАПОСЛЕНИХ НА
ИЗГРАДЊИ 60 КИЛОМЕТАРА ДУГОГ ПУТА ИЗМЕЂУ ТУНХЕ И
МИРАФЛОРЕСА, ТО ЈЕ ЗНАЧИЛО КРАЈ ПАТЊИ ЗА ТАЈ ДАН.

СВАКОДНЕВНА УПОТРЕБА ЛОПАТЕ И БУДАКА ОЧВРСЛА ЈЕ ЊИХОВЕ МИШИЦЕ КОЈИ
СУ ПОСТАЛИ МАЊЕ БОЛНИ, ШАКЕ БЕЗ ГЛИКОВА, А НОГЕ СА МАЊЕ ЖУЉЕВА...

ТИ НЕ! ВРАТИТЕШ СЕ
ПЕШКЕ!

!?

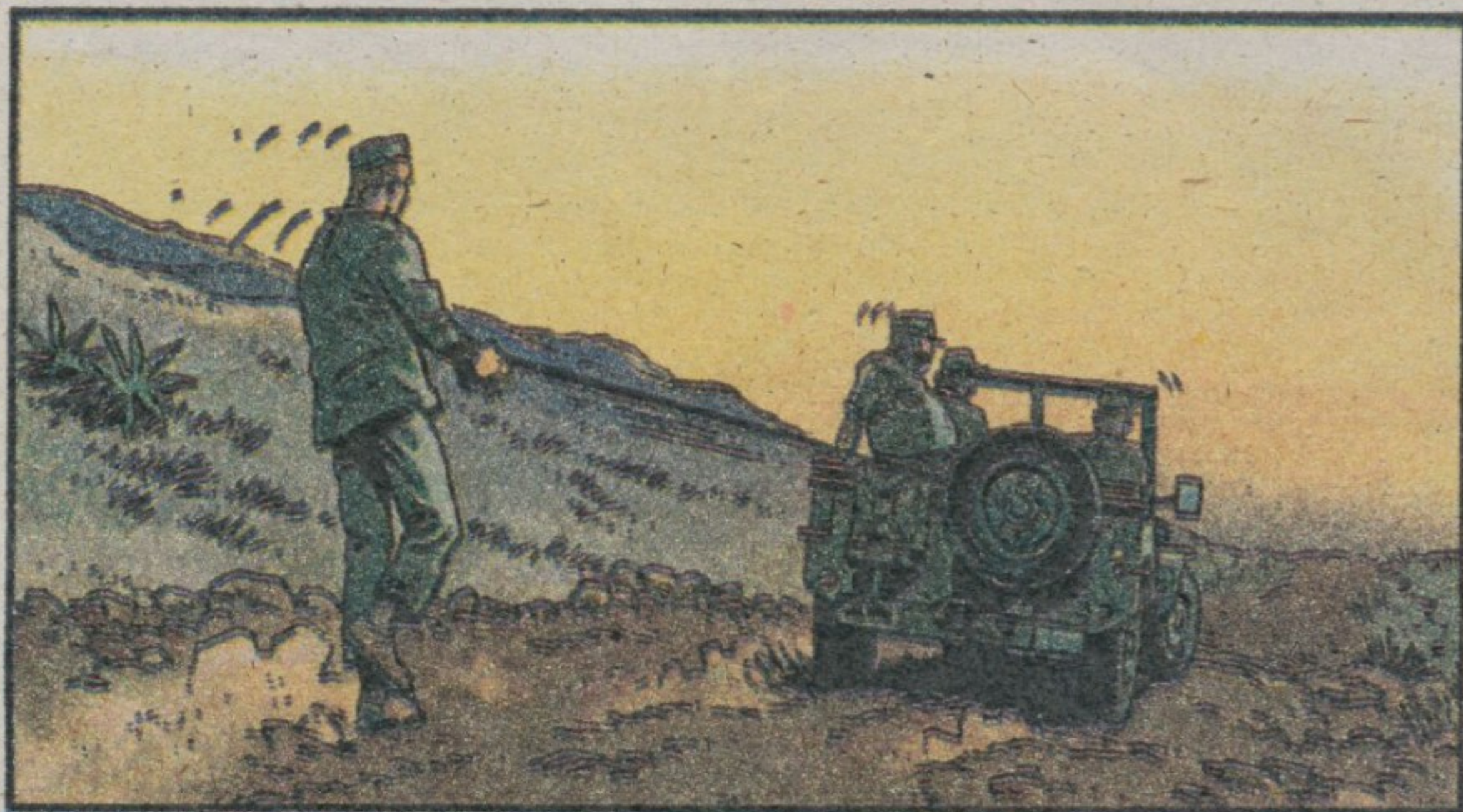

КАЛЕК ЈЕ ПОСМАТРАО КАМИОНЕ КАКО СЕ УПАЉАВАЈУ, КАО БРОДОПЛУМНИК ПОЈАСЕВЕ ЗА СПАСАВАЊЕ ДО КОЈИХ НЕ МОЖЕ ДА ДОГЛИВА...

ХАЈДЕ, ОМБРЕ!
НЕМОЈ ДА ПОСУСТА-
ЈЕШ! ИМА САМО 17
КИЛОМЕТАРА ДО
ТВОГ КРЕВЕТА! А ЗА
ЧОРБУ РЕШ, НАЖА-
ЛОСТ, ДА ЗАКАСНИШ!

ХА! ХА! ХА!

ПОМОГИ ДЕМО ТИ МАЛО!
НЕ ЖЕЛИМО ДА ОБАВЕ
ПРОВЕДЕМО НОР!

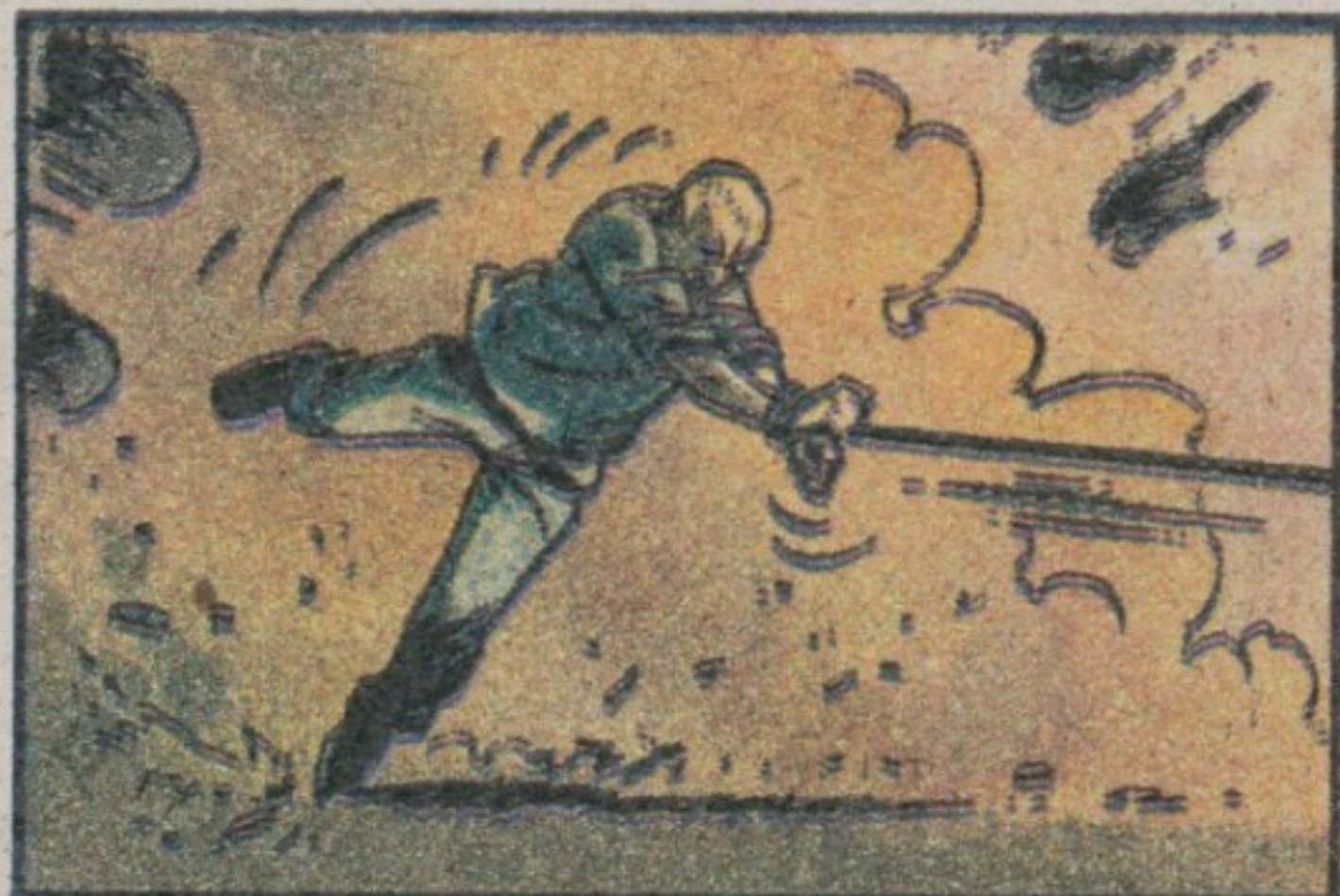

ДАЈ ГАС,
ХЕТРО!

!!!

ХА! ХА! ХА! ХА! ХА! ХА!

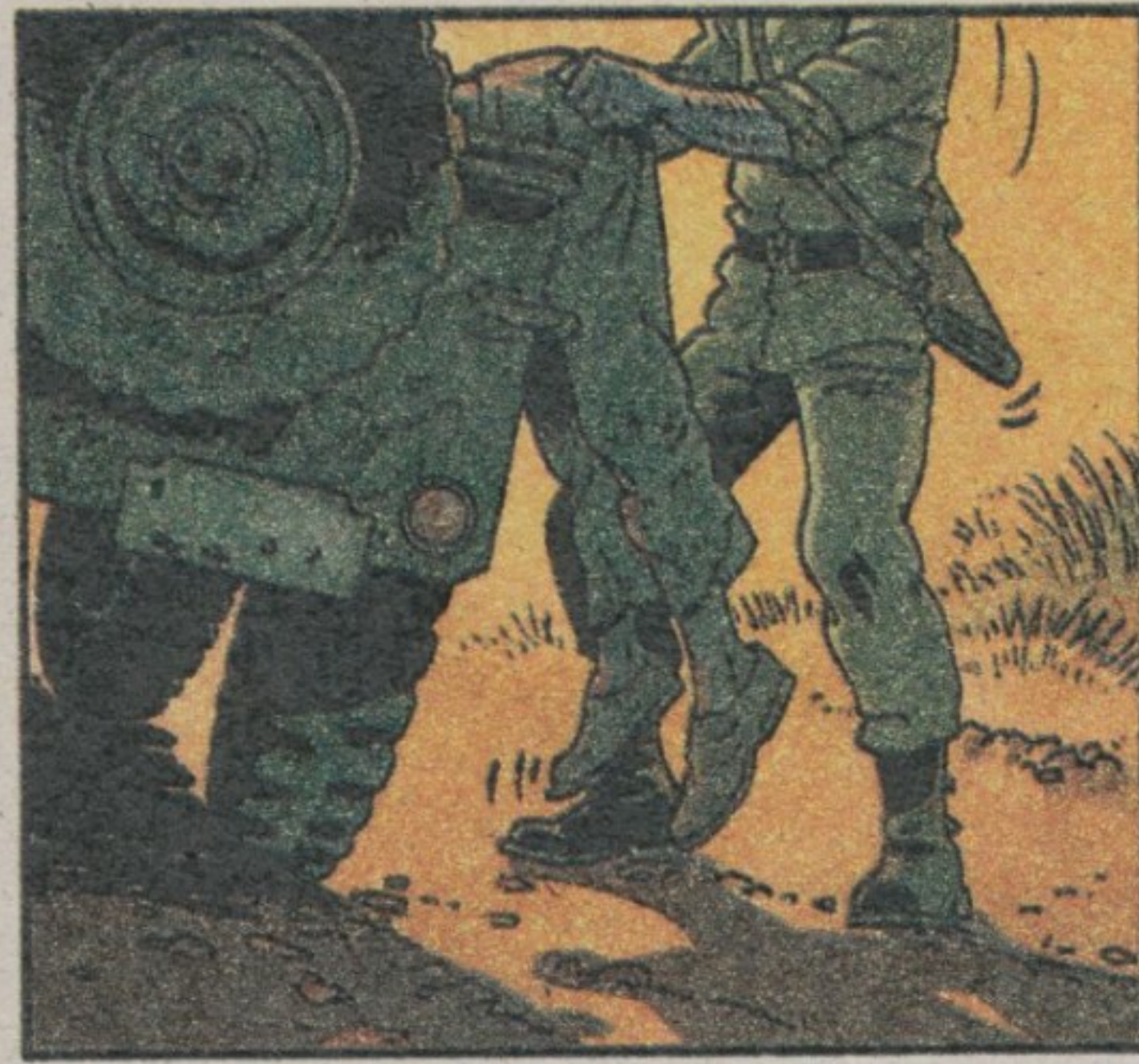
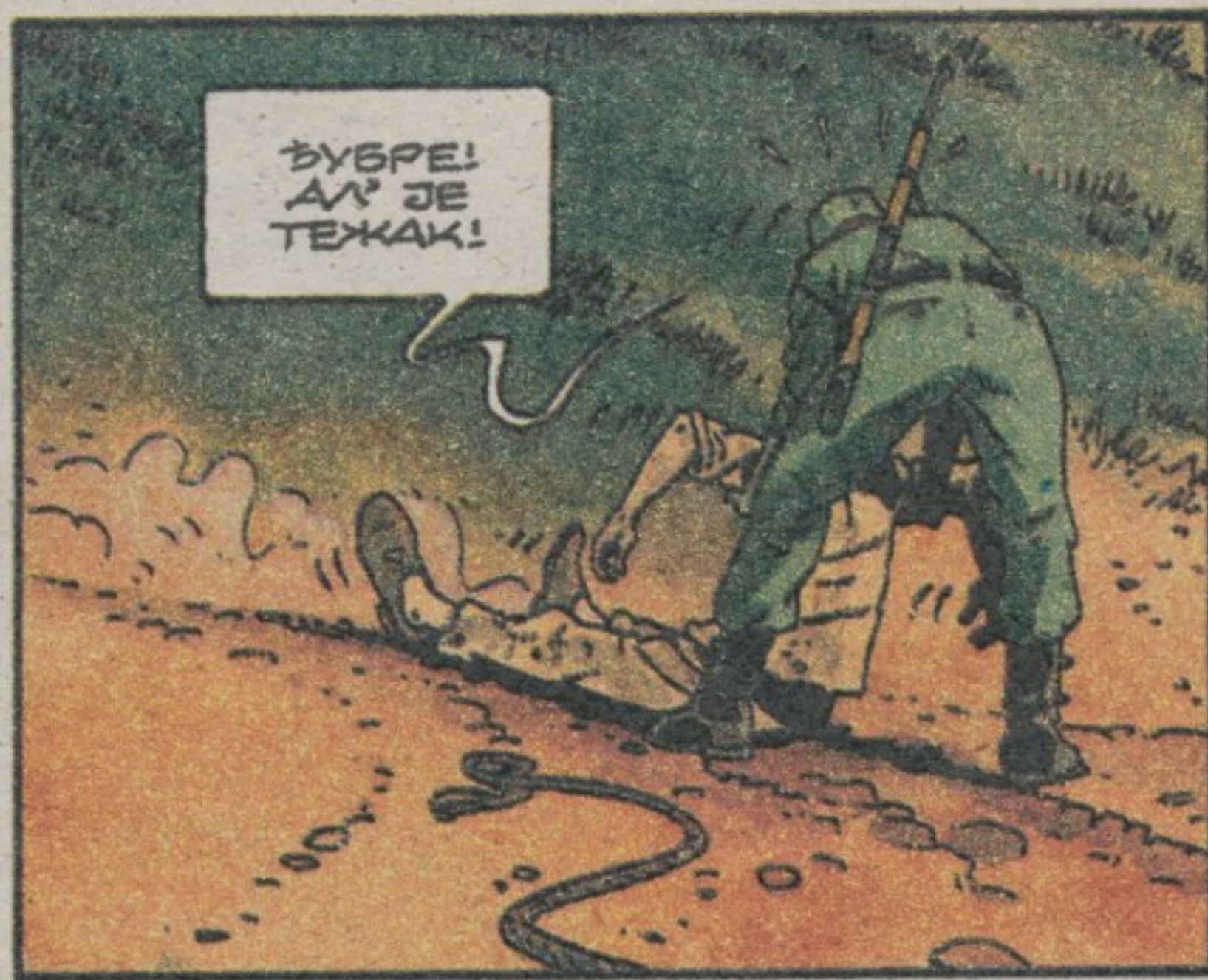
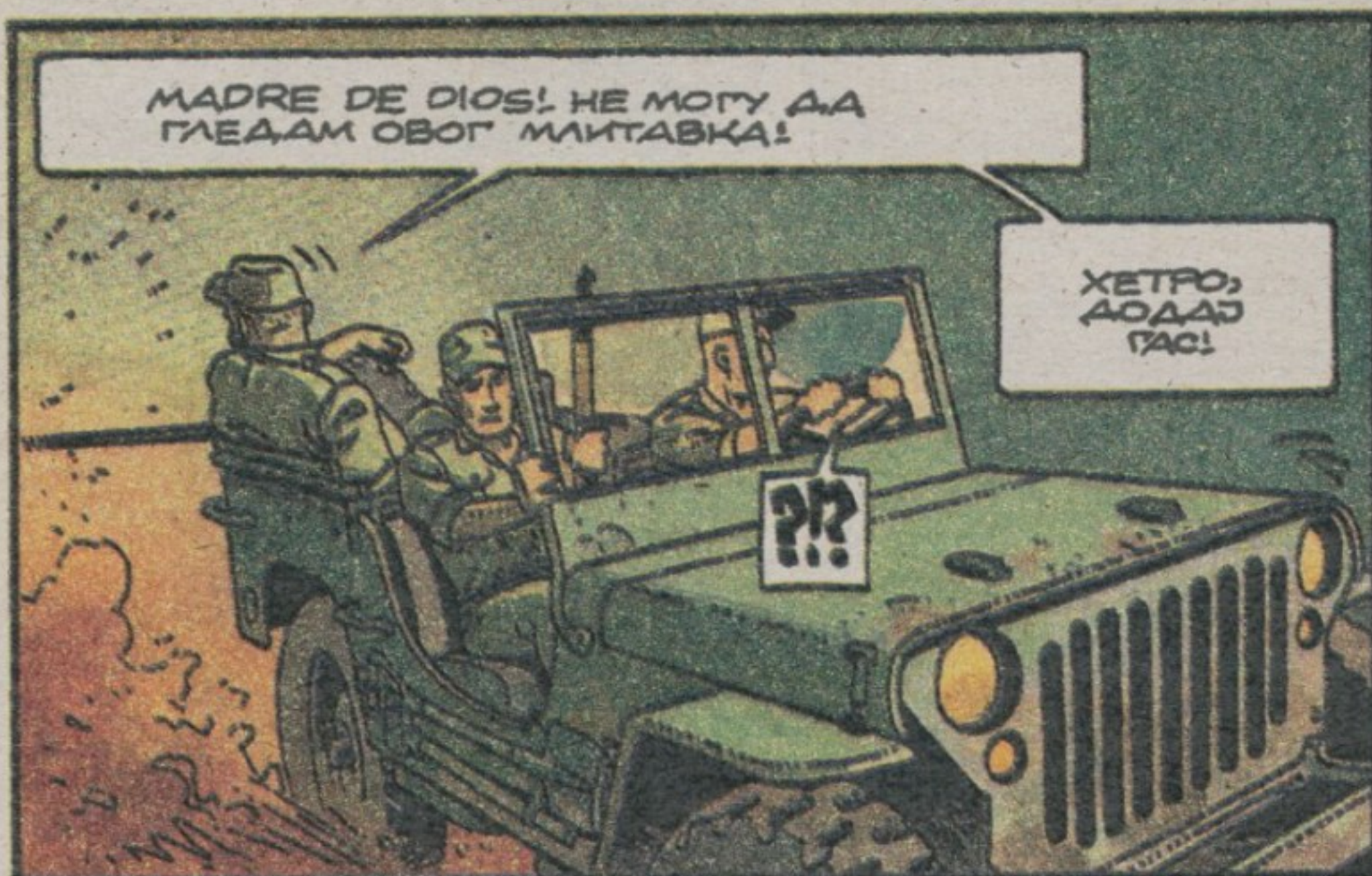

ИЗНУРЕН,
НА ГРАНИ-
ЦИ ДА
СЕ УГУШИ,
КАЛЕК
ЈЕ ЗА-
КЉУЧИО
ДА СЕ
НИКАДА
НЕЋЕ
ДОМОЋИ
"ПОЈАСА
ЗА СПАСА-
ВАЊЕ"...

ААХ... ААХ...

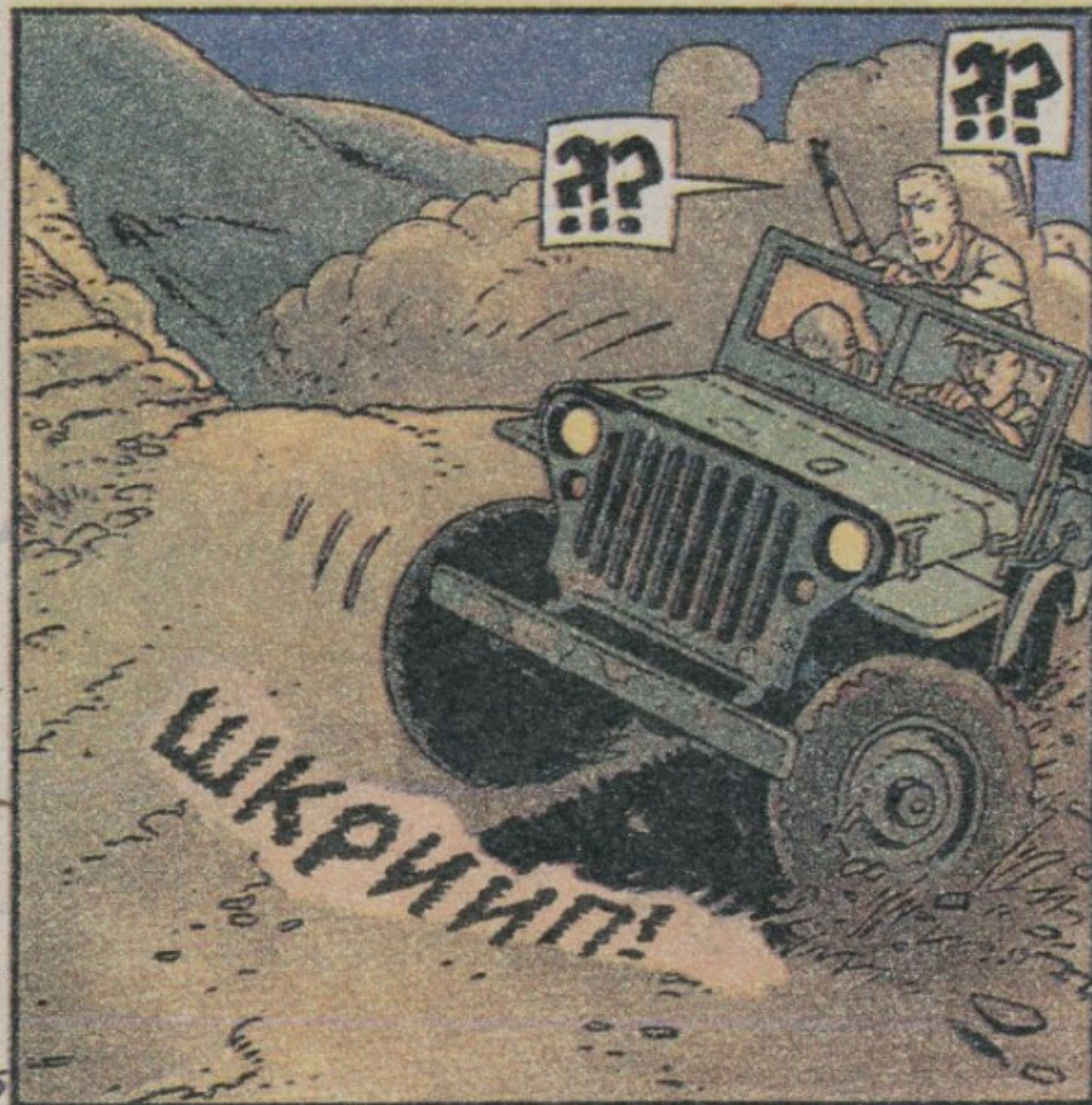

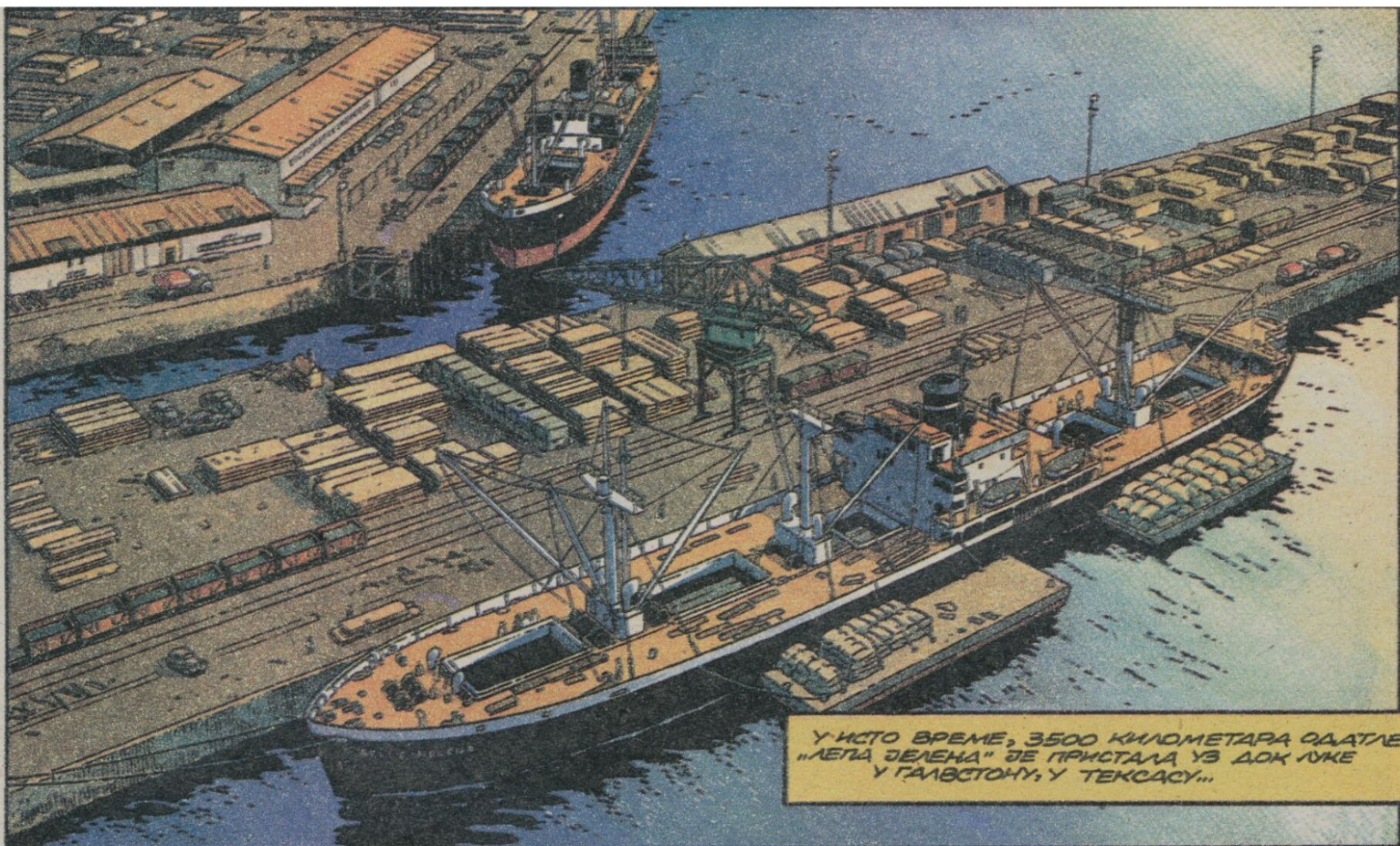
ХА! ХА! ХА!
НИШТА, АМИГО...
БАШ НИШТА!
НАПРОТИВ,
БРАО СИ МИ
СИМПАТИЧАН...

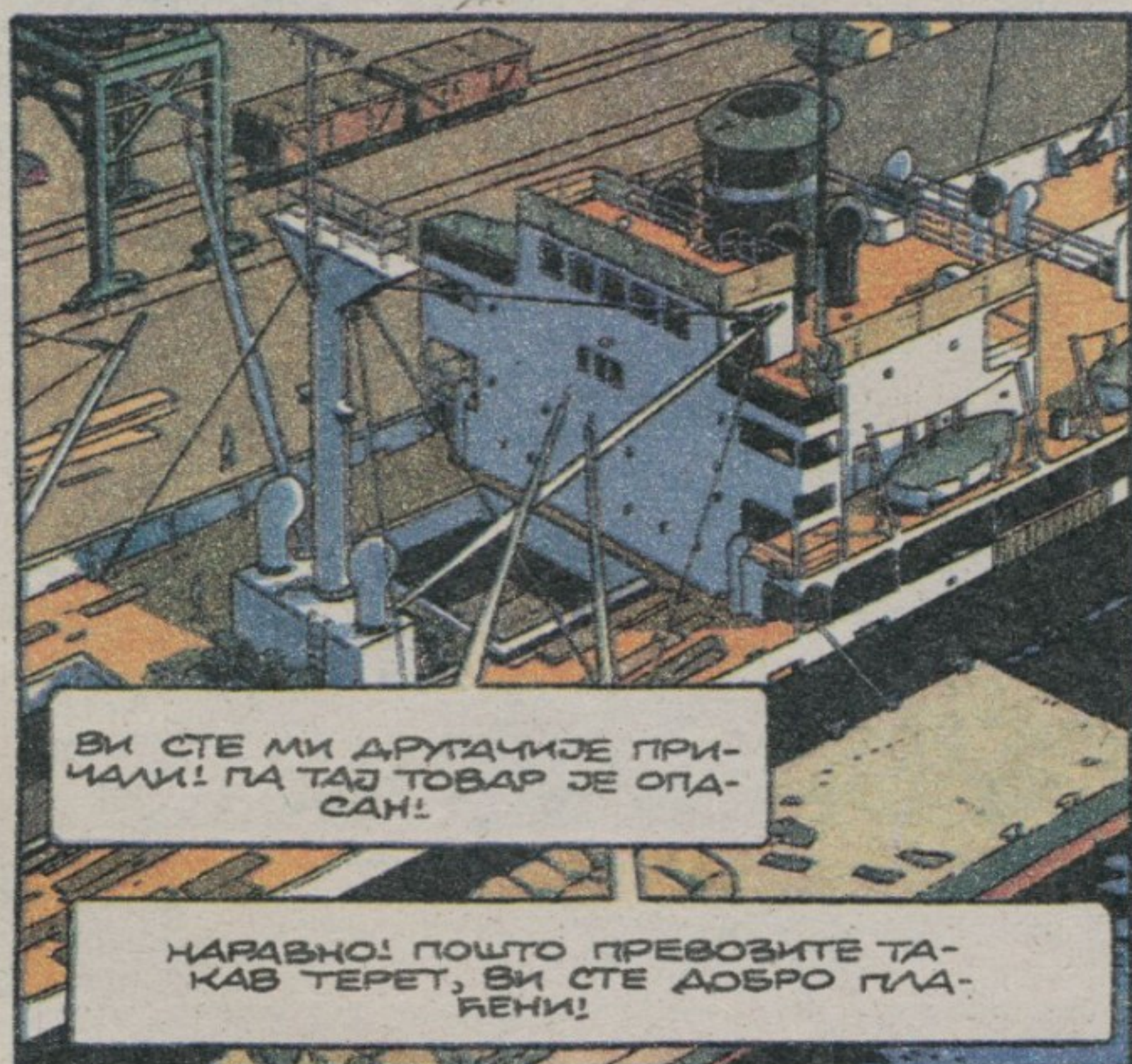

У ИСТО ВРЕМЕ, 3500 КИЛОМЕТАРА ОДАТЛЕ,
"ЛЕПА ЗЕЛЕНА" ЈЕ ПРИСТАЛА УЗ ДОК ЛУКЕ
У ГАЛВЕСТОНУ, У ТЕКСАСУ...

ВИ СТЕ МИ ДРУГАЧИЈЕ ПРИ-
ЧАЛИ! ПА ТАЈ ТОВАР ЈЕ ОПА-
САН!

НАРАВНО! ПОШТО ПРЕВОЗИТЕ ТА-
КАВ ТЕРЕТ, ВИ СТЕ ДОБРО ПЛА-
ЋЕНИ!

ДОБРО ПЛАЋЕНИЗ! ХАЈДЕ ДА ВИДИМО... НИЈЕ
ЗАБРАЊЕНО! ПРЕВОЗИТИ АМОНИЈУМ НИТРАТ
И ТО ПОСЛЕ НЕСРЕБЕ У ТЕКСАС СИТИЈУ*
ЈЕ ЧИСТА ЛУДОСТ!

ПО ТОЈ ЛОГИЦИ, ЛУДИ ВИШЕ НИКАД НЕ
БИ ТРЕБАЛО ДА СЕДНУ У АВИОН ЈЕР
ЗНАТЕ ДА СЕ ДОГАЂАЈУ АВИОНСКЕ
НЕСРЕБЕ ГДЕ ПОГИНУ СВИ ПУТНИЦИ!
АЛИ, ЖИВОТ ТЕЧЕ ДАЈЕ... СВЕТУ ТРЕБА
ЉУБИВО...

СМИРИТЕ СЕ! ИСПИТИВАЊЕ
ЈЕ ПОКАЗАЛО ДА ЈЕ ПОЖАР
ИЗАЗВАЛА ХЕМИЈСКА РЕ-
АКЦИЈА ЉУБИВО И ТКАНИ-
НЕ ОД ЈУТЕ ОД КОЈЕ СУ
БИЛИ НАПРАВЉЕНИ ЏА-
КОВИ! ОД ТАДА СЕ ОВО ЉУ-
БИВО НЕ ПАКУЈЕ У ЊИХ!

АКО НЕМАТЕ ПОВЕРЕЊА, ШТА ВАС КОШТА ДА ПО-
СТАВИТЕ ДАНОВНИ НАДЗОР У СПРЕМИШТУ
ЗА ЉУБИВО?

ТО БУ И ДА
УРАДИМ! БУДИТЕ
СИГУРНИ!

У РЕДУ! ТО ЈЕ ТЕРЕТ КОЈИ ПУТУЈЕ У САНТО ДОМИНГО
АЛИ ПРВО БЕТЕ ДА СВРАТИТЕ У САНТА МАРТУ, У КО-
ЛУМЕЈИ, ДА ИСТОВАРИТЕ МАТЕРИЈАЛ ЗА ЉУБИВО!

* КАДА ЈЕ 16. АПРИЛА 1947. ГОДИНЕ У ТЕКСАС СИТИЈУ ФРАНЦУСКИ БРОД ТИПА LIBERTY
"GRANCAIR" ПРЕНОСИО ЉУБИВО ОД АМОНИЈУМ НИТРАТА, ПРВО ЈЕ ИЗБИЛА ВАТРА, А ЗАТИМ
И ЕКСПЛОЗИЈА. ВАТРА ЈЕ ЗАХВАТИЛА СКЛАДИШТА И ИНДУСТРИЈСКУ ЗОНУ ГРАДА. ЗА
ШЕСТ ДАНА, КОЛИКО ЈЕ ТРАЈАО ПОЖАР, 600 ЛУДИХ ЈЕ ПОГИНУЛО, А ВИШЕ ОД 3000
ПОВРЕЂЕНО.

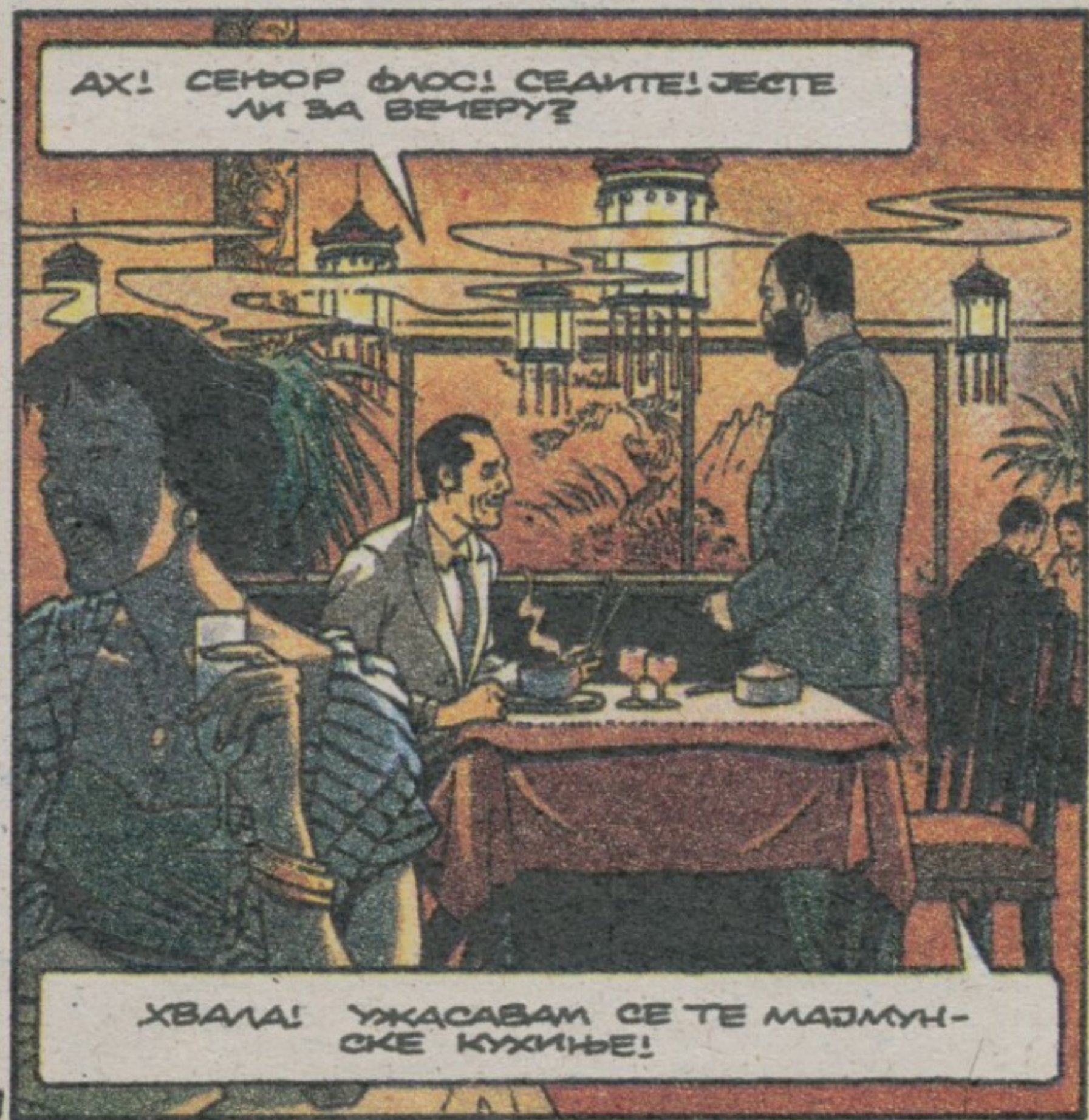
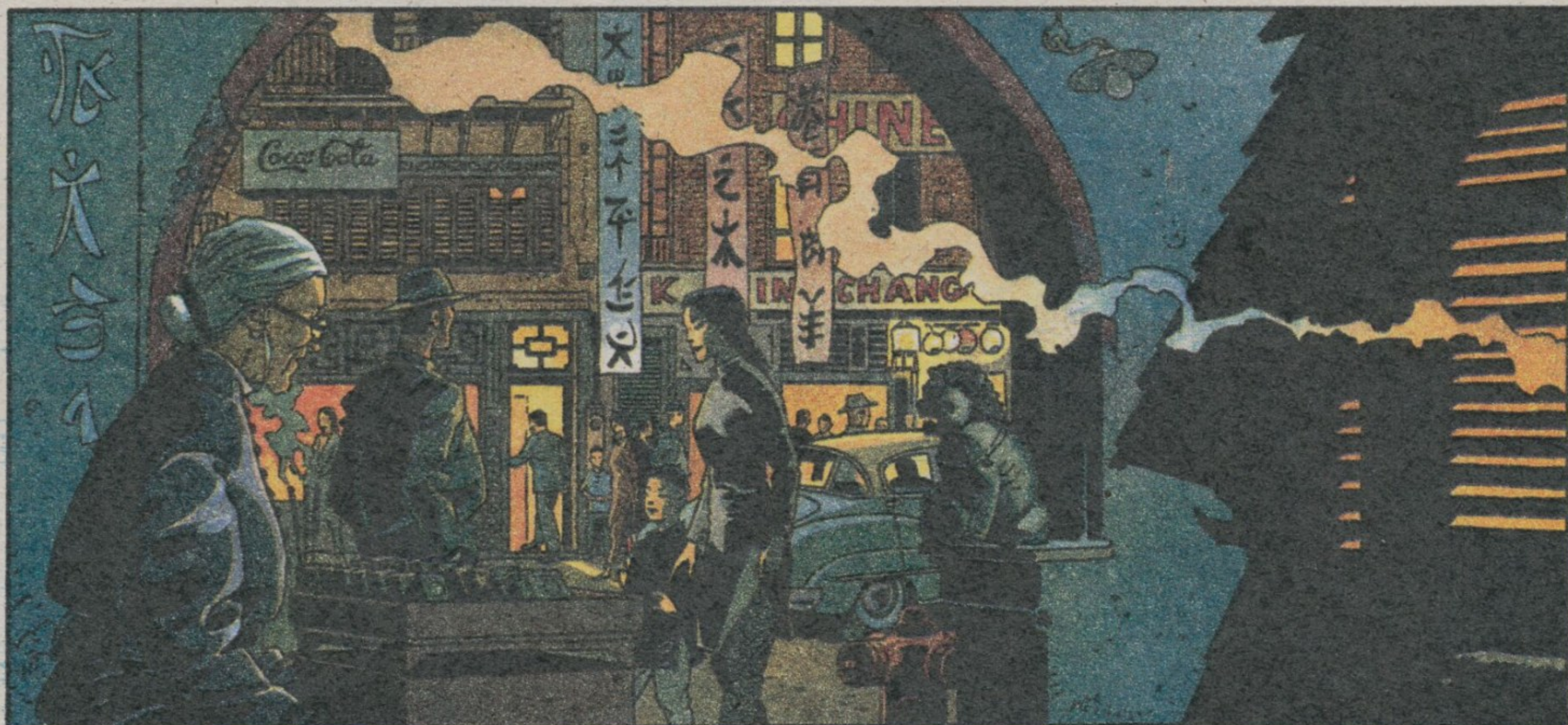
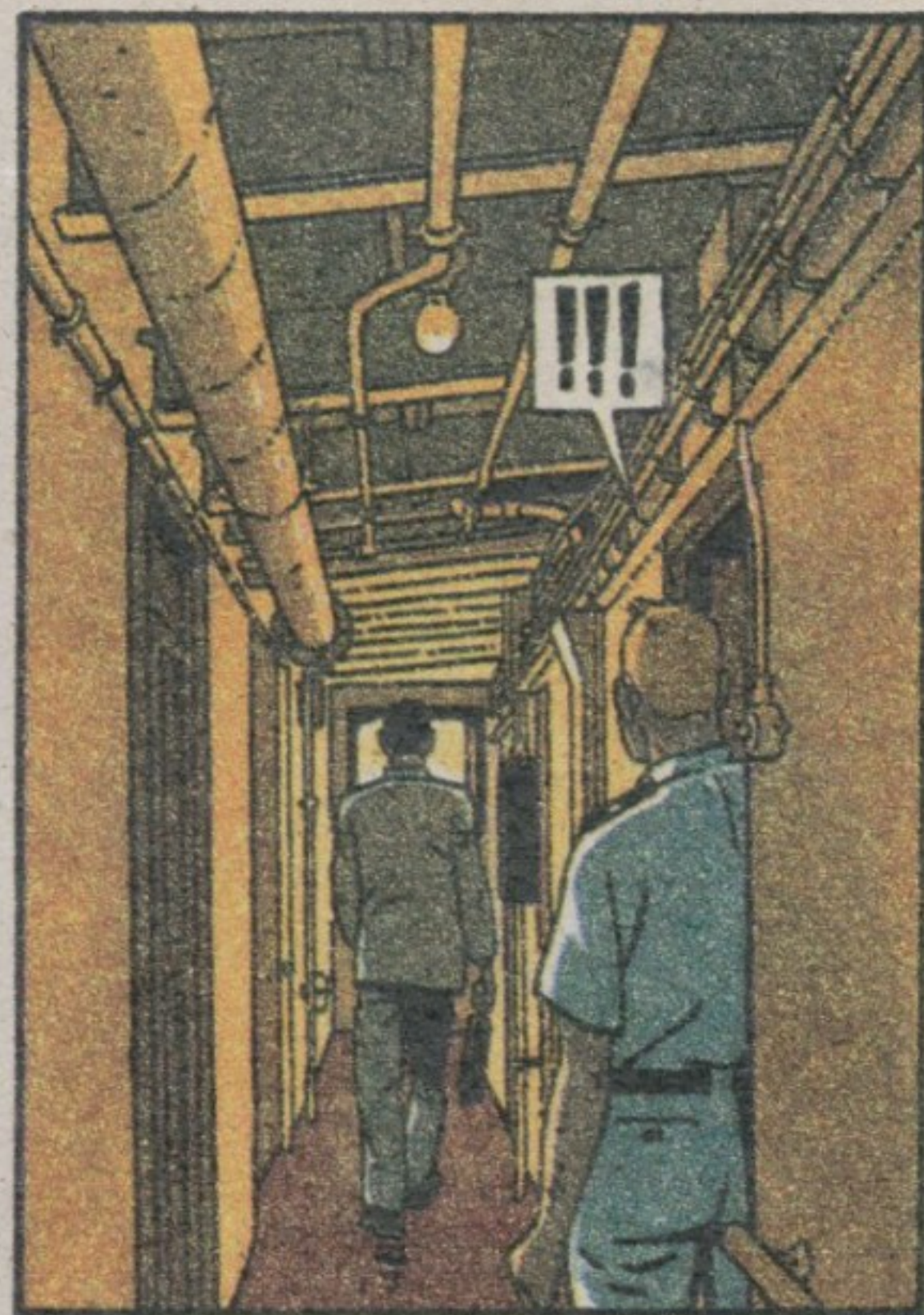

ВИ СТЕ У ЈЕДНОЈ
ОЗБИЈНОЈ КОМПАНИ-
ЈИ, СЕЊОР ВАН ДЕ
ВЕЛДЕ...

НЕМАМО ОБИ-
ЧАЈ ДА НАШЕ ПО-
САДЕ ШАЉЕМО
У СМРТ! ХА! ХА!

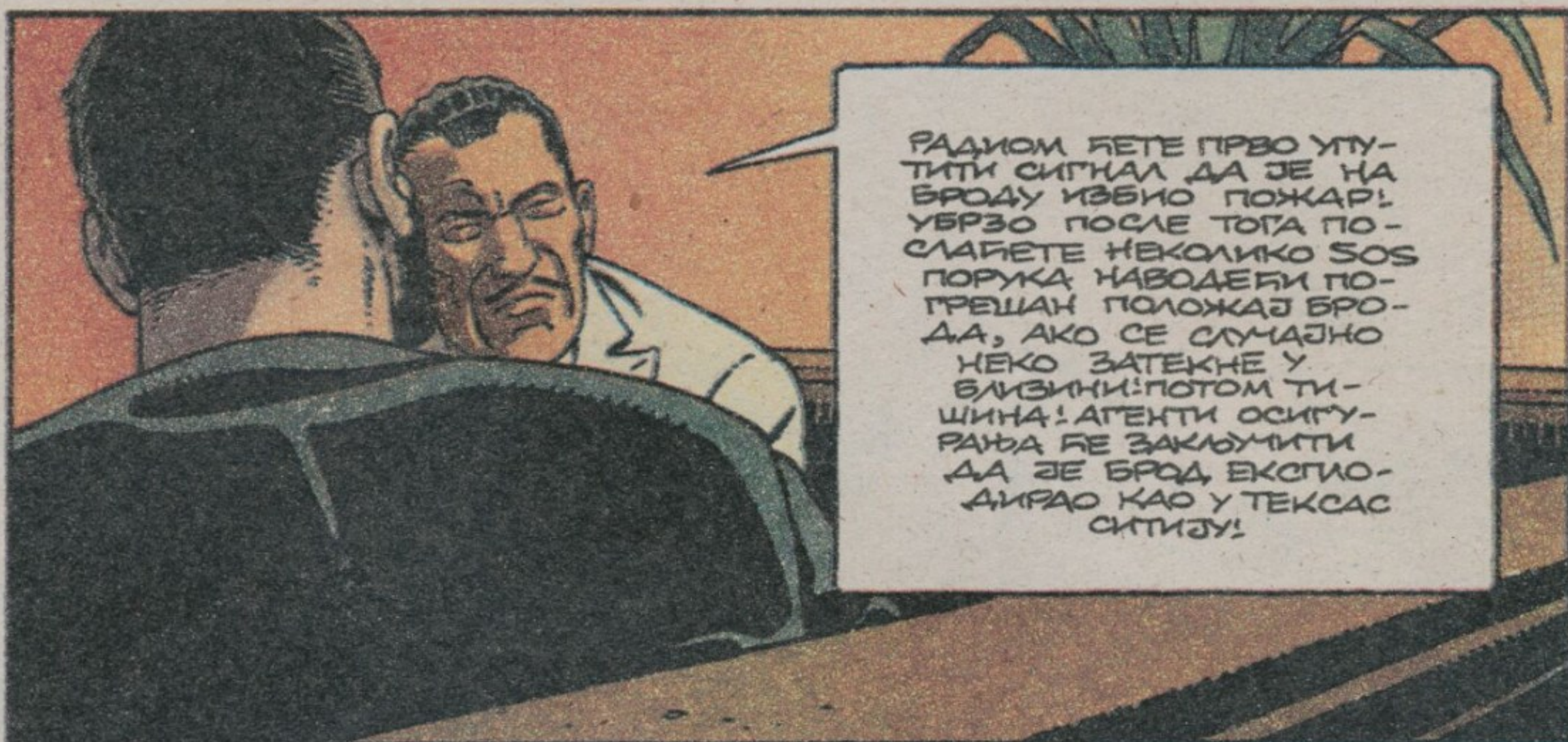

СВЕ ЋЕ СЕ ОДИГРАТИ НА ПУТУ ИЗМЕЂУ САНТА МАРТЕ И САНТО ДОМИНГА!

ТАМО СУ ДУЖИНЕ И ДО 4000 МЕТАРА! НИКО НИКАД НЕЋЕ ДА НАЂЕ БРОД!

ХЕ! ХЕ!
НЕМА
ДОКАЗА!

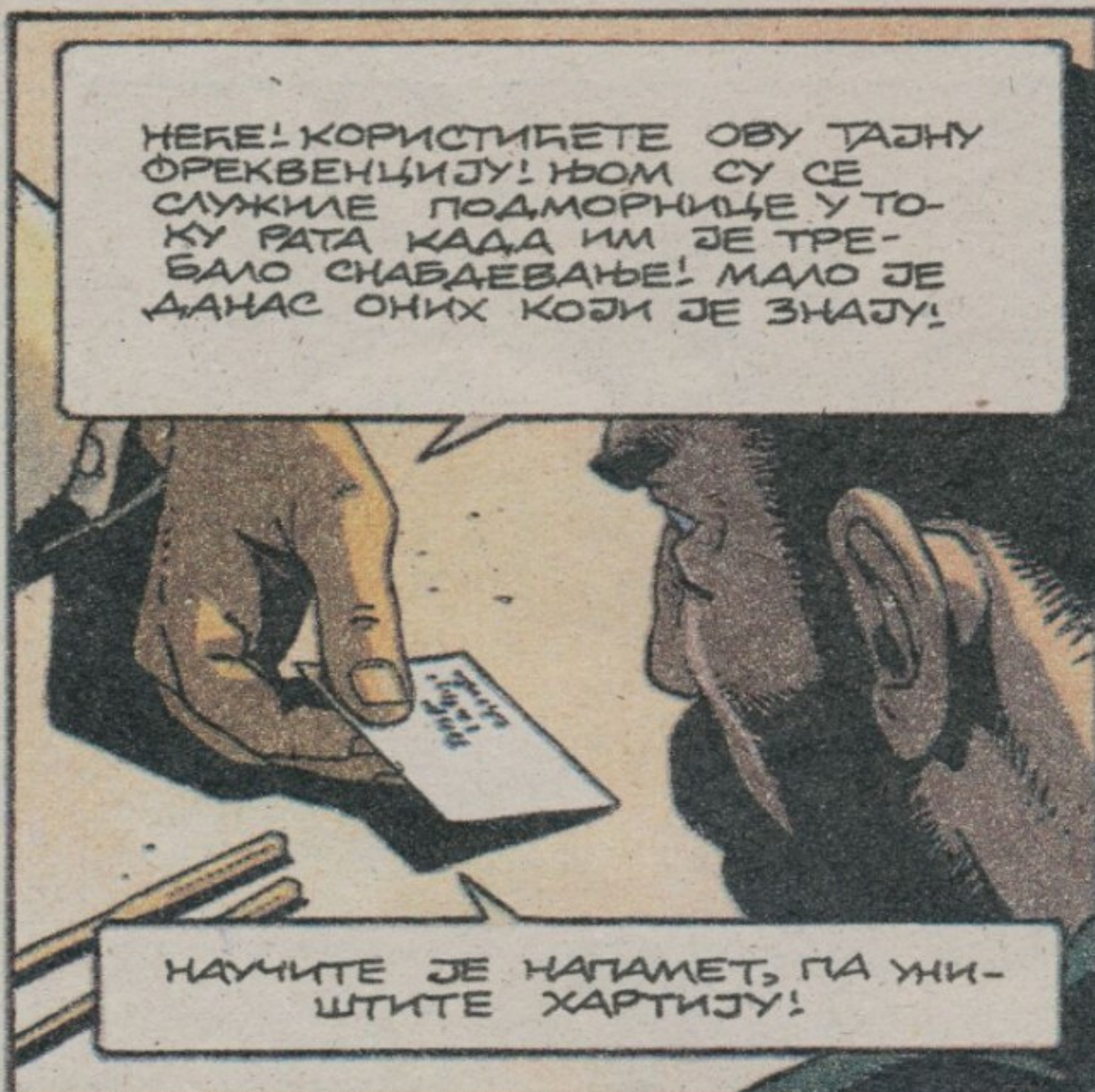
РАДИОМ ЋЕТЕ ПРВО УПУ-
ТИТИ СИГНАЛ ДА ЈЕ НА
БРОДУ ИЗБИО ПОЖАР!
УБРЗО ПОСЛЕ ТОГА ПО-
СЛАЋЕТЕ НЕКОЛИКО SOS
ПОРУКА НАВОДЕЊИ ПО-
ГРЕШАН ПОЛОЖАЈ БРО-
ДА, АКО СЕ СЛУЧАЈНО
НЕКО ЗАТЕКНЕ У
БЛИЗИНИ! ПОТОМ ТИ-
ШИНА! АГЕНТИ ОСИГУ-
РАЊА ЋЕ ЗАКЉУЧИТИ
ДА ЈЕ БРОД ЕКСПЛО-
ДИРАО КАО У ТЕКСАС
СИТИЈУ!

У ТОКУ ПЛОВИДБЕ
СТУПИЋЕТЕ У ВЕ-
ЗУ СА ПОДМОР-
НИЦОМ!

А АКО НЕКО
ЗНАТИЖЕЉНО
УХО ОТКРИЈЕ
НАШ РАЗГО-
ВОР?

НЕЋЕ! КОРИСТИЋЕТЕ ОВУ ТАЈНУ
ФРЕКВЕНЦИЈУ! ЊОМ СУ СЕ
СЛУЖИЛЕ ПОДМОРНИЦЕ У ТО-
КУ РАТА КАДА ИМ ЈЕ ТРЕ-
БАЛО СНАБДЕВАЊЕ! МАЛО ЈЕ
ДАНАС ОНИХ КОЈИ ЈЕ ЗНАЈУ!

НАУЧИТЕ ЈЕ НАПАМЕТ, ПА УНИ-
ШТИТЕ ХАРТИЈУ!

T.O.G.F.X
calling UB
24.7 MHz

ГОСПОДЕ!
СТАРИ
ЛИСАЦ! НА
СВЕ ЈЕ
МИСЛИО!

ЧАК И ДА ВАМ
ДАМ ОВАЈ БЛА-
ГИ ОТРОВ...

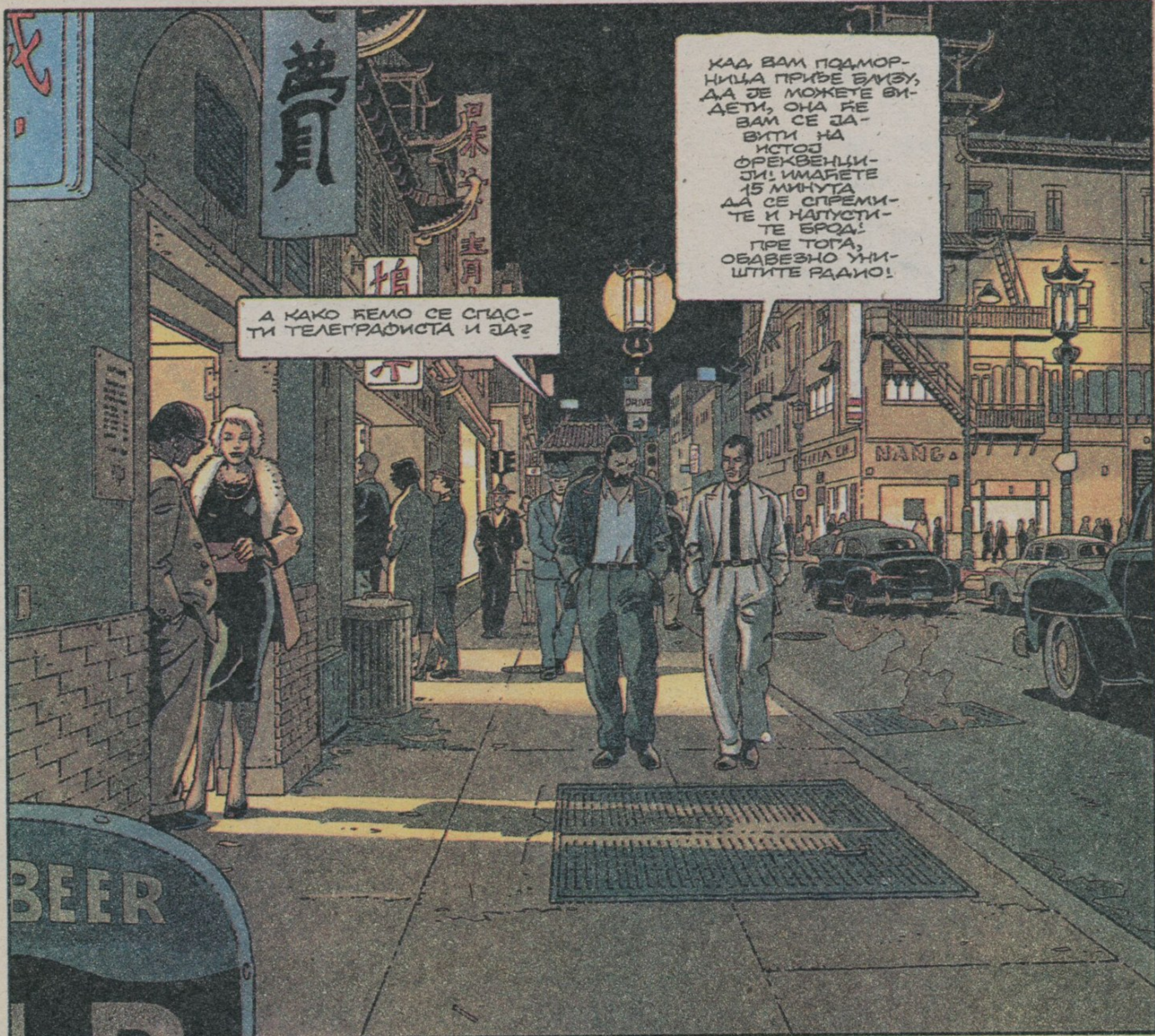

...КОЈИ ЋЕ ПРИМО-
РАТИ ВАШЕГ КАПЕ-
ТАНА ДА СЕ "РАЗБО-
ЛИ" КАД ПО-
ДУХВАТ ПОЧНЕ!
МОГАО БИ ДА
ВАМ ЗАСМЕТА,
ЗАР НЕ?

ДОБИТЕ!
ЧАСТИЋУ
ВАС
ВИСКИЈЕМ
НА ДРУГОМ
МЕСТУ!

А КАКО ЋЕМО СЕ СПАС-
ТИ ТЕЛЕГРАФИСТА И ЈА?

КАД ВАМ ПОДМОР-
НИЦА ПРИЂЕ БЛИЗУ,
ДА ЈЕ МОЖЕТЕ ВИ-
ДЕТИ, ОНА ЋЕ
ВАМ СЕ ЈА-
ВИТИ НА
ИСТОЈ
ФРЕКВЕНЦИ-
ЈИ! ИМАЈЕТЕ
15 МИНУТА
ДА СЕ СПРЕМИ-
ТЕ И НАПУСТИ-
ТЕ БРОД!
ПРЕ ТОГА,
ОБАВЕЗНО УНИ-
ШТИТЕ РАДИО!

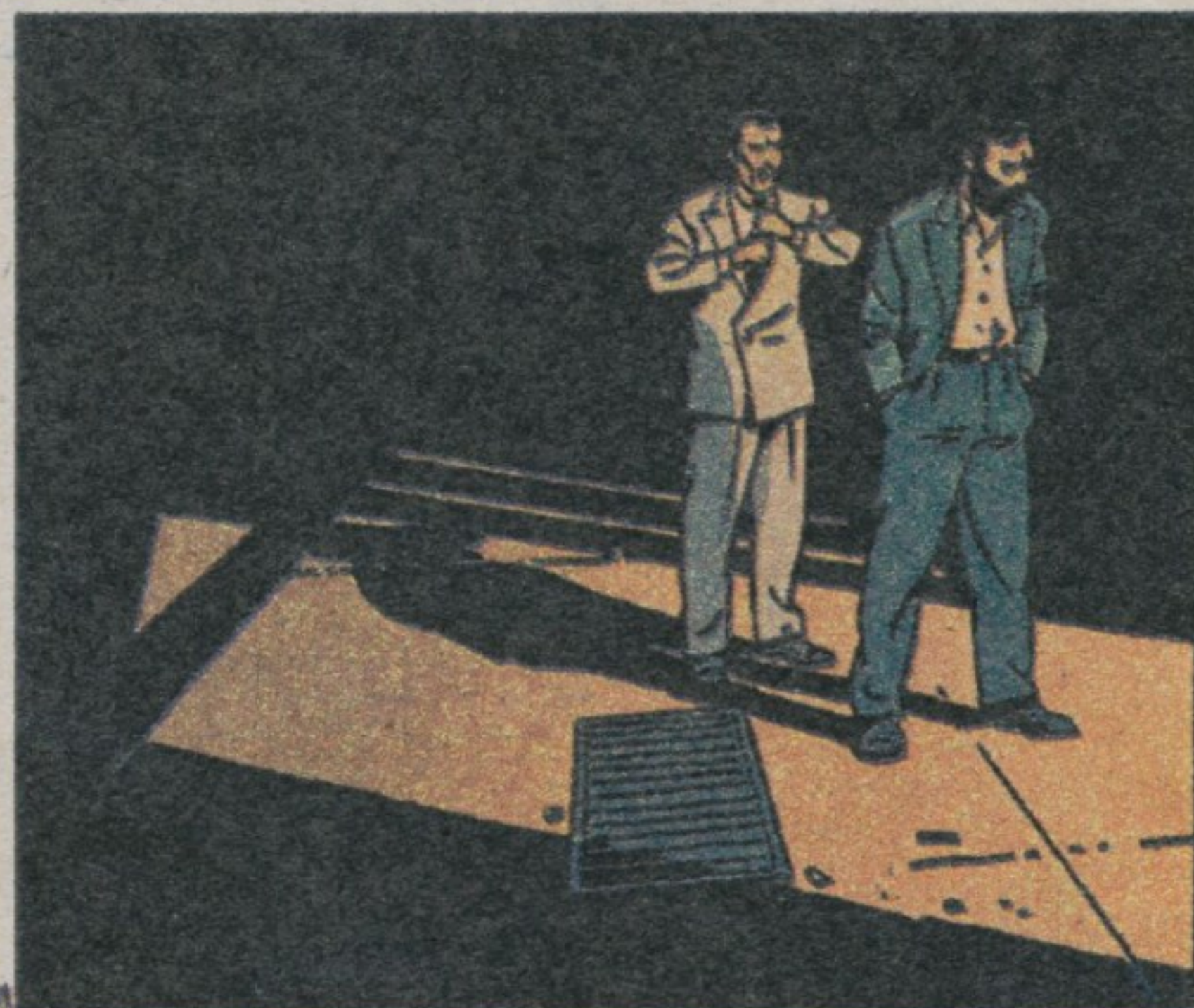

ЗНАЧИ,
ЗАДНИЦИ
НЕЋЕ
ИМАТИ
НИКАКВУ
ШАНСУ ДА
СЕ СПАСУ!

ФЛОСУ СЕ ОВАЈ БЕСКРУПТОЗНИ
ТРГОВАЦ НИЈЕ ДОПАДАО! ПРИ-
ПАДАО ЈЕ ИСТОМ ТИПУ ЛУДИ
КАО И САМ БРОДОВЛА-
СНИК, УБИЦА СА БЕЛОМ
КРАГНОМ! ДОН ПЕРЕЗ
ЕСКАЛОНА ЈЕ ТО
ОСЕТНО...

ЕЈ! СВИЃА ТИ СЕ ОВА ЦУРА? АКО
ЖЕЛИШ, ТВОЈА ЈЕ!

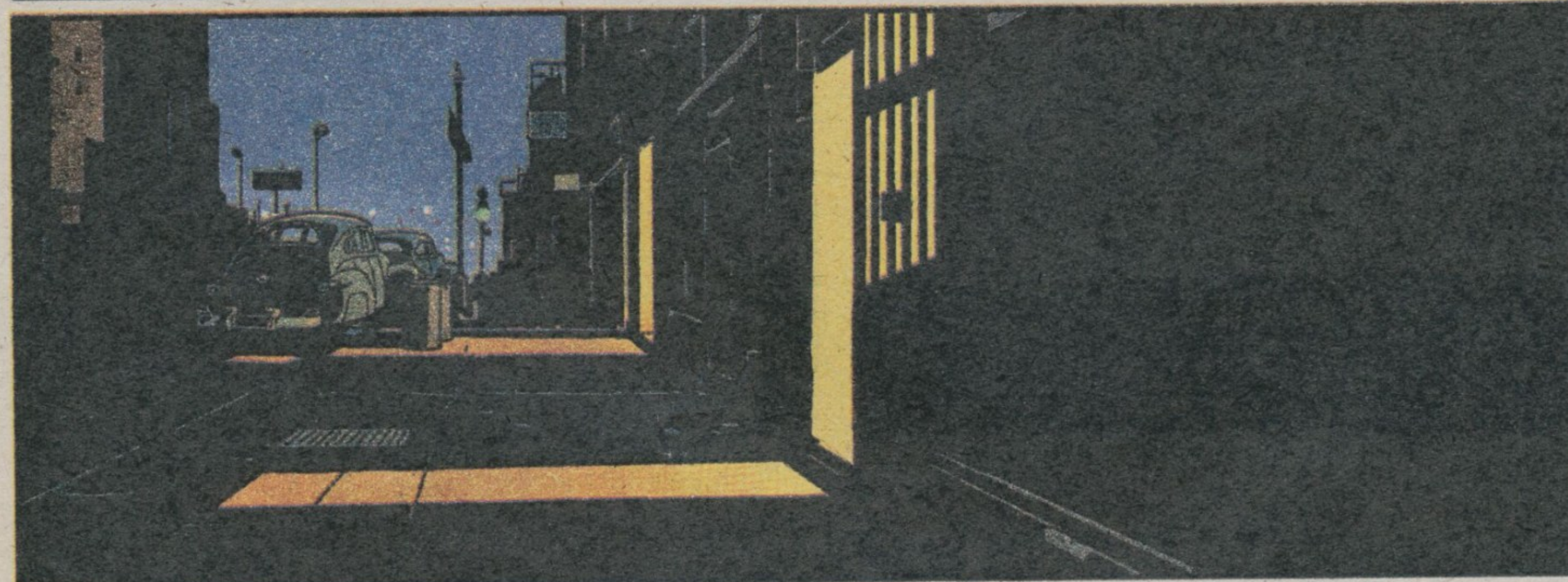
ЧУВАЈ СВОЈ НО-
ВАЦ, ЕСКАЛОНА!
ЈОШ ИМАМ ТОЛИКО
ДА МОГУ САМ
ДА ПЛАТИМ
КУРВУ!

ДОБИ,
ЛЕПОТАНЕ!

ЗАБАВИ СЕ,
ЈАДНИ КРЕТЕНУ!
КАД БИ САМО
ЗНАО...

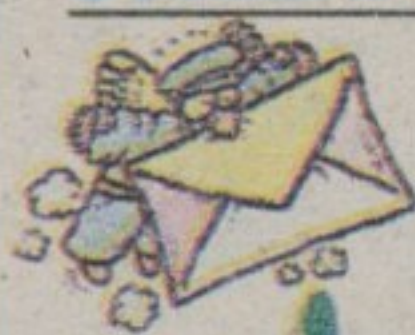

НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

ЗАШТО СЕ ВОЗИ ЛЕВОМ?

Занима ме где се и зашто вози левом страном улице?

МАРКО Ш.
Зрењанин

Вожњу левом страном улице увео је Гај Јулије Цезар, само што то тада није била вожња, већ јахање. У левој руци јахач је држао дизгине, а у десној – мач. Пропис да се мора возити десном страном (док кочијаш седи с леве стране) донео је, столећима касније, Наполеон у земљама које је освојио, па је тако Велика Британија изузета, будући непокорена. Тамо је волан аутомобила и даље на десној страни возила, а вози се левом страном улице.

ПРИПРЕМА
ЈОВА
РАДОВАНОВИЋ

ИЛУСТРОВАО
ДОБРОСАВ
БОБ
ЖИВКОВИЋ

КАКО РАСТУ ЗУБИ?

Мене занима којим редоследом нам расту зуби, односно како стални замењују млечне?

ТИЈАНА М.
из Земуна

Први зуби, такозвани млечњаци, којих има укупно 20, почињу да се стварају око тридесете недеље пре рођења. Код већине деце прво израстају доњи секутићи. Они обично ничу када беба има шест месеци. Између шестог и 13. месеца појављују се и остали млечни зуби. Млечних зуба у свакој вилици има по 10 и то: четири секутића, два очњака и четири кутњака. После шесте године, млечни зуби испадају и замењују се сталним зубима.

Од укупно 32 стална зуба, 28 обично избију између шесте и 14. године. Остала четири зуба, трећи кутњаци или умњаци, избијају између 17. и 21. године живота. Сталних зуба у свакој вилици има по 16. То су: четири секутића, два очњака, четири преткутњака и шест кутњака. Стални кутњаци не замењују ниједан од млечних зуба. Како вилице расту и издужују се, они ничу иза првих или млечних зуба. Преткутњаци сталних зуба, међутим, замењују кутњаке млечних зуба.

Прво избијају стални кутњаци. То су највећи и најважнији зуби. Њихов положај у вилици утиче на облик доњег дела лица и положај осталих зуба. Они ничу одмах иза млечних кутњака и често се погрешно сматра да су млечњаци.

Да ли су стварно постојали џинови и, ако јесу, где су они живели?

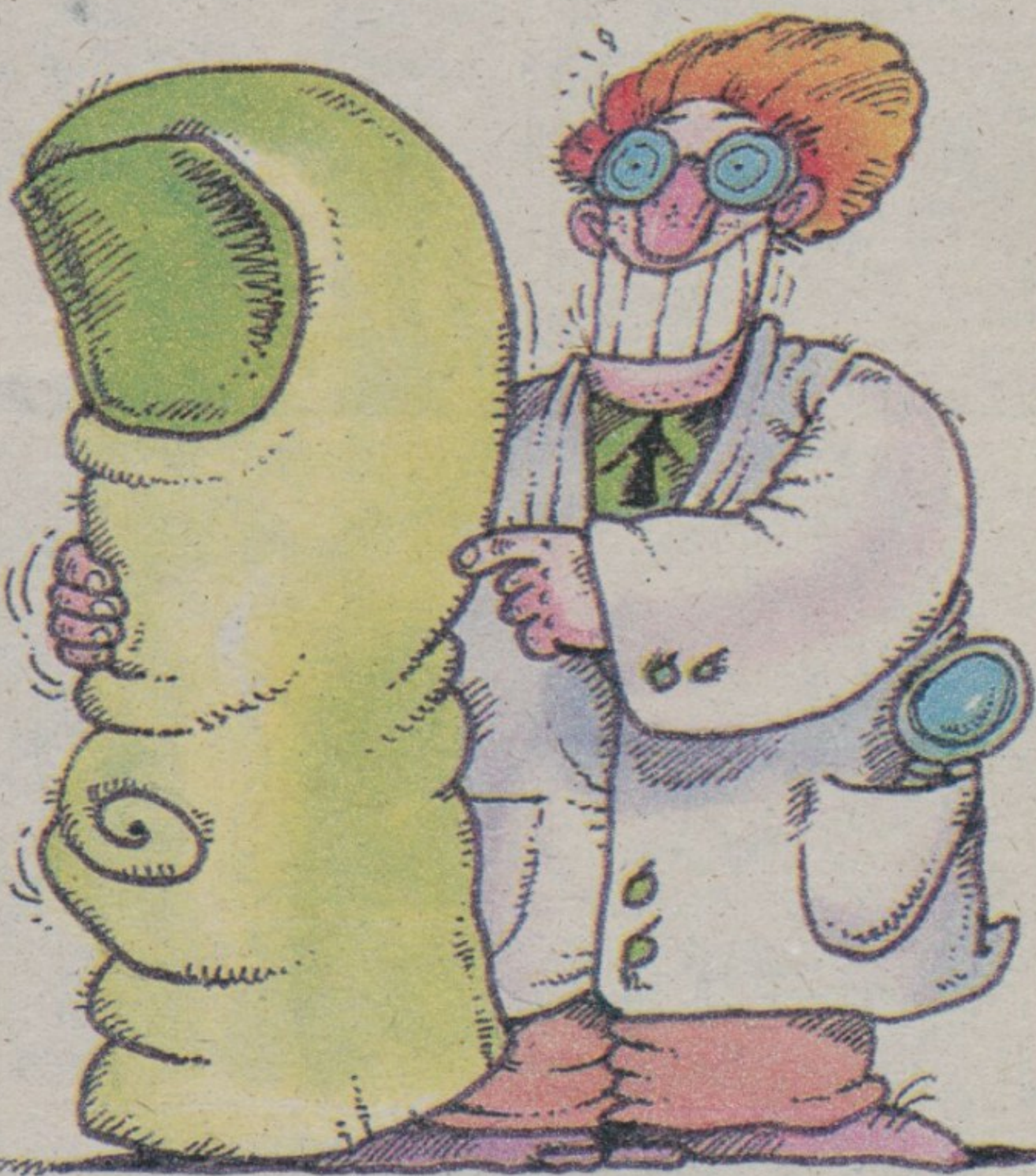
ВЛАДИМИР МАР
Нови Сад

Џинови су постојали само у бајкама и народним причама. У многим деловима Европе и Азије људи знају за приче о џиновима који су некад давно живели, али научних доказа за то нема.

Неки од нас су, ипак, видели „џинове“ који се приказују у циркусима и на вашарима. Како су они постали тако високи? У већини случајева реч је о људима са поремећеним радом хипофизе, једне од најважнијих жлезда човечјег тела.

Хипофиза подешава рад и раст многих органа. Понекад настане тумор који повећава ову жлезду. Тако увећана, хипофиза лучи веће количине хормона него што је уобичајено. Један од њених хормона је и хормон раста који утиче на величину органа и скелета.

Када је лучење тог хормона сувише велико, у време док кости још расту, оне ће наставити да се повећавају. Зато неко може да достигне висину и од 245 центиметара. Ово стање је познато као џиновски раст, али таква особа је џин само зато што се нешто неприродно догодило у њеном телу.

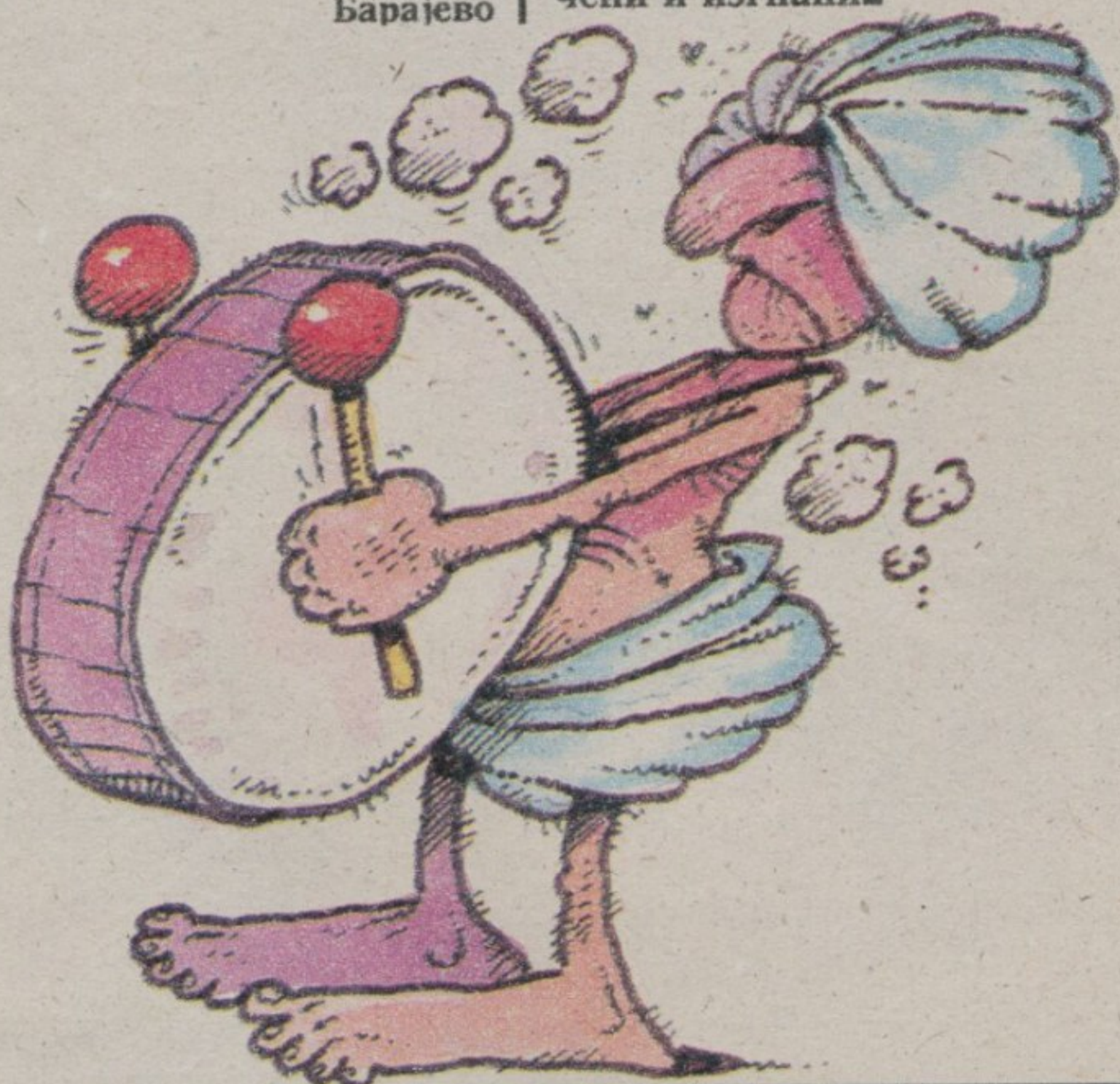

КАСТА БУБЊАРА

Занима ме
основно
значење
речи парија?
НИКОЛА
Барајево

Парија је припадник сиромашне касте Индуса из јужне Индије, а та реч, иначе, значи – бубњар. Припадници ове касте су обично ударају у бубањ, на неким свечаностима, па је тако читава каста добила име. Европљани су, међутим, то име проширили на све оне који не припадају ниједној касте, као и на оне који су одбачени и изгнани.

ДОМИНЕ НА ГУСАРСКОМ БРОДУ!

Да ли
су домене
најстарија
игра
на свету?
МИЛА
Аранђеловац

ДОПИСУЈТЕ СЕ, ЉУДИ!

✉ Сашка Ристески, Арсенија Чарнојевића 51, 22000 Сремска Митровица – слуша денс, реп, хип-хоп, панк... Има 12 година, бави се модерним плесом и гимнастиком.

✉ Ненад Станковић, Булевар револуције 19, 11308 Београд – жели да се дописује са децом из целе земље.

✉ Маријана Манчев, ЈНА 14/10, 26220 Ковин – има 11 година, сакупља поштанске маркице, игра модеран балет и пева у хору, воли филм.

✉ Нена Јевремовић, насеље Јанковићи, 36340 Конарево, Краљево – воли да се дописује, сакупља слике Мараје Кери и Бреда Пита.

✉ Нађа Владисављевић, Моше Пијаде 46, 13000 Панчево – има десет година, воли музику и читање, жели да се дописује са децом из целе земље.

ДРАГА РЕДАКЦИЈО,
Желела бих да се пријавим
за рубрику „Дописујте се људи“
Ево мојих података:

Милена Дунђић
ул. Косте Малића бр. 14
34000 Крагујевац
– имам 12 година, волим музику
волим посебно групу „COLONIA“, навизан
за „РАДНИЦИ“ (КГ), у хороскопу сам
„РАК“, волим „Симпсонове“,
сакупљам салвете и желела бих
да се дописујем с децадима
и девојчицама из целе
земље.

Прва игра коју је човек измислио биле су коцкице од костију на којима су биле утиснуте тачкице. Ова игра је настала неколико хиљада година пре домена. Од тих поменутих коцкица настале су домене пре око 5000 година. Плочнице су по средини подељене на два поља – квадрата. Квадрат је празан или има од 2 до 8 тачкица. Играју два или више играча који наизменично слажу, уз оба квадрата, плочнице чији су квадрати (један или оба) исти са квадратом прве плочнице. Победник је играч који се први ослободи свих добијених домена.

Домене су, међутим, стигле у Европу тек у 18. веку.

Пре тога играле су се на Истоку. У Европи први су их прихватили гусари, јер су биле погодне за игру на бродовима. Домине су биле стабилне чак и кад је ветар љуљао брод, док је карте на пучини могао да одува ветар

ШТА ТО БЕШЕ – КРАКЕЛУРА?

Можете ли да ми објасните шта је то кракелура?

БИЉАНА
Нови Сад

Ко на овој слици америчке сликарке Мери Касат не види кракелуре, требало би да се обрати Милораду Банзићу, директору наших штампарија ■

Кракелура (франц. *сraquelure* пукотина) мрежа је танких пукотина на површини слике, фреске, производа од керамике и стакла. На сликама настаје накнадно због деловања топлоте и влаге, а јавља се неправилно према смеровима пуцања подлоге. Код слика на платну претежно је последица механичких деловања или техничких недостатака уља, боја и фирнајза. На сликама на дасци настаје услед постепених промена у стезању дрвета. На керамици настаје услед неједнаког растезања глазуре.

У стакларству и керамици кракелуре се изводе и намерно као украси, а да би се што јаче истакле у њих се утире туш. Код фалсификованих слика кракелура се изводи намерно техничким средствима да би се постигао утисак старости слике ■

СЛАДОЛЕД А LA МАРКО ПОЛО!

Ко је измислио сладолед?

БОЖИДАРКА
из Пљеваља

Пра прасладолед први су правили Кинези, пре више хиљада година. Служио се на дворовима царева, одржаван је у залеђеном стању помоћу леда који је доношен са планина, а чуван у подрумима дубоко испод земље. Кинези су још пре наше ере израђивали ледена пића и слаткише. Арапи су преузели ову вештину и они праве сирупе хлађене снегом. У доба Александра Великог и Нерона служиле су се воћне салате мешане са медом и снегом.

Тајну хлађења без леда, са Истока, донео је Марко Поло. Огледала се у томе да се слаткиш који се хлади стави у посебне судове преко којих се мешала вода са шалитром. У Европи сладолед су почели да праве тек од 16. века и то у Тоскани, па тек онда у Француској, у коју га је донела Катарина де Медичи када се као четрнаестогодишњакиња удала за краља Анрија II. Од 1775. године сладолед се израђује од млека, жуманаца и шећера. Прва фабрика сладоледа отворена је у Америци 1851. године, али широка производња је почела тек почетком 20. века усавршавањем технике хлађења.

Основној смеси (млеко, жуманце, шећер) додају се разне врсте воћних сокова, чоколада, кафа, лешник, ванила, јагода... Смеша се меша на расхладном уређају у посебној посуди све док се не згусне. Данас се сладолед излива преко дрвених штапића или пуни у чаше ■

РУЖ ЗА УСНЕ

Да ли могу сама да направим руж за усне? Занима ме његов састав.
ЈЕЛЕНА
из
Врбаса

Руж за усне највише се употребљава од свих козметичких производа. Основна намена му је постижање што привлачнијег изгледа усана дотеривањем њихове боје, облика и сјаја.

Основа савременог ружа за усне је смеша уља и воска, довољно чврста да се може обликовати у штапић. Тој смеси се још додају отопљене и дисперговане боје, мириси и ароме. Сировине које се најчешће употребљавају за прављење ружа за усне су рафинисана уља (рицинусово и уље за јело), минерална уља, естри масних киселина и масни алкохоли, какао маслац, ланолин и деривати, пчелињи восак, боје и пигменти, конзерванси и антиоксиданси, ароме и мириси.

Поступци прављења ружа обухватају топљење и хомогенизирање темељне масе, одвојено диспергирање боја у делу уља, поновно топљење и хомогенизирање при сједињавању тих маса и мешању с другим додацима, изливање ружа у калупе и паковање. Сама процени да ли то можеш све сама!

Zašto zeka ima dugačke uši?

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК
24.8.2001.

РЕШЕЊА

ОСМОСМЕРКА

Дирер

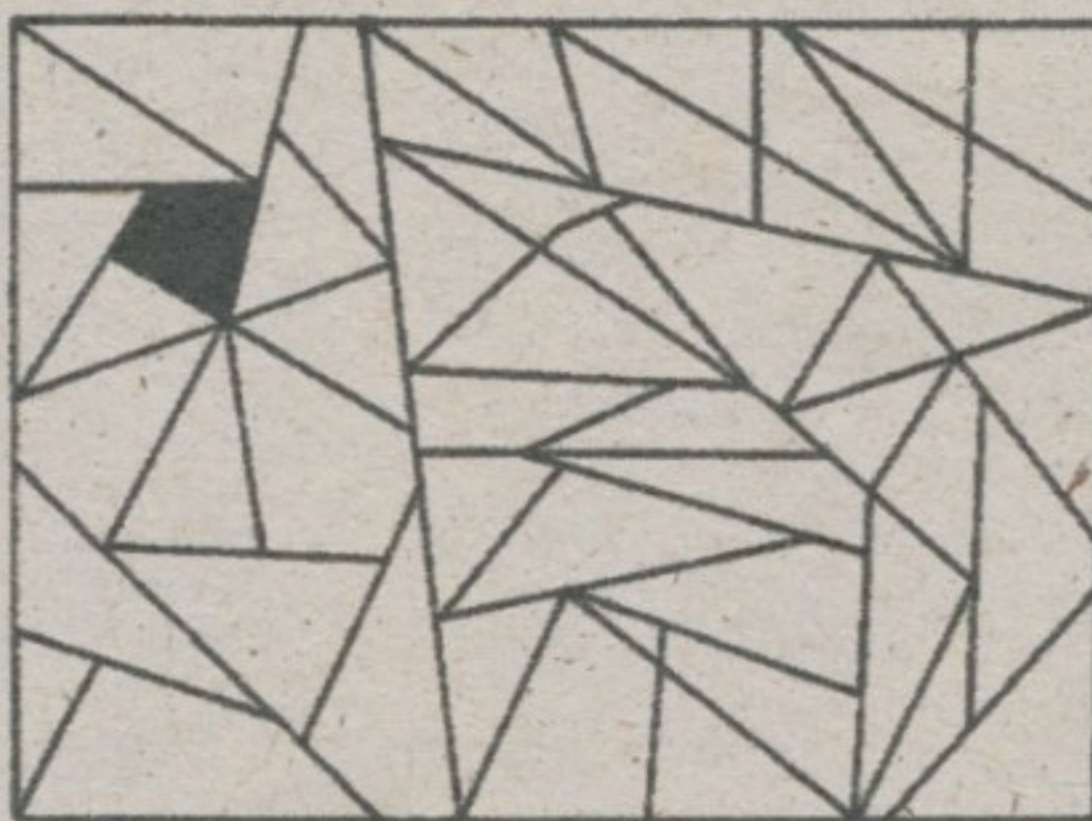
КУЋИЦЕ

На слици је 14 кућица

КВАДРАТИ

На слици има 72 квадрата

МОЗАИК

БРОЈЕВИ

Решење: то су бројеви 1, 5, 11, 16, 21, 24 и 30

ФИГУРЕ

Фигура број 3 се разликује од осталих јер је она састављена од два круга и правоугаоника

КРУГОВИ

Исти су кругови в и г

четрдесет девет

на ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

БРОЈ 2585

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Генерални директор Дарко Рибникар

Оснивач и издавач „ПОЛИТИКА“ А. Д.

Штампа Штампарија Политике А.Д. 11000 Београд, Македонска 29

Заменик главног и одговорног уредника Недељка Сташић

Ликовно графички уредник Душан Глушац

Графички уредник стилиста Горан Војиновић

Редакција Олга Вукадиновић
Бојана Дожић
Слободанка Делибашић
Мина Илић
Петар Милатовић
Весна Минић
Вито Недељковић
Мирјана Огњановић
Биљана Орловић
Љубомир Патригић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић
Миленко Тодоровић

Техничка редакција Слободанка Вујић
Звран Петканић
Митра Тиљев

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“
Македонска 29
11001 Београд, П. факс 124

Телефони Секретаријат 3224-471
Редакција 3224-483
Техничка редакција 3226-620
центра 3224-191 и 3225-761
претплата 3228-776

Маркетинг агенција Македонска 31/1,
тел. 3220-645

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.
На основу мишљења Републичког секретаријата
за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I
1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 156,00 дин. 3 месеца 468,00 дин. 6 месеци 936,00 дин.
Претплата на жиро рачун број: 40801-603-2-47280,
уз обавезну назнаку: „ПОЛИТИКА“ А. Д.

ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ
„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 136 DEM или противредност осталих валута. Полугодишња/авионом: I група – Европа: 191 DEM. II група – Азија – Африка: 200 DEM. III група – Америка – Аустралија: 215 DEM или противредност осталих валута.

ПРЕТПЛАТА СЕ ВРШИ ПРЕКО:
DEUTSCHE BANK AG, Frankfurt/M, FR Germany, SWIFT: DEUTDEFF, на рачун број: 100935966200, КОМЕРЦИЈАЛНЕ БАНКЕ АД БЕОГРАД, Београд, FR YUGOSLAVIA, SWIFT: KOVBYUBG, BLZ 99900158, А У КОРИСТ „ПОЛИТИКА“ АД, Београд
Као сврха уплате ОБАВЕЗНО навести „претплата на лист“.

Копију уплате обавезно послати на адресу ПОЛИТИКА АД, 11000 Београд, 29. новембра 24/I Yugoslavia

• Уплате за ОГЛАС на горе наведени рачун, а копију уплате на факс: ++381 11 3226 353 или ++381 11 3249 293
Годишњу претплату на лист не примамо.

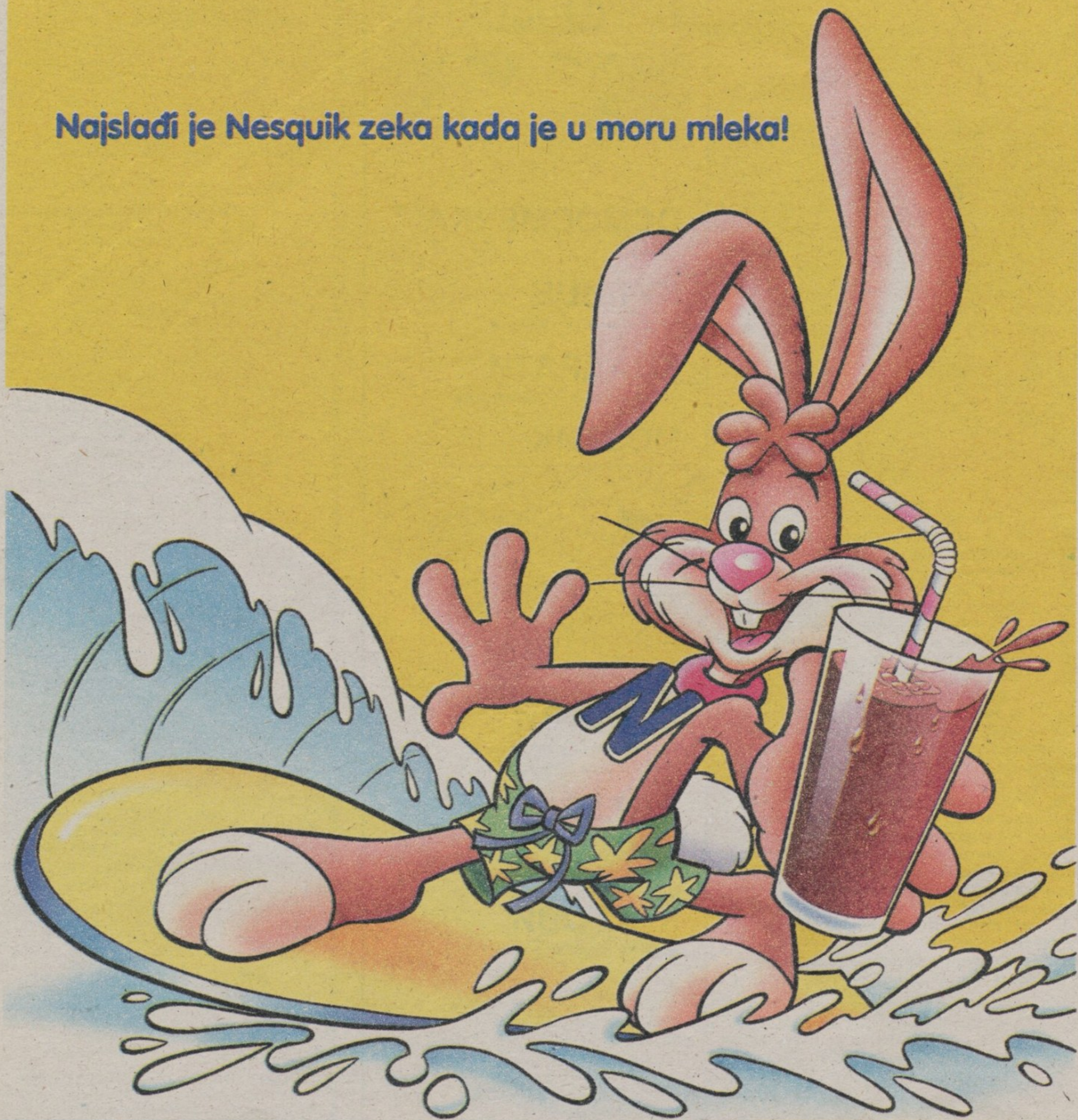
Интернет адреса: <http://www.politika.co.yu>
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

НАСЛОВНА СТРАНА
ДОБРОСАВ БОБ ЖИВКОВИЋ

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину • ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину

Najsladji je Nesquik zeka kada je u moru mleka!

Recept za najbrže letnje osveženje:

Sastojci:

šolja dobro rashlađenog mleka
2-3 kašičice Nesquika

Vreme pripreme:

zavisi, najbrži rezultat do sada zabeležen 4,8 sec.

Način pripreme:

u šolju hladnog mleka sipati predviđenu količinu Nesquika i
dobro promešati.

Verovali ili ne, to je to. Uživajte...

Nestlé.

Nesquik

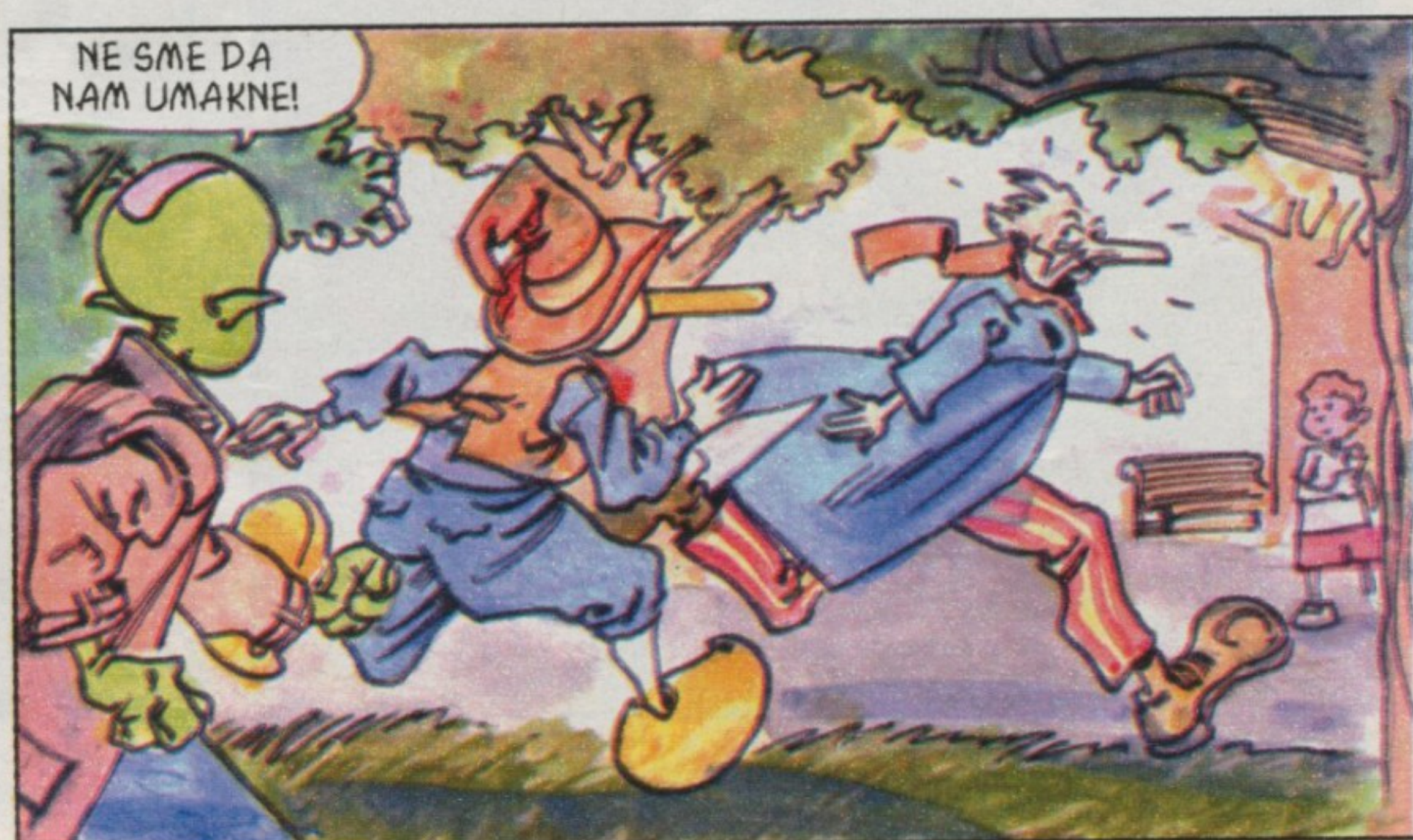
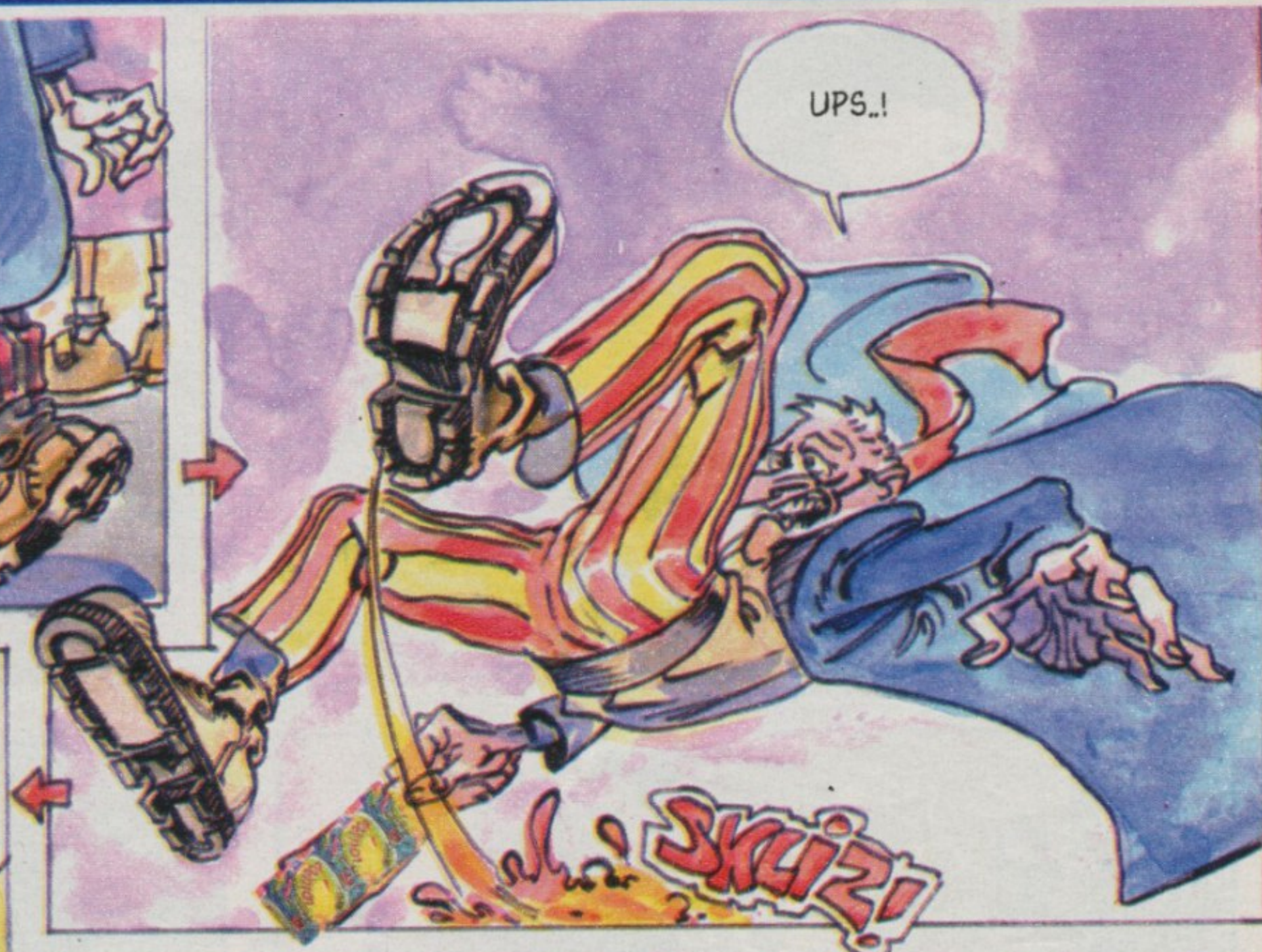
neodoljiv ukus čokolade

PUSTOLOVNA

Zemlja Čuda

VELIKA RJAČKA SLADOLEDA

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД GARFIELD

